

Г. В. ДЕЙНИЧЕНКО
В. В. ДУБ

ПАТЕНТОЗНАВСТВО

Рекомендовано Міністерством освіти і науки
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Г.В. ДЕЙНИЧЕНКО В.В. ДУБ

ПАТЕНТОЗНАВСТВО

Рекомендовано Міністерством освіти і науки як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів

Харків 2006

УДК: 347.77

ББК: 67.304

Дейниченко Г.В., Дуб В.В. Патентознавство: Навч. посібник / Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків: ХДУХТ, 2006. – 208 с.: Бібліогр.: 32 назв.

ISBN 966-405-002-4

У посібнику розглянуто основні положення законодавства України стосовно промислової власності, умови та процедура надання правової охорони об'єктам промислової власності. Висвітлено питання пов'язані з охороною винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів та послуг, інших об'єктів промислової власності. Розглянуто основні положення міжнародних конвенцій та угод, які стосуються захисту прав на об'єкти промислової власності.

Навчальний посібник призначено для студентів, що навчаються за напрямами підготовки 6.0902 „Інженерна механіка”, 6.0503 „Торгівля”, 6.0917 „Харчова технологія та інженерія”. Може бути корисним широкому колу читачів: патентознавцям, інженерам, вченим і студентам, бізнесменам та менеджерам, творцям об'єктів промислової власності, організаціям, що використовують ці об'єкти та ін.

Рецензенти: доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри охорони праці Харківського національного університету радіоелектроніки,
Б.В. Дзюндзюк
кандидат технічних наук, доцент кафедри електротехнології сільськогосподарського виробництва Національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка,
М.П. Кунденко

Рекомендовано Міністерством освіти і науки як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (Лист МОіН України №14/18.2-674 від 17.03.06)

ISBN 966-405-002-4

© Г.В. Дейниченко, В.В. Дуб, 2006

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Система промислової власності	8
1.1 Законодавство України про інтелектуальну власність.....	8
1.2 Промислова власність.....	12
1.3 Основні терміни та визначення.....	13
2 Винаходи та корисні моделі, їх правова охорона.....	16
2.1 Поняття винаходу та корисної моделі.....	16
2.2 Об'єкти винаходу та корисної моделі.....	17
2.3 Умови надання правової охорони винаходу (корисній моделі).....	18
3 Порядок подання та розгляду заявок на винаходи та корисні моделі.....	21
3.1 Склад заявки.....	21
3.2 Опис винаходу та вимоги до нього.....	22
3.3 Формула винаходу (корисної моделі) і вимоги до неї.....	25
3.4 Вимоги до ілюстративних матеріалів.....	26
3.5 Реферат та вимоги до нього.....	26
3.6 Документи , що додаються до заявки.....	27
3.7 Подання заявки. Пріоритет винаходу.....	27
3.8 Експертиза заявки на винахід (корисну модель).....	28
3.9 Експертиза заявки на винахід за формальними ознаками.....	29
3.10 Експертиза заявки на винахід по суті.....	29
4 Промислові зразки, їх правова охорона.....	31
4.1 Поняття промислового зразка.....	31
4.2 Заявка на реєстрацію промислового зразка.....	33
4.3 Вимоги щодо зображення промислового зразка.....	36
4.4 Експертиза заявки на промисловий зразок.....	38
4.5 Права власника патенту на промисловий зразок.....	40
5 Суб'єкти патентних прав.....	41
5.1 Автори винаходів, корисних моделей і	

промислових зразків.....	41
5.2. Патентовласники.....	43
5.3. Спадкоємці.....	46
5.4. Патентні повірені.....	48
6 Знаки для товарів та послуг, їх правова охорона.....	51
6.1 Поняття знаків для товарів та послуг.....	51
6.2 Види товарних знаків.....	52
6.3 Функції товарного знака.....	53
6.4 Правова охорона товарного знака в Україні.....	54
6.5 Позначення, що не можуть бути визнані знаками для товарів та послуг.....	55
7 Патентна інформація і документація. Патентні дослідження.....	59
7.1 Патентна інформація.....	59
7.2 Схема подання інформації в патентних бюлетенях її суть.....	60
7.3 Бібліографічні відомості патентних документів.....	62
7.4 Патентно-інформаційні ресурси та їх використання.....	65
7.5 Патентно-інформаційні ресурси України та їх використання.....	66
7.6 Міжнародні класифікації об'єктів промислової власності.....	67
7.6.1 Міжнародна патентна класифікація.....	68
7.6.2 Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків.....	68
7.6.3 Міжнародна класифікація зображальних елементів знаків.....	69
7.6.4 Міжнародна класифікація промислових зразків.....	70
7.7 Патентні дослідження.....	71
8 Методика проведення патентних досліджень під час курсового та дипломного проектування.....	75
8.1 Етапи патентного пошуку під час виконання курсівого та дипломного проектування.....	76

8.2	Методи й засоби патентного пошуку.....	77
8.2.1	Зміст і проведення тематичного пошуку.....	77
8.2.2	Проведення іменного пошуку.....	79
8.3	Використання патентних баз даних.....	80
9	Порядок ліцензування та передачі технологій в сфері промислової власності.....	81
9.1	Ліцензійний договір.....	81
9.2	Форма ліцензійного договору.....	87
9.3	Види ліцензій.....	87
9.3.1	Повна ліцензія.....	87
9.3.2	Виключна ліцензія.....	88
9.3.3	Невиключна ліцензія.....	89
9.4	Субліцензійний договір.....	89
10	Міжнародне співробітництво у сфері охорони промислової власності.....	91
10.1	Всесвітня організація інтелектуальної власності.....	91
10.2	Міжнародна охорона промислової власності.....	92
10.2.1	Паризька конвенція про охорону промислової власності.....	93
10.2.2	Договір про патентну кооперацію (РСТ).....	99
10.2.3	Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію.....	101
10.2.4	Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків.....	102
10.2.5	Локарнська угода про заснування міжнародної класифікації промислових зразків.....	103
10.2.6	Міжнародна конвенція про охорону селекційних досягнень.....	104
10.2.7	Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури.....	109

10.2.8 Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері охорони промислової власності.....	110
10.2.9 Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків.....	111
10.2.10 Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків.....	114
10.2.11 Ніццька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків.....	114
10.2.12 Віденська угода про заснування міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків для товарів.....	115
10.2.13 Договір про закони з торговельних марок.....	117
10.3 Набуття прав на об'єкти промислової власності за межами України	120
10.3.1	Загальні положення.....
	120
10.3.2 Умови патентування об'єктів промислової власності за межами України	124
Додаток А. (Учбовий варіант заповненого ОПІ).....	129
Додаток Б. (Міжнародні коди країн).....	148
Додаток В. (Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель).....	156
Література.....	206

ВСТУП

Науково-технічний та соціально-економічний прогрес значною мірою залежить від ефективної творчої діяльності людини. За цілеспрямованістю творчість можна умовно розподілити на два основних види: духовна творчість і науково-технічна творчість. До першого виду належать результати художньої творчості. До другого – науково-технічної. І перша і друга охоплюють великі кола різноманітних видів творчості. Стаття 5 Закону України „Про авторське право і суміжні права” від 23 грудня 1993 р. дає перелік результатів художньої творчості, на які поширюється авторське право.

Другу величезну групу складають результати науково-технічної творчості, які підпадають під поняття „промислова власність”. Науково-технічні досягнення сприяють передусім підвищенню технічного рівня суспільного виробництва, його ефективності, продуктивності тощо. Тому результати науково-технічної творчості користуються особливо великим попитом на ринку науково-технічної продукції. Вираз „промислова власність” може здатися не зовсім точним, оскільки поки що мова йде лише про винаходи; основним сектором економіки, який зацікавлений в них, є промисловість. Дійсно, винаходи використовуються, як правило, на промислових підприємствах. Але товарні знаки, знаки обслуговування, комерційні найменування та позначення являють інтерес не лише для промисловості, а й для торгівлі. Незважаючи на недостатню точність, вираз „промислова власність” набув в європейських мовах значення, яке охоплює не тільки винаходи, а й інші згадані об'єкти. Право на об'єкти промислової власності інколи називають патентним правом.

Сучасний грамотний інженер, випускник вузу повинен володіти певними знаннями в області „промислової власності”. Відсутність на даний час цих знань у інженера або наукового співробітника приводить до значного зниження ефективності їх праці, а іноді і до втрати пріоритету нашої держави в деяких розробках. Пояснюється це частково тим, що із значної кількості поданих заявок на винаходи близько половини відхиляються державною патентно-технічною експертизою, що обумовлено недостатньою патентною підготовкою сучасних інженерів і наукових співробітників. Отже існує необхідність у підвищенні

патентних знань.

Саме це має за мету курс „Патентознавство”, який читається для студентів факультету обладнання та технічного сервісу.

Мета курсу полягає в ознайомленні з загальними питаннями винахідницької, патентної і раціоналізаторської діяльності, основами законодавства України з питань промислової власності та охорони прав на винаходи.

Завдання курсу – дати майбутньому спеціалісту знання, які необхідні для того, щоб:

- орієнтуватися в патентній інформації і документації під час виконання курсового та дипломного проектування, а також під час подальшої професійної діяльності;
- досліджувати і правильно формувати ознаки новизни в розроблюваних об'єктах;
- вірно оформити заявку на винахід;
- грамотно аналізувати перспективні технічні рішення.

1 СИСТЕМА ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1 Законодавство України про інтелектуальну власність

Поступальний рух України по шляху розвитку державності, входження в міжнародне науково-технічне співробітництво зумовили необхідність розробки законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності.

Становлення національного законодавства про інтелектуальну власність стало можливим з набуттям Україною незалежності. Цьому сприяло прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України, якою було проголошено, що Україна самостійно визначає свій економічний статус і закріплює його в законах. Відповідно до цієї Декларації весь економічний та науково-технічний потенціал, створений на території України, проголошується власністю народу, матеріальною основою суверенітету України і використовується з метою забезпечення матеріальних і духовних потреб громадян України.

Декларацію було прийнято Верховною Радою 16 липня 1990 р.

З серпня 1990 р. Верховна Рада прийняла Закон „Про економічну самостійність Української РСР” У ньому було задекларовано, що весь економічний, науковий і технічний потенціал, розташований на території України, складає власність народу України і є основою її економічної самостійності.

24 серпня 1991 р. Верховна Рада України проголосила Акт проголошення незалежності України та створення самостійної держави – України.

Завдяки цьому були закладені підвалини створення своєї національної правової системи, у тому числі національного законодавства про інтелектуальну власність.

Законодавство України з питань інтелектуальної власності базується на Конституції України, Цивільному кодексі України та законах України стосовно правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.

Законодавство України, яке містить норми щодо охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, умовно можна поділити на такі групи:

1. Загальне законодавство:

- Конституція України;
- Цивільний кодекс України;
- Цивільний процесуальний кодекс України;
- Кримінальний кодекс України;
- Кримінально-процесуальний кодекс України;
- Митний кодекс України;
- Господарський процесуальний кодекс України;
- Кодекс законів про працю України.

2. Спеціальне законодавство у сфері охорони інтелектуальної власності:

- Закон України „Про охорону прав на винаходи”;
- Закон України „Про корисні моделі, промислові зразки”;
- Закон України „Про знаки для товарів і послуг”;
- Закон України „Про топографії інтегральних мікросхем”;

- Закон України „Про сорти рослин”;
- Закон України „Про охорону авторського права і суміжних прав тощо”.

3. Митне законодавство:

Митний кодекс та інші нормативно-правові акти з цих питань.

Крім того, підзаконні акти - постанови Кабінету Міністрів України, укази та розпорядження Президента тощо.

Основні засади інтелектуальної діяльності закладені в чинній Конституції України.

Стаття 54 Конституції гарантує свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Держава створює матеріальні умови, надає підтримку добровільним товариствам і творчим спілкам. Право автора на свій витвір закріплено цією ж статтею Конституції України:

„Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом”.

Початком становлення законодавства України про інтелектуальну власність є день прийняття Закону України „Про власність” – 7 лютого 1991 р.

Першим нормативним актом, який започаткував створення законодавства про промислову власність, було затверджене Указом Президента України „Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні” від 18 вересня 1992 р. Із прийняттям законів України про промислову власність зазначене положення втратило свою чинність.

13 грудня 1991 р. прийнято Закон України „Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності”.

Цей Закон визначає загальні правові засади науково-технічної діяльності в Україні.

25 червня 1993 р. був прийнятий Закон України „Про науково-технічну інформацію”. Він встановив правові засади створення і користування науково-технічною інформацією, а також визнав науково-

технічну інформацію товаром і об'єктом права інтелектуальної власності

21 квітня 1993 р. прийнято Закон України „Про охорону прав па сорти рослин”, який регулює відносини, що виникають у зв'язку з одержанням, використанням, захистом, відчуженням і припиненням дії права щодо сортів рослин в Україні.

Але основним джерелом права інтелектуальної власності є пакет законів, прийнятих у грудні 1993 р.: „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”, „Про охорону прав на промислові зразки”, „ Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”, „Про племінне тваринництво”, „Про авторське право і суміжні права”.

У 1993 р. прийнято також Закони України „Про видавничу діяльність”, „Про телебачення і радіомовлення”.

В листопаді 1994 р. Кабінетом Міністрів України прийнято постанову „Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літера гурті і мистецтва”.

19 січня 1995 р. Верховна Рада України своєю постановою затвердила. „Положення про порядок оформлення та використання прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки, що становлять державну таємницю”.

У липні 1995 р. затверджено інструкції про порядок видачі патентів України па винаходи та промислові зразки, що охороняються охоронними документами СРСР.

Протягом 1996-2003 рр. було прийнято Закони України:

„Про захист від недобросовісної конкуренції”, „Про охорону прав па топографії інтегральних мікросхем”, „Про охорону прав на зазначення походження товарів”, „Про внесення змін до Закону України „Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”, „Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм”, „Про внесення змін до Закону України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”. „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності”.

З 1 січня 2004 р. діє: новий Цивільний кодекс України, в якому питанням інтелектуальної власності приділено значну увагу.

На розвиток законодавства про інтелектуальну власність Державним Департаментом інтелектуальної власності України (ДДІВ) було розроблено і прийнято ряд відомчих актів, які регулюють діяльність ДДІВ з оформлення прав на об'єкти промислової власності.

Важливим джерелом права інтелектуальної власності є міжнародні конвенції і договори, до яких приєдналась Україна. Передусім Україна вступила до Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), членами якої є понад 150 країн світу.

Законом України від 31 травня 1995 р. Україна приєдналась до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. Законом України від 27 січня 1995 р. Верховна Рада України ратифікувала Угоду про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав країн СНД. У червні 1999 р. Україна приєдналась до Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення.

Україна оголосила чинними на своїй території Паризьку конвенцію про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р., Мадридську угоду про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р., Договір про патентну кооперацію (РСТ), прийнятий 19 червня 1970 р.

Уряд України заявив, що бере на себе обов'язки, які випливають із зазначених Конвенції, Угоди і Договору по відношенню до території України.

У жовтні 1994 р. Україна підписала Договір про законодавство по товарних знаках, який ратифікований Верховною Радою у жовтні 1995 р.

1.2 Промислова власність

Особливою групою об'єктів інтелектуальної власності є об'єкти промислової власності. До промислової власності належать результати науково-технічної діяльності. За Паризькою конвенцією про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р., до якої приєдналась Україна, до об'єктів промислової власності належать винаходи, корисні моделі, промислові

зразки, фабричні і товарні знаки, знаки обслуговування, фірмове найменування і вказівки про місце походження або найменування місця походження, а також запобігання недобросовісній конкуренції.

У цьому переліку не йдеться про раціоналізаторські пропозиції, секрети виробництва (ноу-хау), селекційні досягнення тощо. Проте в п. 3 ст. 1 цієї Конвенції уточнюється, що об'єктами промислової власності можуть бути усі продукти, як вироблені, так і природного походження.

Відповідно до чинного законодавства України про промислову власність до цієї групи об'єктів інтелектуальної власності належать: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, нерозкрита інформація, в тому числі секрети виробництва (ноу-хау), селекційні досягнення, раціоналізаторські пропозиції, товарні знаки, знаки обслуговування, торгові назви і позначення, припинення недобросовісної конкуренції.

Отже, промислову власність можна визначити як результати науково-технічної творчості, які можуть бути використані для потреб суспільства в будь-якій доцільній діяльності людей. Промислова власність – один із видів інтелектуальної власності, її складова частина.

Отже, на підставі наведеного можна визначити, що в об'єктивному розумінні право промислової власності (патентне право) – це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що складаються у процесі створення, оформлення та використання результатів науково-технічної творчості.

У суб'єктивному значенні право промислової власності – це право, яким наділяється відповідно до законодавства автор будь-якого результату науково-технічної діяльності.

1.3 Основні терміни та визначення

Згідно з законом України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” передбачено вживання наступних термінів у такому значенні:

Винахід – технологічне (технічне) вирішення, що відповідає умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню і промисловій придатності).

Корисна модель – нове і промислово придатне конструктивне виконання

пристрою.

Секретний винахід (секретна корисна модель) – це винахід (секретна корисна модель), що містить інформацію, віднесену до державної таємниці.

Службовий винахід (корисна модель) – це винахід (корисна модель), створений працівником:

- по-перше, у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) напередбачено інше;
- по-друге, з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця.

Службові обов'язки – зафіксовані в трудових договорах (контрактах), посадових інструкціях функціональні обов'язки працівника, що передбачають виконання робіт, які можуть привести до створення винаходу (корисної моделі).

Доручення роботодавця – видане працівникові у письмовій формі завдання, яке має безпосереднє відношення до специфіки діяльності підприємства або діяльності роботодавця і може привести до створення винаходу (корисної моделі);

Роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором(контрактом).

Винахідник – людина, інтелектуальною, творчою діяльністю якої створено винахід (корисну модель).

Патент (патент на винахід, деклараційний патент на винахід, деклараційний патент на корисну модель, патент (деклараційний патент) на секретний винахід, деклараційний патент на секретну корисну модель) – охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на винахід (корисну модель).

Патент на винахід – різновид патенту, що видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки на винахід.

Кваліфікаційна експертиза (експертиза по суті) – експертиза, що встановлює відповідність винаходу умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню, промисловій придатності).

Експертиза на локальну новизну – складова частина кваліфікаційної експертизи, що встановлює локальну новизну винаходу.

Локальна новизна – новизна, що встановлюється за виданими в Україні патентами на винаходи і поданими до Установи заявками на видачу патентів.

Формальна експертиза (експертиза за формальними ознаками) – експертиза, у ході якої встановлюється належність зазначеного у заявці об'єкта до переліку об'єктів, які можуть бути визнані винаходами (корисними моделями), і відповідність заявки та її оформлення встановленим вимогам.

Ліцензія – дозвіл власника патенту (ліцензіара), що видається іншій особі (ліцензіату), на використання винаходу (корисної моделі) на певних умовах.

Особа – фізична або юридична особа.

Заявка – сукупність документів, необхідних для видачі Установою патенту (деклараційного патенту) на винахід чи деклараційного патенту на корисну модель.

Заявник – особа, яка подала заявку (фізична або юридична).

Пріоритет заявки (пріоритет) – першість у поданні заявки.

Дата пріоритету – дата подання заявки до Установи чи до відповідного органу держави – учасниці Паризької конвенції з охорони промислової власності, за якою заявлено пріоритет.

Міжнародна заявка – заявка, подана згідно з Договором про патентну кооперацію.

Питання для контролю

1. На які групи умовно можна поділити законодавство України, яке містить норми щодо охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності?
2. На чому базується законодавство України з питань інтелектуальної власності?
3. Які закони відносяться до спеціального законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності?
4. Що Ви розумієте під терміном „право промислової власності“?
5. Що відноситься до об'єктів промислової власності згідно чинного законодавства України?

6. Що таке винахід?
7. Що Ви розумієте під поняттям „корисна модель”?
8. Що Ви розумієте під поняттям „ліцензія”?
9. Що Ви розумієте під поняттям „дата пріоритету”?
10. Що Ви розумієте під поняттями „винахідник”, „заявник”?

2 ВИНАХОДИ ТА КОРИСНІ МОДЕЛІ, ЇХ ПРАВОВА ОХОРОНА

2.1 Поняття винаходу та корисної моделі

Винахід (корисна модель) – це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Отже, законодавство не обмежує поле винахідницької Діяльності певною технологічною галуззю, тобто винахід (корисна модель) це результат творчої діяльності людини в будь-якій галузі технології.

В Україні здійснюється правова охорона корисних моделей. Словосполучення „корисна модель” вимагає пояснення. По суті, це просто назва, що застосовується до деяких технічних рішень, а саме до рішень у галузі механіки. Тому об'єкти корисних моделей і описуються як конструктивне виконання пристрою.

Корисні моделі відрізняються від винаходів, на які можна отримати патент, головним чином двома аспектами: по-перше, для одержання прав на корисну модель не потрібне виконання такої умови, як відповідність винахідницькому рівню; по-друге, максимальний термін дії правової охорони корисних моделей, передбачений законодавством, як правило, набагато коротший, ніж максимальний термін дії правової охорони, передбачений для винаходів. Охоронний документ, що видається на корисну модель, називається патентом. Але тоді, щоб відрізнити його від патенту на винахід, завжди необхідно зазначати, що це патент на корисну модель. Згідно із Законом України від 15 грудня 1993 р. правова охорона надається корисній моделі, що не суперечить суспільним інтересам, принципам гуманності і моралі і відповідає умовам патентоспроможності.

Об'єктом корисної моделі може бути конструктивне виконання пристрою. Особливості охорони прав на віднесені до державної таємниці корисні моделі

визначаються спеціальним законодавством.

2.2 Об'єкти винаходу та корисної моделі

Об'єктом винаходу (корисної моделі) може бути:

- продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин тощо);
- процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу.

Пристрій – це машини, механізми, прилади, деталі, вузли або сукупність взаємопов'язаних деталей та вузлів.

Речовина – це штучно створена сукупність взаємозв'язаних інгредієнтів, індивідуальні хімічні сполуки, об'єкти генетичної інженерії, композиції та продукти ядерного перетворення.

Штам – це спадково однорідні культури мікроорганізмів, що продукують корисні речовини або використовуються безпосередньо.

Спосіб – це процес виконання дій над матеріальним об'єктом (об'єктами) за допомогою матеріальних об'єктів.

Законом України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” визначено, які результати діяльності людини не визнаються винаходами (корисними моделями). Правова охорона згідно з цим законом не поширюється на такі об'єкти технології:

- сорти рослин і породи тварин;
- біологічні в своїй основі процеси відтворення рослин та тварин, що не відносяться до небіологічних та мікробіологічних процесів;
- топографії інтегральних мікросхем;
- результати художнього конструювання.

Винахід (корисна модель) може бути секретний і службовий.

Пріоритет, авторство і право власності на винахід охороняються державою і засвідчуються патентом (деклараційним патентом).

Пріоритет, авторство і право власності на корисну модель засвідчуються деклараційним патентом.

Строк дії патенту України на винахід становить 20 років від дати

подання заявки до центрального органу виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності (Установи).

Строк дії деклараційного патенту на винахід становить 6 років від дати подання заявки до Установи (на сьогодні такі патенти не видаються).

Строк дії деклараційного патенту на корисну модель становить 10 років від дати подання заявки до Установи.

Строк дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід і деклараційного патенту на секретну корисну модель Дорівнює строку засекречування винаходу (корисної моделі), але не може бути довшим від визначеного законом строку дії охорони винаходу (корисної моделі).

Дія патенту (деклараційного патенту), виданого на спосіб одержання продукту, поширюється і на продукт, безпосередньо одержаний цим способом.

Всі питання, пов'язані з одержанням та використанням права власності на винаходи, регулюються Законом України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15 грудня 1993 р. із змінами, внесеними відповідними законам.

2.3 Умови надання правової охорони винаходу (корисній моделі)

Правова охорона надається винаходу (корисній моделі), що, по-перше, не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі і по-друге, відповідає умовам патентоздатності.

Умови патентоздатності винаходу.

Патентоздатність - це властивість, якої набуває об'єкт господарської діяльності (продукт або спосіб) у разі відповідності умовам надання правової охорони винаходу згідно з законом.

Відповідно до закону, винахід відповідає умовам патентоздатності, якщо він є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним.

Корисна модель відповідає умовам патентоздатності, якщо вона є новою і промислово придатною.

Винахід (корисна модель) визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки. Об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни

винаходу повинні враховуватися лише окремо.

Рівень техніки включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до Установи або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету.

Такий рівень стосовно заявленої пропозиції визначається за всіма видами інформації, загальнодоступними в Україні та за кордоном, до дати пріоритету винаходу. Це означає, що до дати пріоритету заявки сутність цього або тотожного рішення не була розкрита ні в Україні, ні за кордоном для невизначеного кола осіб настільки, що стало можливим його використання, тобто законом встановлюється принцип світової новизни.

Винахід повинен давати нове технічне рішення, не відоме сучасному рівню техніки. Тому не може бути визнана винаходом пропозиція, описана у вітчизняній чи зарубіжній літературі, або впроваджена у виробництво в Україні чи за її межами.

Не визнається винаходом пропозиція, на яку уже подано заявку або видано патент. Причому не має значення, де видано патент – в Україні чи за кордоном.

Будь-який винахід можна охарактеризувати деякою сукупністю суттєвих ознак, кожна з яких необхідна, а всі разом є достатніми для досягнення технічного результату, який забезпечує винахід.

Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто його сутність не впливає явно з рівня техніки.

Тобто не виявлені рішення, які мають ознаки, що збігаються з відрізняючими ознаками заявленого винаходу, або якщо такі рішення виявлені, але не підтверджена відомість впливу відрізняючих ознак заявленого винаходу на технічний результат, вказаний заявником у заявці. Винахідницьким рівнем відзначаються пропозиції, які істотно поліпшують умови і безпеку праці, а також саму продукцію, вироблену на основі пропозиції.

Винахід (корисна модель) визнається промислово придатним, якщо він може бути використаний у промисловості або в іншій сфері діяльності.

Основне значення вимоги промислової придатності полягає в можливості реалізації рішення, що заявляється у вигляді конкретного матеріального засобу

виробництва. Йдеться про два аспекти поняття „промислова придатність”:

- а) галузі застосування винаходу;
- б) технічна можливість використання винаходу.

Інколи надходять пропозиції, які за своїми параметрами відповідають вимогам патентоздатності, але вони і в сучасних умовах, наприклад, ще не можуть бути використані в суспільному виробництві – немає відповідного устаткування, матеріалів тощо.

Із закону випливає, що пропозиція може бути використана у будь-якій галузі практичної діяльності людини, суспільства, держави, не забороненій чинним законодавством. Це може бути діяльність наукова і господарська, культурно-освітня і лікувальна тощо.

У законі наголошується й така ознака винаходу (корисної моделі), як технічна можливість його застосування на практиці, тобто пропозиція має бути придатною для відтворення, повторення і тиражування як у даний час, так і в майбутньому. Отже, винаходом (корисною моделлю) визнається і пропозиція, яка може бути використана лише за умови появи технічної можливості у майбутньому.

Крім того, ця вимога передбачає ще одну якісну ознаку винаходу (корисної моделі) – його позитивний ефект. Явно некорисні пропозиції в принципі можуть бути винаходами (корисними моделями), але розумна людина їх просто не використовуватиме. Отже, здатність до промислового використання означає і корисність винаходу.

Питання для контролю

1. Що таке винахід?
2. Чим корисна модель відрізняється від винаходу?
3. Що може бути об'єктом винаходу?
4. Які об'єкти в Україні не визнаються винаходами?
5. Які об'єкти не можуть одержати правову охорону?
6. Перш за все, що таке патентоздатність?
7. Який же винахід (корисна модель) визнається новим?
8. Який винахід має винахідницький рівень?
9. Що таке промислова придатність?

3 ПОРЯДОК ПОДАВАННЯ ТА РОЗГЛЯДУ ЗАЯВОК НА ВІНАХОДИ ТА КОРИСНІ МОДЕЛІ

Заявка – це сукупність документів, необхідних для видачі Установою патенту на винахід чи корисну модель України.

3.1 Склад заявки

Заявка повинна містити:

- 1) заяву про видачу патенту на винахід чи на корисну модель;
 - 2) опис винаходу (корисної моделі);
 - 3) формулу винаходу (корисної моделі);
 - 3) креслення (якщо на них є посилання в описі);
 - 4) реферат;
- і документи, що додаються до заявки.

Всі зазначені вище матеріали готуються та подаються у трьох примірниках. Документи, які потребують подальшого перекладу, можуть бути подані мовою оригіналу в одному примірнику, а їх переклад – у трьох примірниках.

Заяву про видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід чи деклараційного патенту України на корисну модель слід подавати українською мовою за встановленою формою. Необхідно заповнити всі розділи заяви, окрім тих, які призначені для відміток Укрпатенту.

Заява підписується заявником і обов'язково проставляється дата підпису.

Якщо заявник - юридична особа, то заява підписується особою, що має на це повноваження. Підпис складається з повною найменування посади особи, яка підписує заяву, особистого підпису, ініціалів, прізвища і скріплюється печаткою.

Якщо заявник доручив ведення справ по заявці патентному повіреному або іншій довірній особі, останній може ставити свій підпис замість заявника, а до заяви необхідне; додати видану заявником довіреність.

3.2 Опис винаходу та вимоги до нього

Опис винаходу повинен розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно і повно, щоб його міг здійснити фахівець у зазначеній галузі.

Опис винаходу необхідно викладати у зазначеному Правилами порядку.

Опис починається із зазначення індексу рубрики діючої Міжнародної патентної класифікації (МПК), до якої належить винахід (корисна модель) та назви винаходу.

Опис містить такі розділи:

- 1) галузь техніки, до якої належить винахід (корисна модель);
- 1) рівень техніки, тобто характеристику аналогів та прототипу, а також критику прототипу;
- 1) суть винаходу (корисної моделі);
- 2) перелік фігур креслення, якщо на них є посилання в описі;
- 3) відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу (корисної моделі).

Назва винаходу (корисної моделі) повинна відповідати суті винаходу (корисної моделі) і характеризувати його (її) призначення.

Назву винаходу (корисної моделі) слід викладати в однині. Винятки складають:

- 1) назви, які не вживаються в однині;
- 1) назви винаходів, що є хімічними сполуками, охопленими загальною структурною формулою.

Назва групи винаходів, що стосуються об'єктів, один з яких призначений для одержання, здійснення або використання іншого, повинна містити повну назву одного винаходу і скорочену – іншого.

Назва групи винаходів, що стосуються об'єктів, один з яких призначений для використання в іншому, повинна містити повні Назви винаходів, які входять до групи.

У розділі „галузь техніки, до якої належить винахід (корисна модель)” зазначають галузь техніки, до якої належить винахід (корисна модель), а також, за потреби, галузь застосування винаходу (корисної моделі).

У розділі „рівень техніки” наводять дані про відомі заявнику аналоги винаходу (корисної моделі) з виділенням серед них аналога, найбільш близького за сукупністю ознак до винаходу (корисної моделі), тобто прототипу.

Аналог винаходу (корисної моделі) – це засіб того самого призначення, який відомий з джерел, що стали загальнодоступними до дати подання заявки в Укрпатент, або до дати пріоритету, і характеризуються сукупністю ознак, подібних до сукупності суттєвих ознак винаходу (корисної моделі).

Якщо аналогів декілька, то останнім описують найближчий аналог (прототип).

При описі кожного з аналогів наводять:

- бібліографічні дані джерела інформації, де він розкритий: його ознаки, із зазначенням тих з них, що збігаються з суттєвими ознаками винаходу, що заявляється;
- причини, що перешкоджають одержанню очікуваного технічного результату.

Для виявлення та обґрунтування причин, що перешкоджають при використанні найближчого аналога (прототипу) одержанню очікуваного технічного результату, необхідно

- проаналізувати технічні властивості прототипу, обумовлені сукупністю притаманних йому ознак;
- проаналізувати характер виявлення цих властивостей при використанні прототипу;
- показати їх недостатність для досягнення потрібного технічного результату.

Суть винаходу (корисної моделі) визначається сукупністю суттєвих ознак, достатніх для досягнення технічного результату, який забезпечує винахід (корисна модель).

Ознаки належать до суттєвих, якщо вони впливають на технічний результат, якого можна досягти, тобто перебувають у причинно-наслідковому зв'язку із зазначеним результатом.

У розділі „Суть винаходу” детально розкривають технічну задачу, на вирішення якої спрямовано винахід (корисну модель), що заявляється, і вказують

технічний результат, якого можна досягти при здійсненні винаходу (корисної моделі)

Технічна задача, як правило, полягає у створенні об'єкта, характеристики якого відповідають заданим вимогам. Цим об'єктом може бути пристрій, спосіб тощо.

Розкриття задачі містить зазначення:

- об'єкта, який підлягає вдосконаленню;
- у загальному вигляді характеру вдосконалень, що вносяться до об'єкта;
- технічного результату, якого можна досягти при здійсненні

винаходу (корисної моделі).

У цьому ж розділі зазначають усі суттєві ознаки, що характеризують винахід (корисну модель), з виділенням ознак, відмінних від прототипу, та з поділом останніх на ознаки, достатні у всіх випадках, на які поширюється обсяг правової охорони, і ознаки, що характеризують винахід (корисну модель) лише в окремих випадках, а саме в конкретних формах виконання чи в особливих умовах його використання.

Під технічним результатом, якого можна досягти при здійсненні винаходу (корисної моделі), розуміють виявлення нових властивостей або покращання характеристик відомих властивостей об'єкта винаходу (корисної моделі), що можуть бути одержані при здійсненні винаходу (корисної моделі).

Перелік фігур креслення.

У цьому розділі опису, крім переліку фігур, наводять стислі пояснення того, що зображено на кожній з них.

Якщо суть винаходу пояснюють інші ілюстративні матеріали (наприклад фотографії), то слід дати стисле пояснення їх змісту.

Таблиці нумерують окремо.

Відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу.

У цьому розділі розкривають можливість одержання зазначеного із розділі „Суть винаходу (корисної моделі)” технічного результату при здійсненні винаходу (корисної моделі).

Відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу, що стосується пристрою, повинні містити опис пристрою в статичному стані.

Після опису пристрою в статичному стані описують дію пристрою або спосіб його використання.

3.3 Формула винаходу (корисної моделі) і вимоги до неї

Формула винаходу (корисної моделі) – це стисла словесна характеристика технічної суті винаходу, що містить сукупність його суттєвих ознак, які достатні для досягнення зазначеного заявником технічного результату.

Формула винаходу (корисної моделі) призначена для визначення обсягу правової охорони, яка надається патентом (деклараційним патентом).

Формула винаходу (корисної моделі) повинна стисло і ясно відобразити суть винаходу (корисної моделі).

Лише формула набуває правового значення і визначає обсяг правової охорони винаходу, оскільки за нею встановлюється факт використання винаходу.

Структура формули винаходу (корисної моделі).

За своєю структурою формула винаходу (корисної моделі) може бути одноланковою чи багатоланковою і включати відповідно один або декілька пунктів.

Одноланкову формулу застосовують для характеристики одного винаходу (корисної моделі) сукупністю суттєвих ознак, які не мають розвитку чи уточнення стосовно окремих випадків його виконання або використання.

Багатоланкову формулу застосовують для характеристики одного винаходу (корисної моделі) з розвитком і (або) уточненням сукупності його (її) суттєвих ознак стосовно деяких випадків виконання і використання винаходу (корисної моделі) або для характеристики групи винаходів.

Багатоланкова формула, що характеризує один винахід (корисну модель), має один незалежний пункт і наступний за ним залежний пункт.

Загальні положення та особливості складання формули винаходу наведені у „Правилах складання та подання заявки на винахід та заявки на корисну модель” від 22 січня 2001 р.

3.4 Вимоги до ілюстративних матеріалів

Графічні зображення (власне креслення, схеми, діаграми тощо) оформлюють на окремому аркуші (окремих аркушах). У правому верхньому куті кожного аркуша зазначають назву винаходу (корисної моделі), а у правому нижньому куті – прізвище (прізвища) та ініціали винахідника (винахідників).

Для пояснення суті винаходу (корисної моделі) як додаток до інших графічних матеріалів можуть бути подані фотографії. У виняткових випадках фотографії можуть бути подані як основний вид ілюстративних матеріалів, наприклад для ілюстрації етапів виконання хірургічних операцій.

3.5 Реферат та вимоги до нього

Реферат – це скорочений виклад змісту опису винаходу (корисної моделі), який включає назву винаходу (корисної моделі), характеристику галузі техніки, якої стосується винахід (корисна модель), і галузь його (її) застосування, характеристику суті винаходу (корисної моделі) із зазначенням технічного результату, якого мають досягти.

Суть винаходу (корисної моделі) в рефераті характеризують шляхом вільного викладу формули, переважно такого, при якому зберігаються всі суттєві ознаки кожного незалежного пункту.

Реферат складається лише з інформаційною метою. Він не може братися до уваги з іншою метою, зокрема для тлумачення формули винаходу (корисної моделі) і визначення рівня техніки.

Реферат повинен подаватися у категоризованій формі і містити такі підрозділи:

- об'єкт винаходу;
- галузь застосування;
- суть винаходу;
- альтернативні рішення (якщо вони є);
- технічний результат.

Рекомендований обсяг тексту реферату становить до 1000 знаків.

Вимоги до складання реферату викладені у Правилах складання та подання заявки на винахід та заявки на корисну модель.

3.6 Документи , що додаються до заявки

До заявки додають документ , що підтверджує сплату збору за подання заявки у встановленому розмірі, та документ, що підтверджує право заявника на звільнення чи часткове звільнення від сплати зазначеного збору, якщо таке право у заявника є.

Якщо потрібна допомога для того, щоб скласти заявку і виконати всі дії, пов'язані з одержанням патенту України, слід звернутися до патентного повіреного або до будь-якої особи, що має достатній кваліфікаційний рівень для надання такої допомоги.

3.7 Подання заявки. Пріоритет винаходу

Заявку на видачу патенту (деклараційного патенту) України на винахід чи деклараційного патенту України на корисну модель відповідно до закону подає до Установи особа, яка бажає одержати патент і має на це право. Заявку безпосередньо подають або надсилають на адресу Укрпатенту.

Відповідно до закону датою подання заявки є дата одержання Установою матеріалів, що містять принаймні:

- заяву у довільній формі про видачу патенту (деклараційного патенту), викладену українською мовою;
- відомості про заявника та його адресу, викладені українською мовою;
- матеріал, що справляє враження опису винаходу (корисної моделі), і частину матеріалу, яку можна прийняти за формулу винаходу (корисної моделі), викладені українською або іншою мовою. Якщо опис і формулу винаходу (корисної моделі) викладено іншою мовою, то для збереження дати подання заявки їх переклад українською мовою повинен надійти до Установи протягом двох місяців від дати подання заявки.

3.8 Експертиза заявки на винахід (корисну модель)

Експертиза заявки має статус науково-технічної експертизи, складається: 1) з попередньої експертизи; 2) з формальної експертизи; 3) за заявкою стосовно патенту на винахід (секретний винахід) кваліфікаційної експертизи і проводиться закладом експертизи відповідно до цього Закону та правил, встановлених на його основі Установою.

Кінцеві результати експертизи заявки, що не вважається відкликаною або не відкликана, відображаються в обґрунтованому висновку експертизи за заявкою, що набирає чинності після затвердження його Установою. На підставі такого висновку Установа приймає рішення про видачу патенту або про відмову у видачі патенту. Рішення Установи надсилається заявнику.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним рішення Установи затребувати копії матеріалів, що протиставлені заявці. Ці копії надсилаються заявнику протягом місяця.

Заявник має право з власної ініціативи чи на запрошення закладу експертизи особисто або через свого представника брати участь у встановленому Установою порядку в розгляді питань, що виникли під час проведення експертизи.

Заявник має право вносити до заявки виправлення помилок та зміни! свого імені (найменування) і своєї адреси, адреси для листування, імені та адреси свого представника.

Заявник може вносити до заявки зміни, пов'язані зі зміною особи заявника, за умови згоди зазначених у заявці інших заявників. Такі зміни може за згодою всіх заявників вносити також особа, яка бажає стати заявником. Ці виправлення та зміни враховуються, якщо вони одержані закладом експертизи не пізніше одержання ним документа про сплату державного мита за видачу патенту.

В Україні встановлена система так званої відстроченої (відкладеної) експертизи розгляду заявок на видачу патентів на винаходи. Суть цієї системи полягає в тому, що діловодство за заявкою складається з двох етапів:

- експертизи за формальними ознаками, що закінчується публікацією відомостей про заявки на винаходи, які прийняті до розгляду, в офіційному бюлетені Установи;

- кваліфікаційної експертизи або експертизи заявленого винаходу по суті.

Розгляд заявки починається з дати її подання. Датою подання заявки є дата одержання Установою матеріалів, що містять принаймні:

- заявку -у довільній формі про видачу патенту (деклараційного патенту), викладену українською мовою;
- відомості про заявника та його адресу, викладені українською мовою;
- матеріал, що справляє враження опису винаходу, і частину матеріалу, яку можна прийняти за формулу винаходу, викладені українською або іншою мовою. Якщо опис і формулу винаходу виконано іншою мовою, то для збереження дати подання заявки їх переклад українською мовою повинен надійти до Установи протягом двох місяців від дати подання заявки.

Після подання заявки та за наявності документа про сплату збору за її подання проводиться формальна експертиза заявки.

3.9 Експертиза заявки на винахід за формальними ознаками

Формальна експертиза (експертиза за формальними ознаками) – це експертиза, під час якої:

- встановлюється дата подання заявки на підставі ст. 13 Закону;
- визначається належність зазначеного у заявці об'єкта до переліку об'єктів, які можуть бути визнані винаходами;
- перевіряється відповідність заявки та її оформлення встановленим вимогам;
- перевіряється на відповідність встановленим вимогам документ про сплату збору за подання заявки.
- Експертизу за формальними ознаками ще називають попередньою.

3.10 Експертиза заявки на винахід по суті

За клопотанням заявника або будь-якої зацікавленої особи проводиться

експертиза заявки по суті або кваліфікаційна експертиза.

За проведення кваліфікаційної експертизи сплачується збір. Якщо документ про сплату збору не надійшов разом із клопотанням, клопотання вважається недоданим.

Кваліфікаційна експертиза (експертиза по суті) – це експертиза, що встановлює відповідність заявленого винаходу умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню, промисловій придатності).

Експертиза на локальну новизну – складова частина кваліфікаційної експертизи, що встановлює локальну новизну винаходу.

Локальна новизна – новизна, що встановлюється за виданими в Україні патентами на винаходи і поданими до Установи заявками на видачу патентів.

При позитивному результаті експертизи заявки на локальну новизну Установа надсилає заявнику рішення про видачу деклараційного патенту на винахід. У протилежному випадку заявнику надсилається рішення про відмову у видачі деклараційного патенту.

По закінченні 18 місяців від дати подання заявки на видачу патенту на винахід, а якщо заявлено пріоритет, то від дати її пріоритету, Установа публікує у своєму офіційному бюлетені визначені нею відомості про заявку за умови, що вона невідкликана або за нею не прийнято рішення про відмову у видачі патенту.

Експертиза заявки на винахід по суті включає такі етапи:

- перевірка формули винаходу;
- перевірка винаходу на відповідність умовам патентоздатності.

Рішення про видачу або відмову у видачі патенту на винахід надсилається заявнику.

Заявник повинен протягом трьох місяців від дати одержання рішення про видачу патенту надіслати до Установи документ про сплату збору за видачу патенту.

На підставі рішення про видачу патенту на винахід та за наявності документа про сплату збору Установа публікує в офіційному бюлетені відомості про видачу патенту.

Питання для контролю

1. Що входить в склад заявки на винахід?
2. Які існують вимоги до опису на винаходи?
3. Які є вимоги до формули винаходу?
4. Які існують вимоги до ілюстративних матеріалів?
5. Які існують вимоги до реферату?
6. Що таке пріоритет заявки?
7. Що включає експертиза заявки на винахід за формальними ознаками?
8. Що включає експертиза заявки на винахід по суті?
9. Хто може допомогти в оформленні заявки на винахід?
10. Які етапи включає експертиза по суті заявки на винахід?

4 ПРОМИСЛОВІ ЗРАЗКИ, ЇХ ПРАВОВА ОХОРОНА

4.1 Поняття промислового зразка

Промисловий зразок – це нове конструктивне вирішення виробу, що визначає його зовнішній вигляд, придатне для відтворення промисловим способом, тобто це рішення естетичної та декоративної сторони виробу і є результатом творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання.

Суспільні відносини, що складаються у процесі створення і використання промислового зразка, регулюються Законом України „Про охорону прав на промислові зразки” від 15 грудня 1993 р. Відповідно до цього Закону об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

Правова охорона надається промислового зразку, що не суперечить суспільним інтересам, принципам гуманності і моралі та відповідає умовам патентоздатності.

Промисловий зразок відповідає умовам патентоздатності, якщо він новий і промислово придатний.

Промисловий зразок визнається новим, якщо сукупність його суттєвих ознак не стала загальнодоступною у світі до подання заявки до Установи. Не

визнається обставиною, що впливає на патентоспроможність промислового зразка, розкриття інформації щодо нього автором або особою, яка одержала від автора прямо чи опосередковано таку інформацію, упродовж шести місяців до дати подання заявки до Патентного відомства України або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Обов'язок доведення обставин розкриття інформації покладається на особу, зацікавлену в застосуванні цієї пільги.

Промисловий зразок визнається промислово придатним, якщо його може бути використано у промисловості або іншій сфері діяльності (п. 4 ст. 6 Закону України „Про охорону прав на промислові зразки”). Цей критерій патентоспроможності найбільшою мірою пов'язаний із патентною формою охорони промислових зразків. Саме можливість виготовлення примірників промислового виробу такого самого зовнішнього вигляду надає актуальності патентно-правовій формі охорони оригінального художньо-конструкторського рішення. Якщо рішення стосовно зовнішнього вигляду промислового виробу практично неможливо відтворити, наприклад, коли йдеться про високомистецьку ручну роботу, то необхідність у його патентній охороні здебільшого відпадає. В цьому разі права автора творчого результату добре охороняються нормами авторських і суміжних прав.

Визначення промислової придатності охоплює будь-які, а не лише промислові способи відтворення зовнішнього вигляду промислового виробу. В принципі це виправданий підхід, за який можливо охороняти як промисловий зразок художньо-конструкторські рішення зовнішнього вигляду і тих виробів, при виготовленні яких більше застосовується ручна праця. Акцент робиться на самій можливості багаторазового відтворення відповідних виробів, а не на способі їхнього відтворення. При цьому масштаби використання художньо-конструкторського рішення за умови визнання його промислово придатним значення не мають. Промислові вироби можуть свідомо випускатися виробниками невеликими партіями, що не перешкоджає визнанню їх промисловими зразками. При оцінці промислової придатності промислового зразка перевіряється і саме його здійснення за допомогою описаних у заявці або відомих вже засобів і методів.

Право власності на промисловий зразок засвідчується патентом.

Строк дії патенту на промисловий зразок становить 15 років від дати подання заявки до Установи і продовжується Установою за клопотанням власника патенту, але не більше як на п'ять років.

Обсяг правової охорони, що надається, визначається сукупністю суттєвих ознак промислового зразка, зображених на фотографіях виробу.

Відповідно до закону про промислові зразки його дія не поширюється на:

- об'єкти архітектури (крім малих архітектурних форм), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;
- друковану продукцію як таку;
- об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних їм речовин тощо.

4.2 Заявка на реєстрацію промислового зразка

Право на подання заявки на видачу патенту України на промисловий зразок має будь-яка фізична або юридична особа чи об'єднання осіб.

Для отримання патенту на промисловий зразок необхідно подати заявку, оформлену згідно з вимогами „Правил складання і подання заявки на видачу патенту України на промисловий зразок” (далі – Правила), а також сплатити збір за подання заявки в установлених положенням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 1994 р. № 701 порядку і розмірі.

Український заявник може вести справи з Держпатентом України та ДП „Інститут промислової власності” самостійно або через свого представника за дорученням; іноземний заявник – через представника у справах інтелектуальної власності, зареєстрованого в Держпатенті України (патентного повіреного).

Заявка повинна містити: заяву на видачу патенту; комплект фотографій із зображенням виробу (його макета, малюнка); опис промислового зразка; креслення, схему.

Заява на видачу патенту подається на бланку, форма якого містить всі необхідні відомості і реквізити.

Адреса іноземних заявників повинна бути зазначена буквами українського алфавіту, згідно з українським правописом (українською транслітерацією) з повнотою і послідовністю, представленими заявниками. Документи оформляються в друкованому вигляді українською мовою і стосовно одного промислового зразка.

Важливим і необхідним реквізитом заявки є опис промислового зразка. Як показує практика, найбільш складним для заявника реквізитом заявки є саме складання його опису. Необхідно враховувати, що опис повинен бути викладений чітко і стисло та стосуватися лише художнього рішення зовнішнього вигляду виробу, в якому застосовується зразок. Заявка повинна розкривати суть промислового зразка досить ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у зазначеній галузі.

Опис включає такі розділи.

Назва. Назва промислового зразка повинна бути інформативна і характеризувати призначення виробу (функцію) виконувану ним.

Якщо заявка подається на варіанти промислового зразка, то його назва дається в однині, а в дужках вказується кількість варіантів.

Якщо заявка подається на промисловий зразок, художньо-конструкторське рішення якого являє собою комплект (набір) виробів, то назва промислового зразка повинна починатися зі слів „комплект”, „набір”.

Призначення і галузь застосування промислового зразка. Цей розділ треба починати словами: „Заявляється зовнішній вигляд промислового зразка...”, після чого наводиться назва, призначення і галузь застосування виробу, а також зазначають переважну галузі його використання.

Опис аналога і порівняння з ним промислового зразка, що заявляється. У цьому розділі дається стислий опис найближчого аналога і відмінності промислового зразка, що заявляється.

Перелік фотографій, креслень, схем. У цьому розділі перераховуються всі подані матеріали з їх нумерацією, наводиться короткий покажчик того, що зображено на кожному з них.

Суть та істотні ознаки виробу, що заявляється. Цей розділ повинен містити опис усіх істотних ознак, які формують зоровий образ виробу і

визначають обсяг його правової охорони. Починати розділ слід з переліку позицій елементів, з яких складається виріб, після чого перейти до опису зовнішнього вигляду кожного елемента, тобто зазначити форму, вид ліній або площин, що створюють форму. При цьому розкривають естетичні і ергономічні спроможності форми і конфігурації виробу, а також поєднання кольорів. Під час опису варіантів промислового зразка зазначають ознаки, що відрізняють один варіант від іншого. Під час опису площинних зразків, зокрема виробів текстильної промисловості (тканини, килими та інші вироби), необхідно розкрити їх структуру, будову, фактуру, декоративні властивості тканин тощо.

Застосовність промислового зразка для використання в промисловості або іншій сфері діяльності. У цьому розділі наводять відомості про технологію і можливості виготовлення виробу в промислових умовах (основні матеріали, види декоративної обробки тощо).

Опис до заявки підписує заявник або уповноважена на це особа. При викладенні тексту необхідно дотримуватися єдиної термінології. Закон передбачає можливість вимагання протягом шести місяців пріоритету за попередньою заявкою на такий же промисловий зразок, поданою в патентне відомство держави, яка є учасницею Паризької конвенції по охороні промислової власності. Крім того, може вимагатися виставочний пріоритет у разі експонування промислового зразка на офіційних виставках, якщо заявка подана не пізніше шести місяців після початку демонстрації. Пріоритет встановлюється за днем відкриття виставки. У такому разі додають довідку про показ заявленого виробу на виставці, видану адміністрацією виставки, і один примірник фотографії виробу, на звороті якої проставлені відповідні печатка і підпис.

Заявник має право з власного бажання внести зміни чи доповнення до заявки на промисловий зразок, але за умови, що вони не змінюють суті зразка, що заявляється, внесені до видачі патенту, засвідчені підписом заявника, і за наявності документа про сплату збору за внесення змін.

Первинна дата подання заявки зберігається, якщо заявка відповідає вимогам Закону і Правил, у противному разі датою подання заявки буде дата

отримання виправлених матеріалів.

4.3 Вимоги щодо зображення промислового зразка

Одним з основних документів, що входять до складу заявки, є комплект фотографій виробу, які дають змогу визначити обсяг його правової охорони. З цією метою виріб представляється на фотографіях у ракурсі 3x4 спереду в 6 примірниках і на видах ліворуч, праворуч, ззаду, а у разі необхідності – спереду і зверху.

Зображення виробу на фотографіях повинне бути чітким і ясним, сфотографовано повністю на нейтральному фоні, без сторонніх предметів. Окремі деталі виробу повинні добре проглядатися не тільки на освітлених, а й на тінювих боках.

Вироби можуть бути як об'ємними, так і площинними. Тоді основним виглядом такого виробу буде вигляд в плані.

Важливо, щоб заявка містила всі необхідні фотографії, якщо, наприклад, виріб призначений для використання в кількох станах: у відкритому і закритому положенні (холодильник), в трансформованому вигляді (складені меблі), в футлярі і без футляра (ювелірний виріб). Для промислових зразків типу дитячий конструктор, секційні меблі необхідна в матеріалах заявки наявність фотографій, що ілюструють кілька композицій, можливих при використанні заявленого виробу.

Вироби можуть мати варіанти. У цьому разі кожний варіант представляється окремим комплектом фотографій. У разі, коли промисловий зразок представлений у вигляді комплекту (набору) виробів, на фотографії загального вигляду повинні бути представлені всі вироби комплекту (набору). При цьому фотографія має бути виконана таким чином, щоб можна було розглянути форму кожного з виробів, що входять до складу промислового зразка. Коли зображення комплекту (набору) виробів не може бути представлено на одній фотографії загального вигляду в повному складі, наприклад салон автобуса, купе вагона тощо, допускається подання фотографій виробів, що входять до комплекту, та їх фрагментів на окремих фотографіях.

Фотографії можуть бути таких типорозмірів: 18 x 24 см; 13 x 18 см і 9 x 12 см (залежно від габариту виробу).

Зворотний бік кожної фотографії оформляється згідно з вимогами Правил.

Допускається представляти зображення самого виробу у вигляді макета або малюнка.

Якщо кольорографічне рішення є однією з істотних ознак промислового зразка, то додається одна кольорова фотографія загального вигляду виробу.

Замість фотографій може бути подано якісні ксерокопії виробу, виконані на щільному папері і оформлені згідно з вимогами Правил.

Зображення на кресленні, як правило, повинне бути представлене в прямокутних (ортогональних) проекціях. Для наочності допускається уявлення в аксонометричній проекції.

У розміщені креслення (схеми) перевагу слід віддавати вертикальному положенню. Кожне креслення (схема) нумерується як фігура. Наприклад: фіг. 1, фіг. 2 тощо.

Усі елементи виробу, що заявляється, про які йде мова в описі, позначаються на кресленні (схемі). Якщо зробити це з будь-яких причин неможливо, то вони повинні бути зображені на фотографіях. Для цього використовують додаткові фотографії.

Ергономічні характеристики, які мають місце у виробі, необхідно проілюструвати ергономічними схемами із зображенням робочої пози людини, місцерозташування органів управління і засобів відображення інформації в зонах моторної і зорової діяльності споживача.

Креслення (схеми) виконуються на щільному папері. У разі подання заявки на промисловий зразок, що належить до виробів легкої промисловості, додають конфекційну карту, тобто зразки текстильних, трикотажних матеріалів, шкіри, фурнітури, оздоблення тощо. Зразки декоративних матеріалів, килимів, тканин подають у розмірі рапорту малюнка.

4.4 Експертиза заявки на промисловий зразок

Національна процедура експертизи заявок на видачу патенту на промисловий зразок від їх подання до державної реєстрації регламентується Правилами, розробленими на основі Закону.

Експертиза заявки здійснюється у відділі промислових зразків Укрпатенту. У процесі експертизи заявки не перевіряють, чи відповідає промисловий зразок умовам патентоспроможності: „новизні” і „промисловій застосовності”. Тому до подання заявки заявники зобов'язані самі (або доручивши фахівцям) перевірити, чи відповідає створений виріб цим умовам.

За наявності в матеріалах заявки необхідних документів для реєстрації встановлюється дата подання заявки і відповідне рішення надсилається заявникові.

Зареєстровані матеріали заявки поверненню не підлягають.

Відомості про заявку на промисловий зразок з моменту надходження її в Укрпатент до опублікування відомостей про видачу патенту вважаються конфіденційними.

Діловодство в Укрпатенті ведеться українською мовою. Тому до матеріалів, що надаються заявником на іншій мові, повинен бути доданий їх переклад українською мовою.

Промислові зразки, що заявляються класифікують з метою співвіднесення предмета заявки з тією або іншою галуззю його застосування. Класифікація проводиться за рубриками МКПЗ. Підставою для вибору того або іншого класифікаційного індексу (індексів) є назва промислового зразка, його фотографії та опис.

Для визначення істотних ознак зразка, що заявляється, експертиза передусім піддає перевірці якість фотографій (ксерокопій), поданих у матеріалах заявки. Експертиза перевіряє чи відповідає виріб, представлений на фотографіях, виробові, зазначеному в описі заявки, щоб виключити випадки, коли опис не збігається із зображенням на фотографіях і кресленнях (якщо вони є в матеріалах заявки), і у разі потреби запитує у заявника правильно оформлені матеріали.

Практика художнього конструювання показує, що колорит виробу часто придбаває самостійну цінність. Тому якщо колір є істотною ознакою в створенні зорового образу, експертиза перевіряє наявність кольорової фотографії (кольорової ксерокопії) і у разі потреби має право запитати у заявника ці матеріали.

Особливу увагу експертиза приділяє перевірці правильності представлення на фотозображеннях комплектів (наборів) і варіантів виробів. У деяких випадках подання окремих виробів набору не обов'язкове, зокрема для плоских виробів з набору етикеток для напоїв, оскільки вони чітко зображені на загальній фотографії (ксерокопії).

У зв'язку з тим, що тлумачення істотних ознак зображеного на фотографіях виробу, що заявляється, провадиться в межах опису, останній так само, як і фотографії, є основним матеріалом заявки. Якщо заявником в описі допущено помилки або відсутні встановлені Правилами окремі розділи опису, експертиза надсилає заявнику запит з пропозицією доповнити опис недостатніми відомостями і/або виправити помилки.

У процесі ознайомлення з кресленнями і схемами експертиза встановлює наявність усіх необхідних видів і проекцій, а також перевіряє відповідність креслень виробу, що заявляється, представленому на фотографії, відповідність цифрових позицій, що є на кресленнях, відомостям, наведеним в описі заявки.

Якщо в процесі експертизи встановлено, що заявка оформлена з порушенням вимог до її документів, заявнику надсилається запит із зазначенням виявлених недоліків і пропозицією надати відсутні або виправлені документи.

На запит експертизи виправлені або відсутні документи заявки надаються заявником протягом двох місяців з дати отримання ним запиту.

Якщо у цей термін заявник не надає матеріали, що запитуються, або не надсилає клопотання про продовження терміну відповіді із зазначенням поважних причин, заявка визнається відхиленою.

Якщо в результаті проведення експертизи встановлюється, що заявка на видачу патенту на промисловий зразок містить усі необхідні документи,

додержано встановлені Правилами вимоги щодо документів, виріб, що заявляється, відноситься до об'єктів, яким надається правова охорона, документ про сплату збору за подання заявки оформлено правильно, ДП „Інститут промислової власності” надсилає заявнику рішення про видачу патенту.

4.5 Права власника патенту на промисловий зразок

Право власності на промисловий зразок охороняється державою і засвідчується патентом відповідно до законодавства України.

Термін дії патенту на промисловий зразок становить 10 років з дати подання заявки і продовжується Держпатентом України на клопотання власника патенту, але не більше ніж на п'ять років.

Патент надає його власнику виключне право використати промисловий зразок на свій розсуд, якщо таке використання не порушує прав інших власників патентів на промислові зразки.

Відносини у процесі використання промислового зразка, патент на який належить кільком особам, визначаються угодою між ними.

У разі відсутності такої угоди, кожний з власників патенту може використати промисловий зразок на свій розсуд, але жоден з них не має права видавати дозвіл (ліцензію) на використання промислового зразка і передавати право власності на промисловий зразок іншій особі без згоди інших власників патенту.

Використанням промислового зразка є виготовлення, пропонування до продажу, введення в оборот або зберігання із зазначеною метою виробу, виготовленого із застосуванням запатентованого промислового зразка.

Патент надає його власнику право забороняти іншим особам використання промислового зразка без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається відповідно до чинного законодавства порушенням прав власника патенту.

Власник патенту може передати на підставі договору право власності на промисловий зразок іншій особі, яка стає правонаступником власника патенту, а також видавати іншій особі дозвіл (ліцензію на використання

промислового зразка на основі ліцензійного договору.

Власник патенту має право передати патент на промисловий зразок або право на використання промислового зразка як внесок у статутний фонд новоутворюваного підприємства.

Питання для контролю

1. Що таке промисловий зразок?
2. Які документи повинна містити заявка на отримання патенту на промисловий зразок?
3. Які розділи включає опис заявки на отримання патенту на промисловий зразок?
4. Які існують вимоги щодо зображення промислового зразка?
5. В чому особливості експертизи заявки на промисловий зразок?
6. Чи перевіряють у процесі експертизи заявки відповідність промислового зразка умовам патентоспроможності: „новизні” і „промисловій застосовності”.
7. Як в національній процедурі експертизи заявок на видачу патенту на промисловий зразок відбувається їх класифікація?
8. Які має права власник патенту на промисловий зразок?
9. Що вважається використанням промислового зразка?
10. Який термін дії патенту на промисловий зразок?

5 СУБ'ЄКТИ ПАТЕНТНИХ ПРАВ

5.1 Автори винаходів, корисних моделей і промислових зразків

У відносинах, пов'язаних зі створенням винаходів, корисних моделей і промислових зразків, а також набуттям, здійсненням та захистом прав на зазначені об'єкти прав інтелектуальної власності, бере участь велика кількість суб'єктів, представлених як фізичними, так і юридичними особами. До них належать автори творчих рішень, патентовласники, їхні правонаступники, Патентне відомство України, патентні повірені та деякі інші особи, наділені відповідними правами і обов'язками в цій сфері діяльності.

Однією з центральних фігур є автор технологічного, технічного або художньо-конструкторського рішення. Згідно зі ст. 1 законів України „Про

охорону прав на винаходи і корисні моделі” та „Про охорону прав на промислові зразки” автором винаходу, корисної моделі чи промислового зразка визнається фізична особа, творчою працею якої вони створені. Для визнання особи автором відповідного рішення не мають значення ні її вік, ні стан дієздатності. Неповнолітні особи від 15 до 18 років не лише здобувають, а й самостійно здійснюють належні їм права, що випливають із факту створення об'єкта прав інтелектуальної власності (ст. 13 чинного ЦК України). Відповідно до ст. 34 глави 4 „Загальні положення про фізичних осіб” проекту ЦК України такі ж права мають неповнолітні особи від 14 до 18 років. Крім того, відповідно до ст. 33 проекту ЦК України дитина, яка не досягла 4 років, також має право здійснювати належні їй немайнові права автора на винаходи, корисні моделі чи промислові зразки (така норма не передбачена чинним ЦК України).

Поряд з українськими громадянами авторами та власниками прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки можуть бути особи без громадянства, які проживають на території України. Іноземні громадяни та особи без громадянства, які проживають поза межами України, з урахуванням міжнародних зобов'язань нашої держави мають в Україні такі самі права, як і українські громадяни.

Якщо в створенні винаходу, корисної моделі чи промислового зразка брали участь кілька фізичних осіб, усі вони вважаються його авторами. Як свідчить статистика, частка винаходів, корисних моделей чи промислових зразків, створених спільною творчою працею двох і більше осіб, постійно зростає і нині становить майже 80 % їхньої загальної кількості. При цьому не обов'язково щоб усі співавтори робили однаковий творчий внесок у спільний результат. Робота може бути розпочата однією особою, продовжена іншою, а завершена третьою. Не є також обов'язковою ознакою співавторства їхня праця в одному місці. Співавтори можуть бути віддалені один від одного на тисячі кілометрів, але якщо між ними налагоджений регулярний обмін отриманими результатами, це не заважає їм стати співавторами того чи іншого винаходу, корисної моделі або промислового зразка.

Спільна творча діяльність, що має наслідком співавторство, може здійснюватися на основі попередньої згоди всіх учасників творчого процесу про

об'єднання зусиль для вирішення конкретного завдання. Однак на відміну від норм інституту авторських і суміжних прав норми інституту патентних прав такої попередньої згоди не передбачають як обов'язкової. Для виникнення співавторства достатньо самого факту, що винахід, корисна модель чи промисловий зразок створені творчими зусиллями кількох осіб.

Якщо до кола співавторів помилково не включена яка-небудь особа, яка зробила творчий внесок у створення винаходу, корисної моделі чи промислового зразка, або, навпаки, включена особа, яка не брала творчої участі у цій справі, і не виникає спору з цього приводу, склад співавторів може бути змінений Патентним відомством України за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як автори, а також осіб, що є авторами, але не зазначені у заявці як такі.

Порядок розпорядження правами, що належать співавторам, визначається угодою між ними. Зокрема, співавтори самі визначають форму своєї участі у винахідницьких правовідносинах. Вони можуть виступати в них спільно, можуть наділити відповідними повноваженнями кого-небудь одного із співавторів, доручити ведення своїх справ патентному повіреному тощо. Від розсуду самих співавторів залежить і розподіл часток у належних їм правах у зв'язку зі створенням винаходу, корисної моделі чи промислового зразка. У разі виникнення спору ці частки визнають рівними, хоча кожний із співавторів може доводити, що його творчий внесок у створення певного винаходу, корисної моделі чи промислового зразка був найбільшим. При виникненні спору з питань розпорядження належними співавторам правами він вирішується судом за позовом кожного із співавторів.

5.2. Патентовласники

Патентовласники є особа, яка отримала патент на винахід корисну модель чи промисловий зразок і тим самим права, що випливають з патенту, тобто патентні права. Ним може бути автор винаходу, корисної моделі чи промислового зразка, його спадкоємець чи інший правонаступник. Право на одержання патенту на своє ім'я має автор винаходу, корисної моделі чи промислового зразка, якщо тільки законом не встановлено інше. Дане право

ґрунтується на самому факті створення патентоспроможного винаходу, корисної моделі чи промислового зразка і є одним із основних прав автора. Однак особи автора і патентовласника збігаються далеко не завжди. Навпаки, як свідчать статистичні дані, патентовласниками найчастіше є не творці винаходів, корисних моделей чи промислових зразків, а інші особи. До них належать спадкоємці та інші правонаступники, до яких ці права авторів перейшли на законних підставах.

Так, законодавство України надає авторові можливість уступити належне йому право на одержання патенту будь-якій фізичній або юридичній особі. Ця можливість може бути реалізована автором шляхом простого зазначення в заявці на видачу патенту імені чи найменування майбутнього патентовласника. Коли спочатку патент заявлявся автором на своє ім'я, автор може до моменту здійснення державної реєстрації прав на винахід, корисну модель чи промисловий зразок подати до Патентного відомства України заяву з проханням видати патент на ім'я іншої особи. Зрозуміло, що для цього така особа має надати свою згоду. Зазвичай така переуступка права на одержання патенту здійснюється на основі спеціального договору, який укладається між автором і майбутнім патентовласником. Цей договір укладається за загальними правилами, встановленими цивільним законодавством, і не потребує особливої реєстрації.

Автор винаходу, корисної моделі чи промислового зразка, який одержав патент на своє ім'я, може в будь-який момент уступити його на основі укладеного договору будь-якій юридичній або фізичній особі. Порядок та умови укладання і виконання таких Договорів будуть докладно розглянуті далі при характеристиці прав патентовласника. Тут лише зазначимо, що особа, яка отримала патент, стає повноправним патентовласником і може здійснювати всі патентні права.

Окремої уваги заслуговує питання про осіб, які мають право на одержання патенту на так звані службові винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Відповідно до чинного законодавства патентовласниками стосовно службових винаходів, корисних моделей та промислових зразків визначаються роботодавці авторів (ст. 9 Закону України „Про охорону прав на

винаходи і корисні моделі” та ст. 8 Закону України „Про охорону прав на промислові зразки”). Таке вирішення питання є найбільш прийнятним. Стосовно інтересів авторів, то вони гарантуються обов'язковою виплатою їм винагороди, розмір і порядок виплати якої визначаються у письмовому договорі працівника і роботодавця, а у разі спору – встановлюються судом. При цьому розмір винагороди має відповідати економічній цінності винаходів, корисних моделей та промислових зразків або іншої вигоди, яка може бути одержана роботодавцем. Обов'язок виплатити винагороду автору винаходу чи корисної моделі роботодавець несе не тільки тоді, коли він реально одержує патент, а й у разі передачі роботодавцем права на одержання патенту іншій особі, прийняття ним рішення про збереження відповідного винаходу чи корисної моделі як комерційної таємниці або неотримання патенту за поданою ним заявкою з причин, що залежать від роботодавця.

За загальним правилом, роботодавець має право на одержання патенту на будь-який винахід, корисну модель чи промисловий зразок, що створений працівником:

- у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків чи дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачено інше. При цьому службові обов'язки – це зафіксовані в трудових договорах (контрактах), посадових інструкціях функціональні обов'язки працівника, що передбачають виконання робіт, які можуть призвести до створення винаходу, корисної моделі чи промислового зразка. Доручення роботодавця – це видане працівникові в письмовій формі завдання, яке має безпосереднє відношення до специфіки діяльності підприємства або роботодавця і може мати наслідком створення винаходу, корисної моделі чи промислового зразка;

- з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця.

Окремий договір при цьому укладається тоді, коли працівник і роботодавець хочуть обумовити особливий порядок здійснення прав на створені винаходи, корисні моделі та промислові зразки (збереження всіх патентних прав за автором, спільне володіння ними, уступка цих прав автором роботодавцю на основі спеціальної угоди тощо).

Якщо роботодавець упродовж чотирьох місяців від дати письмового повідомлення його автором про створений ним винахід, корисну модель чи промисловий зразок не подасть заявки на одержання патенту до Патентного відомства України, а стосовно винаходів і корисних моделей не передасть право на подачу заявки та одержання патенту іншій особі або не прийме рішення про збереження службового винаходу чи корисної моделі як комерційної таємниці, то право на одержання патенту переходить до автора або його правонаступника. У цьому разі за роботодавцем залишається переважне право на придбання ліцензії на даний винахід, корисну модель чи промисловий зразок.

Патентовласниками щодо винаходу, корисної моделі чи промислового зразка можуть одночасно бути кілька осіб. Вони можуть передати свої права на одержання патенту одному чи кільком співавторам або одержати патент на ім'я всіх співавторів. Крім того, набути право на одержання патенту або на вже виданий патент може не лише одна, а й кілька осіб. Співвласниками патенту вправі бути і кілька спадкоємців.

Правовідносини з використання винаходу, корисної моделі чи промислового зразка, патент на який належить кільком особам, визначаються угодою між ними. За відсутності такої угоди кожна з них може використовувати цей об'єкт прав інтелектуальної власності за власним розсудом, але не вправі надати на нього ліцензію або уступити патент іншій особі без згоди решти патентовласників.

Патентовласниками в Україні можуть бути не тільки українські, а й іноземні фізичні та юридичні особи. Іноземні патентовласники, що є громадянами чи юридичними особами держав – учасниць Паризької конвенції з охорони промислової власності або мають на території однієї з цих держав постійне місцезнаходження, користуються в Україні тим самим обсягом прав, що й українські патентовласники.

5.3. Спадкоємці

У разі смерті автора або володільця патенту на винахід, корисну модель чи промисловий зразок власниками патентних прав стають їхні спадкоємці.

Спадкування патентних прав відбувається як за законом, так і за заповітом. Однак при спадкуванні патентних прав до спадкоємців автора переходять не всі його права, а лише ті, котрі забезпечують майнові інтереси спадкоємців. До них належать права автора на подачу заявки, на видачу патенту і на одержання винагороди, якщо патент вправі одержати роботодавець померлого автора. Особисті немайнові права, зокрема право авторства і право на авторське ім'я, у спадщину не переходять і погашаються смертю автора. Це не означає, що право авторства та інші особисті немайнові права померлого автора не охороняються після його смерті. Навпаки, вони охороняються безстроково, але вже не як суб'єктивні права, а як суспільно значущий інтерес і захищаються у випадку їхнього порушення за позовом прокурора. Вважається, що з позовом на їхній захист можуть виступати і спадкоємці автора винаходу, корисної моделі чи промислового зразка, хоча в законі таке право прямо не закріплено. Цей висновок можна зробити, виходячи із загальних положень цивільного права та спираючись на аналогічну норму законодавства інституту авторських і суміжних прав.

При спадкуванні патентних прав до спадкоємців переходять майнові права патентовласника в повному обсязі. Проте строк їхньої дії обмежений терміном дії патенту, що залишився. Як повноправний патентовласник спадкоємець може переуступити патент будь-якій іншій особі. Якщо спадкоємців кілька, вони реалізують майнові права, що перейшли до них, за взаємною згодою. Вони це можуть робити спільно, можуть наділити відповідними правочинами одного із спадкоємців, передати здійснення прав третій особі, наприклад патентному повіреному тощо. Спори між спадкоємцями з цього приводу розглядаються у судовому порядку.

Оформлення спадкоємних прав у даній сфері має деякі особливості порівняно із загальним порядком. Зазвичай спадкоємці на підтвердження своїх прав подають свідоцтво про право на спадщину, видане нотаріусом. Однак до винесення рішення про видачу патенту нотаріус не вправі видати свідоцтво про право на його спадкування. Тому при поданні заявки на видачу патенту спадкоємці подають інші документи, які підтверджують їхнє право на подання заявки. З одного боку, ними є документи, що свідчать про відкриття

спадщини (свідоцтво про смерть спадкодавця, рішення суду про оголошення його померлим), а з другого – документи, які свідчать про те, що заявник є спадкоємцем за законом (виписки з метричних книг, запис у паспорті про дітей, чоловіка, судові рішення про встановлення батьківства тощо) чи за заповітом (копія заповіту). Процедура оформлення заявки і ведення за нею діловодства здійснюються у звичайному порядку. Спадкоємці повністю заміщають померлого автора, тобто підписують за нього всі матеріали, самостійно або через патентного повіреного ведуть листування за заявкою тощо. При переході в спадщину вже виданого патенту спадкоємці зобов'язані одержати у нотаріуса спеціальне свідоцтво про право спадкування патенту, в якому має бути зазначено, хто та у якій частці успадковує патентні права. Загальне свідоцтво про спадкування майна спадкодавця, в якому не згадано про перехід прав на патент, на практиці визнається недостатнім. Якщо в заповіті точно не визначені частки спадкоємців і між ними виникає спір щодо розподілу спадкоємного майна, він вирішується судом за позовом кожного із спадкоємців.

5.4. Патентні повірені

Ведення справ щодо видачі патентів на винаходи, корисні моделі чи промислові зразки та вирішення інших правових питань вимагають спеціальних знань. Тому законодавство України надає авторам та їхнім правонаступникам право не тільки виступати у патентних відносинах особисто, а й користуватися послугами інших осіб. Власне, така можливість існувала завжди у зв'язку з наявністю в цивільному праві інституту представництва. Дуже часто і в радянські часи заявки на винаходи та інші об'єкти прав інтелектуальної власності подавалися не самими авторами, а відповідними патентними службами підприємств і організацій. Новим є те, що нині в Україні діє спеціальний інститут представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), які покликані надавати заявникам кваліфіковану юридичну допомогу в цій сфері діяльності.

Відносини, пов'язані з професійною роботою патентних повірених, регулюються ст. 5 Закону України „Про охорону прав на винаходи і корисні

моделі”, ст. 4 Закону України „Про охорону прав на промислові зразки”, а також Положенням про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. за № 938.

Патентним повіреним визнається громадянин України, якому надано право на представництво фізичних і юридичних осіб перед Патентним відомством України та організаціями, що входять до сфери його управління. Патентні повірені консультують зацікавлених осіб з патентно-правових питань щодо одержання охоронних документів на об'єкти прав інтелектуальної власності, збереження їх у силі та захисту патентних прав, запереченні щодо видачі третім особам охоронних документів тощо.

Щоб успішно здійснювати ці та інші функції, пов'язані з охороною прав інтелектуальної власності, патентні повірені повинні мати певну кваліфікацію, досвід роботи в цій сфері і відповідач деяким іншим вимогам. Згідно з п. 3 названого Положення патентним повіреним може бути атестований і зареєстрований громадянин України, який:

- має постійне місце проживання в Україні, вищу освіту, у тому числі в сфері інтелектуальної власності, і не менш ні п'ятирічний досвід практичної роботи в цій сфері;

- володіє знанням законодавчих та інших нормативних актів України, міжнародних договорів та угод, необхідним для здійснення діяльності з охорони прав інтелектуальної власності в обсязі, обумовленому Патентним відомством України, а також навичками його практичного застосування, підтвердженими результатами кваліфікаційного іспиту.

Атестація патентних повірених проводиться Патентним відомством України у формі перевірки поданих документів та кваліфікаційного іспиту. Реєстрація патентного повіреного, котрий пройшов атестацію, здійснюється на основі його заяви, яка має бути подана упродовж року від дати винесення рішення про те, що він пройшов атестацію. Патентне відомство України на підставі поданої заяви про реєстрацію вносить необхідні відомості до Державного реєстру патентних повірених, видає патентному повіреному свідоцтво і направляє інформацію про його реєстрацію для опублікування в

офіційних виданнях. Право на здійснення професійної діяльності патентного повіреного виникає, починаючи від дати його реєстрації у Державному реєстрі.

Патентний повірений може працювати як самостійно суб'єктом підприємницької діяльності, так і за наймом. Патентні повірені вправі створювати свої агентства, громадські об'єднання та професійні асоціації.

Відносини патентних повірених із клієнтами будуються на цивільно-правовій договірній основі, якою здебільшого є договір доручення. Для представництва інтересів клієнтів перед третіми особами, у тому числі перед Патентним відомством України і підлеглими йому організаціями, патентний повірений наділяється дорученням, яке складається у простій письмовій формі і не вимагає нотаріального засвідчення. Оплата послуг патентного повіреного, його звіт перед клієнтом і відповідальність визначаються угодою сторін із урахуванням правил, установлених цивільним законодавством. Патентний повірений вправі обмежити свою діяльність окремими об'єктами прав інтелектуальної власності або видами послуг.

Створення інституту патентних повірених не означає, що тільки вони можуть представляти інтереси авторів, патентовласників та їхніх правонаступників. Відповідно до загально-цивільних правил клієнт може обрати своїм представником будь-яку дієздатну особу, уклавши з нею відповідний договір і наділивши її належними повноваженнями. Наприклад, інтереси клієнта у судовому розгляді спору може представляти будь-який адвокат, а не лише той, котрий атестований як патентний повірений. Чинне законодавство щодо цього встановлює лише один виняток, а саме: іноземні особи та особи без громадянства, які проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, у відносинах з Патентним відомством України і організаціями, що входять до сфери його управління, реалізують свої права тільки через представників у справах інтелектуальної власності, зареєстрованих у вищеназваному відомстві.

Питання для контролю

1. Поясніть, хто може бути спадкоємцями патентних прав?
2. Поясніть, хто може бути патентовласниками?

3. Хто вважається авторами винаходів, корисних моделей та промислових зразків?
4. Чим займаються патентні повірені?
5. Чи може не громадянин України бути патентним повіреним у нашій державі?
6. Чи може не громадянин України бути патентовласником у нашій державі?
7. Чи проводиться атестація патентних повірених в Україні і яким чином?
8. Чи можуть власником патентних прав стати за заповітом?
9. Чи мають право в Україні особи до 14 років здійснювати належні майнові права автора на винаходи, корисні моделі чи промислові зразки.?
10. Чи може бути змінений склад співавторів винаходу, корисної моделі та промислового зразка згідно національного законодавства?

6 ЗНАКИ ДЛЯ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ ЇХ ПРАВОВА ОХОРОНА

6.1 Поняття знаків для товарів та послуг

Знак для товарів і послуг (далі – знак) – це позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб. Однакові товари можуть виготовлятися різними виробниками та розповсюджуватись різними продавцями. При здійсненні покупки споживач орієнтується на знаки, які виступають гарантом якості уже відомого йому товару. Іншими словами, конкуруючі товари розрізняються лише знаками.

В умовах ринкової економіки істотно зростає значення знаків для розрізнення одних і тих самих товарів, що виробляються різними виробниками, чи послуг, що надаються різними особами. Коли виробництво товарів і надання послуг переважають попит, гостро постає питання певної їх індивідуалізації.

Товарний знак – це знак, який допомагає відрізнити продукт (товар) одного підприємства від подібного продукту (товару) іншого виробника. Цей товар повинен мати розпізнавальний знак, щоб покупець міг зробити свій

вибір.

6.2 Види товарних знаків

У міжнародній практиці, поряд з розподілом знаків за формою їх зображення, розрізняють індивідуальні і колективні знаки.

Індивідуальний знак – це позначення, зареєстроване на ім'я окремої юридичної або фізичної особи, яка займається підприємницькою діяльністю.

Колективний – це знак спілки, господарської асоціації або іншого добровільного об'єднання підприємств (далі – об'єднання), призначені для позначення товарів, які ними випускаються або реалізуються, які мають спільні якісні або інші загальні характеристики. Колективний знак повинен відповідати усім вимогам, які пред'являються до індивідуальних знаків. При цьому колективний знак є об'єктом виключного права об'єднання, а не права кожного підприємства, що входить до його складу.

Підприємства – учасники об'єднання можуть використовувати колективний знак як єдиний засіб для позначення товарів або використовувати його поряд із своїм індивідуальним товарним знаком.

У світі немає таких країн, де б не застосовувалися товарні знаки і де б вони не захищались. Виключне право на використання товарних знаків, як правило, одержують шляхом їх реєстрації, але в деяких країнах це виключне право закріплюється фактом першого використання знака.

Закон передбачає такі види знаків для товарів і послуг:

- словесні;
- зображувальні (композиції ліній, плям, фігур), форм на площині; об'ємні (композиції фігур у трьох вимірах, тобто у формі самого виробу або його упаковки – флакони, пляшки тощо);
- комбіновані (сполучення зображувальних, словесних і об'ємних елементів).

Отже, об'єктом знака можуть бути словесні, зображувальні, об'ємні та інші позначення або їх комбінації, виконані у будь-якому кольорі чи поєднанні кольорів.

Під словесним знаком розуміють позначення, яке має вигляд слова

(слів) або сполучення літер, що мають словесний характер. Такі знаки набувають все більшого поширення, оскільки вони мають ряд переваг перед іншими знаками. Ці знаки легше запам'ятовуються, простіше відтворюються, їх зручно рекламувати, особливо по радіо і телебаченню.

Зображувальний знак має вигляд зображення конкретного характеру або композиції ліній, плям, фігур будь-яких форм і кольорів на площині. Наприклад, орнаменти та символи, зображення тварин, птахів, стилізовані зображення всіляких предметів, іноді з включенням літерних елементів.

Об'ємний знак представляє собою композицію у вигляді фігур (ліній) або їх комбінацій у трьох вимірах. Прикладом такого знака є фігурне мило, оригінальний вид упаковки, флакона, пляшки, коробки для цигарок та ін.

Комбінований знак має вигляд комбінації елементів різноманітного характеру. Найчастіше це словесно-зображувальні композиції.

Інші об'єкти знаків: До них можуть бути віднесені звукові, світлові, світло-звукові та інші позначення.

За ступенем відомості знаки поділяють на звичайні та загальновідомі.

Звичайний знак – це будь-яке нове оригінальне позначення товарів (послуг), яке відповідає усім умовам надання правової охорони.

Зокрема, необхідною умовою його охорони є державна реєстрація позначення.

Загальновідомим знаком визнається таке позначення, яке відоме широкому колу споживачів завдяки його використанню для позначення певних товарів.

Позначення, заявлене як знак для товарів і послуг, має бути корисним, придатним для маркірування товарів і відповідати вимогам промислової естетики і ергономіки.

Заявлене позначення має бути новим, тобто невідомим ніде у світі і тому придатним для реєстрації за кордоном. Для виявлення новизни позначення провадиться експертиза заявленого позначення по суті.

6.3 Функції товарного знака

Товарні знаки виконують в основному чотири функції:

1. Індивідуалізуюча, яка полягає в тому, що знак забезпечує необхідну відмінність однорідних товарів (послуг) різних виробників, що знаходяться у цивільному обороті, дозволяючи розпізнавати і запам'ятовувати за зовнішніми ознаками товари (послуги), які випускаються конкретним підприємством.

2. Гарантійна полягає в тому, що знак виступає гарантом якості товару чи послуг, відомих споживачам.

3. Рекламна полягає в тому, що на основі психологічного впливу на споживача забезпечується стійкий інтерес до певного товару, що маркується знаком, та його виробника, який забезпечує таку популярність, тобто знак є неодмінним елементом реклами, за допомогою якої встановлюється зв'язок товару з його виробником.

4. Вказівна полягає в тому, що знак вказує на походження товару або послуг.

Крім того, знак виконує й інші допоміжні функції, в тому числі стимулюючу, психологічну, виховну.

6.4 Правова охорона знака в Україні

В Україні правова охорона товарних знаків здійснюється Законом України „Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15 грудня 1993 р. в редакції від 21 грудня 2000 р.

Закон про товарні знаки має за головну мету забезпечення індивідуалізації товарів і послуг певними позначеннями. В умовах ринкової економіки така індивідуалізація вкрай необхідна, оскільки вона дає змогу товари одного виробника чи послуги однієї організації відрізнити від однорідних товарів і послуг інших виробників чи осіб, що надають послуги. Саме цим він відрізняється від законодавства про фірмове найменування (фірму), метою якого є забезпечення індивідуалізації виробників, а не товарів чи послуг.

Закон про товарні знаки за своїм змістом відповідає основним вимогам Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Основна позитивна риса Закону про товарні знаки полягає в тому, що за ним товарний знак наділений функціями, які він має виконувати, а саме –

відрізнити товари одного виробника від подібних товарів чи послуг іншого виробника чи особи, що надає послуги.

Закон про товарні знаки не містить визначення підстав чи критеріїв, за якими те чи інше позначення можна визнати товарним знаком. Він наводить лише перелік позначень, які не можуть бути визнані знаками для товарів і послуг. Звідси напрашується висновок, що усі інші позначення, які не перелічені в Законі, можуть бути визнані знаками для товарів і послуг. Проте це не означає, що позначення, яке заявляється для реєстрації як знак для товарів і послуг, не повинно відповідати певним вимогам. Закон такі вимоги встановлює. Передусім: правова охорона надається знаку, що не суперечить суспільним інтересам, принципам гуманності і моралі та на який не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені Законом про товарні знаки.

Право власності на знак охороняється державою і засвідчується свідоцтвом. Свідоцтво є офіційним охоронним документом, що видається від імені держави уповноваженим на це державним органом.

Строк дії свідоцтва становить 10 років від дати подання заявки до Установи і продовжується Установою за клопотанням власника свідоцтва щоразу на 10 років. Кількість продовжень не обмежується. Свідоцтво України діє лише на території України.

Відповідно до Закону про товарні знаки основні функції знаків для товарів і послуг – це індивідуалізація виробленої продукції і наданих послуг, захист їх якості та інших достоїнств від зазіхань, забезпечення стійкості попиту, захист інтересів сумлінних виробників і споживачів, реклама виробів та послуг, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг в умовах ринкової економіки.

6.5 Позначення, що не можуть бути визнані знаками для товарів та послуг

Закон докладно визначає, які позначення не можуть бути визнані знаками для товарів і послуг. Перелік позначень, наведених у Законі про товарні знаки, що не можуть бути визнані як знаки для товарів і послуг, умовно

можна поділити на чотири групи.

Першу групу складають символи, позначення, відзнаки, що мають уже офіційно визнане значення для держави чи суспільства. До цієї групи належать:

- державні герби, прапори, емблеми;
- офіційні назви держав;
- скорочені або повні найменування міжнародних і міжурядових організацій;
- офіційні контрольні, гарантійні та пробірні клейма, печатки;
- нагороди та інші відзнаки.

За згодою компетентних органів або власників позначень вони можуть вноситися до знака як елементи, що не охороняються.

Другу групу позначень складають позначення, які не відповідають вимогам законодавства, тобто вони або:

- не мають розрізняльної здатності;
- є загальноживаними як позначення товарів і послуг певного виду;
- лише вказують на вид, якість, кількість, властивості, призначення, цінність товарів і послуг, а також на місце і час виготовлення чи збуту товару або надання послуги. Так, не визнаються, наприклад, знаками для товарів і послуг позначення у вигляді чаші, обвитої змією, оскільки це позначення є усталеним символом для фармацевтичних препаратів і взагалі для медицини. Численні словесні позначення, такі як „Укрторгреклама”, „Промінвест-банк”, „Українська біржа нерухомості” та інші підпадають під зазначений виняток і можуть бути внесені до знака як елементи, що не охороняються, якщо вони не мають домінуючого розташування в зображенні знака;
- є загальноживаними символами і термінами;
- є оманливими або такими, що можуть ввести в оману споживача щодо товару (послуги) або особи, яка виготовляє товар чи надає послуги.

Позначення не має розрізняльної здатності, якщо воно належить до:

- позначень, які складаються лише з однієї літери, цифри, лінії, простої геометричної фігури, що не мають характерного графічного виконання.

Це найчисленніша і характерна група позначень, що не має розрізняльної здатності. Такі позначення не можуть бути використані як знак у зв'язку з тим, що споживачі можуть їх розглядати як прості посилання на сорт, тип, серію та інші технічні характеристики виробу.

Прості геометричні фігури (ромби, трикутники, кола, квадрати), взяті окремо поза комбінацією з іншими фігурами, літерами або словами втратили свою розрізняльну здатність у зв'язку з їх широким розповсюдженням;

- реалістичних зображень товарів, якщо знак заявляється на реєстрацію як знак для позначення цих товарів.

Прості реалістичні зображення товарів не можуть бути використані як знак тому, що вони позначають лише сам товар і не пов'язують його з виробником. Такі зображення можуть розміщувати на своєму товарі будь-які виробники, і такі позначення можуть вільно використовуватися. Реалістичні зображення товарів не можуть індивідуалізувати товар і його виробника у зв'язку з тим, що вони не мають особистих розрізняльних ознак і позбавлені оригінальності;

- тривимірних об'єктів, форма яких зумовлена виключно функціональним позначенням;
- загальноживаних скорочень;
- позначень, які тривалий час використовувались в Україні кількома виробниками як знаки для товарів, що мають спільну якість або інші спільні характеристики.

До загальноживаних символів, крім тих, які пов'язані з певною діяльністю, належать також умовні позначення, що використовуються в науці та техніці, позначення хімічних елементів, математичних символів, наприклад такий символ, як інтеграл.

До цієї групи також належать позбавлені оригінальності позначення, в яких за основу беруть зображення предмета, характерного для даної галузі господарства. Наприклад, для швейної промисловості – зображення голки з ниткою або предметів одягу, фігури людини; для машинобудування – зображення шестерні, для конструкторського бюро – зображення циркуля тощо, оскільки такі позначення через частоту використання не можуть

індивідуалізовувати товар і його виробника, легко можуть бути сплутані споживачами і практично не відрізняються одне від одного.

До третьої групи позначень закон відносить такі, які є тотожними або схожими настільки, що їх можна сплутати з:

- раніше зареєстрованими знаками чи заявленими на реєстрацію в Україні на ім'я іншої особи щодо однорідних товарів і послуг;
- знаками інших осіб, якщо ці знаки охороняються без реєстрації на підставі міжнародних договорів, учасником яких є Україна;
- фірмовими найменуваннями, що відомі в Україні і належать іншим особам, які одержали право на них до дати подання до Держпатенту України заявки стосовно однорідних товарів і послуг;
- найменуваннями місця походження товарів, крім випадків, коли вони включені до знака як елементи, що не охороняються, і зареєстровані на ім'я інших осіб, які мають право користуватися такими найменуваннями;
- сертифікаційними знаками, зареєстрованими в установленому порядку.

Тотожними прийнято називати однакові позначення.

Схожими прийнято називати такі позначення, які, незважаючи на різні складові елементи, створюють однакові зорові враження (або фонетично близькі – для словесних знаків), а у випадку реєстрації можуть викликати у споживачів сумніви щодо виробника товару.

Сертифікаційними знаками є знаки, які служать лише як посилання на відповідність якості товарів або послуг певним стандартам.

Українським виробникам довелося відмовитися від вживання таких назв напоїв як „Коньяк”, „Шампанське”, які майже зникли з етикеток. Така продукція має походження з відповідних провінцій Франції – Коньяк і Шампань, і тому такі позначення в Україні не можуть бути визнані знаками для товарів.

Не реєструються як знаки для товарів і послуг позначення, які відтворюють:

- промислові знаки, права на які належать в Україні іншим особам;

- назви відомих в Україні творів науки, літератури і мистецтва або цитати і персонажі з них, твори мистецтва та їх фрагменти без згоди власників авторського права або їх правонаступників;
- прізвища, імена, псевдоніми та похідні від них, портрети і факсиміле відомих в Україні осіб без їх згоди.

Отже, знаки для товарів і послуг – це зареєстровані в установленому порядку позначення, за якими товари і послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб.

Питання для контролю

1. Що таке знаки для товарів та послуг?
2. Які позначення можуть бути об'єктом знака?
3. Які позначення належать до загальноживаних символів?
4. Що означає „позначення не має розрізняльної здатності”?
5. Назвіть основні функції знаків для товарів і послуг.
6. Назвіть позначення, що не можуть бути визнані знаками для товарів та послуг.
7. Що відноситься до групи позначень, які мають уже офіційно визнане значення для держави чи суспільства?
8. Які знаки прийнято називати „схожими”?
9. Які знаки прийнято називати „тотожними”?
10. Що означає термін „сертифікаційні знаки”.

7 ПАТЕНТНА ІНФОРМАЦІЯ І ДОКУМЕНТАЦІЯ. ПАТЕНТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

7.1 Патентна інформація

Патентна інформація – це сукупність відомостей про результати науково-дослідних, проектно-конструкторських та інших видів творчої діяльності, заявлені і/або визнані винаходами, корисними моделями, промисловими зразками та іншими об'єктами промислової власності. Вона включає також відомості про охорону прав винахідників, заявників, власників охоронних документів.

Іншими словами, патентна інформація – це інформація про всі види

об'єктів промислової власності, яка опубліковується в офіційних виданнях патентних відомств різних країн, регіональних патентних відомств (наприклад, Європейське патентне відомство – ЄПВ), міжнародних організацій (наприклад, Всесвітня організація інтелектуальної власності – ВОІВ) тощо.

Офіційними виданнями патентних відомств є офіційні патентні бюлетені і повні тексти описів об'єктів промислової власності.

Офіційний патентний бюлетень – це офіційне видання патентного відомства, яке містить публікації про права на об'єкти промислової власності відповідно до національного патентного законодавства або міжнародних договорів і угод з питань охорони промислової власності.

Офіційні бюлетені за характером відомостей, які в них публікуються, є ніби звітом про діяльність патентного відомства і відображають основні етапи (стадії) патентного діловодства за певний період (відповідно періодичності видання).

7.2 Схеми подання інформації в патентних бюлетенях її суть

Але оскільки охорона об'єктів промислової власності ґрунтується на деяких загальних або схожих принципах, то можна скласти узагальнену схему подання інформації в патентних бюлетенях.

Стосовно *винаходів* вони містять дані про:

- дату подання і реєстрації заявки на винахід;
- викладені для загального ознайомлення не розглянуті заявки;
- акцептовані заявки на винаходи;
- винаходи, на які видано патенти;
- усі зміни в заявочній документації та виданих патентах (припинення дії через несплату мита, відмову від патенту, його доповнення, перевідступлення прав, продовження тощо);
- судові справи та рішення щодо патентів та інше.

Конкретний склад і обсяг відомостей, що містяться в патентних бюлетенях різних країн, відрізняються залежно від особливостей патентного законодавства, прийнятих норм патентного діловодства, правил розгляду патентних спорів і порядку публікації інформації. Відомо кілька варіантів

офіційних публікацій в бюлетенях. Кожний з цих варіантів перебуває в залежності від стадій патентного діловодства в тій або іншій країні. Це такі варіанти:

- публікації здійснюються на всіх трьох стадіях (під час подання заявки; під час акцептації заявки; під час видачі патенту);
- тільки на двох стадіях (першої та третьої або другої та третьої);
- тільки на одній стадії (лише першої, другої або третьої).

Незважаючи на те, що сьогодні в світі, як вже відзначалося, переважають публікації інформації тільки про третю стадію патентного діловодства – видачу патенту.

Таким чином, ми розглянули питання, що стосуються того, як конкретний склад відомостей, що знаходяться в патентних бюлетенях різних країн, залежить від стадій патентного діловодства. Це один аспект стосовно публікацій інформації про винаходи в офіційних бюлетенях.

З другого боку, різні стадії патентного діловодства за винаходами можуть бути відображені в різних за обсягом публікаціях (реферат або пункт патентної формули, анотація, бібліографічний опис).

Офіційні бюлетені більшості країн, крім інформації про винаходи, містять інформацію про корисні моделі, промислові зразки і знаки для товарів і послуг, яка наводиться в спеціальних розділах.

Публікації про *корисні моделі* здійснюються так, як і публікації про винаходи, – на трьох стадіях патентного діловодства: нерозглянутої заявки, акцептованої заявки і виданого охоронного документа. Крім того, публікуються процедурні повідомлення про зміну правового статусу корисних моделей (продовження або закінчення терміну дії, анулювання охоронного документа, зміна найменування власника охоронного документа тощо).

Інформація про *знаки для товарів і послуг* публікується в основному в спеціальних розділах офіційних патентних бюлетенів, рідше в окремих виданнях. Публікація здійснюється на стадії подання заявки та на стадії реєстрації знака для товарів і послуг.

В цілому патентні бюлетені різних країн публікують початкову інформацію про всі об'єкти промислової власності, що включає обов'язковий

мінімум науково-технічних і правових відомостей (бібліографічні дані, реферат, пункт формули або зображення об'єкта), достатній для їх ідентифікації і попередньої оцінки.

Для детальнішого ознайомлення з винаходами і корисними моделями патентні відомства опубліковують їх описи, які є найповнішим джерелом інформації про винаходи і корисні моделі.

Завдяки лаконічності та уніфікованій формі викладання опис винаходу можна вважати зразковим інформаційним документом. Опис стосується одного рішення і містить комплекс технічних, правових і економічних відомостей. Він має уніфіковану логічну структуру, стандартний бібліографічний опис, сталу лексику, нормалізовані словесні конструкції.

Зміст і форма описів винаходів залежить від національного патентного законодавства. Але спільною для всіх країн є вимога повноти і чіткість розкриття в описі об'єкта винаходу, достатнього для його конкретного втілення, і відмінності від інших аналогічних об'єктів.

Великою заслугою ВОІВ є прийняття спеціальних цифрових кодів (так званих кодів ІНІД) для ідентифікації бібліографічних даних патентних документів, що розміщуються на титульному листі опису винаходу і в офіційних бюлетенях. Використання кодів ІНІД забезпечило:

- одноманітність застосування бібліографічних елементів;
- спрощене подолання мовних і патентно-правових бар'єрів;
- полегшене автоматизоване опробування і пошук патентної інформації.

7.3 Бібліографічні відомості патентних документів

Стандарт ST. 9 „Рекомендації, що стосуються до бібліографічних даних патентних документів і свідоцтв додаткової охорони” (Стандарти Всесвітньої організації інтелектуальної власності. – М.: ВНИИПИ, 1996. – Т. 1. – С. 91–122) встановлює такі категорії бібліографічних елементів:

- (10) – ідентифікація документа;
- (20) – заявочні дані на патенти або свідоцтва додаткової охорони;
- (30) – дані, що стосуються пріоритету згідно з Паризькою конвенцією;
- (40) – дата(и) надання документа для загального ознайомлення;

(50) – технічна інформація;

(60) – посилання на інші юридично пов'язані національні патентні документи;

(70) – ідентифікація осіб, що мають відношення до патентного документа;

(80) – ідентифікація даних, що стосуються міжнародних конвенцій.

У межах зазначених категорій здійснюється більш глибока деталізація кодів ІНІД.

Стандартом ST. 9 визначено обов'язковий мінімум бібліографічних елементів, що виносяться на титульний лист опису винаходу. Цей мінімум включає:

(11) – номер патентного документа;

(12) – словесне позначення виду документа;

(13) – код виду документа згідно із стандартом ВОІВ;

(21) – реєстраційний номер заявки;

(22) – дата подання заявки;

(23) – інші дати, включаючи дату подання повного опису після подачі попереднього опису і дату виставкового пріоритету;

(31) – номер(и), наданий пріоритетній заявці(ам) згідно з Паризької конвенцією;

(32) – дата подання пріоритетної заявки;

(33) – код країни пріоритетної заявки;

(51) – міжнародна патентна класифікація;

(54) – назва винаходу;

(61) – основний патент;

(62) – дані щодо раніше поданої заявки;

(63) – дані про раніше подану заявку, стосовно якої даний документ є продовженням;

(64) – номер перевиданого патенту.

Крім того, до обов'язкового мінімуму, за певних умов, можуть входити такі елементи категорій:

(40) – дата(и) подання документа для загального ознайомлення;

(41) – дата подання нерозглянутої заявки шляхом викладення;

- (42) – дата представлення акцептованої заявки шляхом викладення;
- (43) – дата публікації нерозглянутої заявки;
- (44) – дата публікації акцептованої заявки;
- (45) – дата публікації патенту;
- (46) – дата публікації тільки пунктів формули;
- (47) – дата подання патенту для загального ознайомлення;
- (70) – ідентифікація осіб, що мають відношення до патентного документа;
- (71) – повне ім'я або найменування заявника(ів);
- (72) – повне ім'я винахідника(ів);
- (73) – повне ім'я або найменування патентовласника(ів);
- (75) – повне ім'я винахідника, який є також і заявником;
- (76) – повне ім'я винахідника, який є також заявником і патентовласником;
- (86) – заявочні дані міжнародної заявки (номер, дата і мова);
- (37) – дані про публікацію міжнародної заявки (номер, дата і мова).

Коди (75) і (76) призначені для країн, в яких винахідник і заявник повинні бути однією і тією ж особою.

У разі публікації патентних документів цифрові коди ІНІД вміщуються в круглих дужках перед відповідним бібліографічним елементом.

Патентний бюлетень „Промислова власність” видається 4 – 6 разів на рік і містить такі розділи:

- офіційні повідомлення;
- публікація відомостей про заявки на винаходи, прийняті до розгляду;
- публікація відомостей про видачу патентів України на винаходи (корисні моделі);
- публікація відомостей про видачу патентів України на промислові зразки;
- публікація відомостей про видачу свідоцтв України на знаки для товарів і послуг;
- передача прав;
- покажчики;
- повідомлення.

Кількість і обсяг розділів залежать від поданої в кожному номері Інформації.

У розділі бюлетеня „Офіційні повідомлення” публікуються законодавчі та нормативні матеріали, інструкції, тексти укладених договорів, матеріали конвенцій, Всесвітньої організації інтелектуальної власності, повідомлень Європейського патентного відомства.

У розділі „Публікація відомостей про заявки на винаходи, прийняті до розгляду” наведено бібліографічні дані про заявки на винаходи і формули винаходів.

Відомість про видачу патентів на винаходи (корисні моделі) публікуються в розділі бюлетеня „Публікація відомостей про видачу патентів України на винаходи (корисні моделі)”. Інформація цього розділу містить також бібліографічні дані і формулу винаходу. Матеріал упорядкований за індексами МПК.

7.4 Патентно-інформаційні ресурси та їх використання

Патентний фонд – це впорядкована збірка патентних документів і довідково-пошукового апарату до нього, патентно-правової, патентно-економічної, патентно-асоційованої літератури, нормативно-методичних матеріалів з питань охорони промислової власності.

Патентна інформація – це сукупність відомостей про результати науково-дослідної, проектно-конструкторської та інших видів творчої діяльності, заявлених і/або визнаних винаходами, корисними моделями, промисловими зразками та іншими об'єктами промислової власності. Вона також: включає відомості про охорону прав винахідників, заявників, власників охоронних документів.

Таким чином, *патентна інформація* – це інформація щодо всіх об'єктів промислової власності, яка публікується у виданнях патентних відомств різних країн.

Реєстрацію об'єктів промислової власності, а отже – публікацію патентної документації та інформації, здійснює понад 120 країн світу і 5 міжнародних та регіональних патентних організацій. Створена

регіональними патентними організаціями і національними патентними відомствами документація становить світовий потік патентної інформації.

Використання патентної інформації, зокрема проведення і пошуку з таких величезних масивах, пов'язано із значними труднощами.

Останнім часом збільшується обсяг використання загальнодоступних світових інформаційних мереж, зокрема Internet.

З поширенням телекомунікаційних мереж виникло таке поняття як електронна бібліотека, що є не сховищем видань, а вузлом зв'язку в інформаційній мережі. Інформація, яка зберігається у мережі в машинозчитуваній формі, передається безпосередньо на читацьку ЕОМ.

7.5 Патентно-інформаційні ресурси України та їх використання

Згідно із Законом України „Про науково-технічну інформацію” патентна документація є складовою частиною інформаційних ресурсів системи науково-технічної інформації України.

За даними аналізу, така документація становить близько 70–80% загального обсягу фондів науково-технічної документації, зокрема, в Державній науково-технічній бібліотеці (ДНТБ) – більше 80%.

У даний час Україна має в своєму розпорядженні патентно-інформаційні фонди загальним обсягом понад за 30 млн. документів (без урахування обсягу патентно-інформаційної бази Держпатенту України), що розосереджені в 20-ти регіонах країни.

Зазначені ретроспективні ресурси зберігаються в фондах системи науково-технічної інформації, зокрема, ДНТБ, територіальних центрах науково-технічної та економічної інформації (ЦНТЕІ: Київському, Запорізькому, Львівському, Луганському, Одеському, Харківському, Херсонському, Кримському, Кіровоградському, Донецькому, Івано-Франківському, Хмельницькому, Чернівецькому, Рівненському, Вінницькому, Житомирському, Черкаському, Чернігівському; установах, організаціях і підприємствах різних галузей промисловості, Національній академії наук України, великих обласних бібліотеках тощо. Значний обсяг ретроспективної

патентної інформації у вигляді картотеки, що містить майже 12 млн. карток з російськомовними рефератами описів винаходів 14-ти країн світу і 2-х міжнародних організацій, зберігається в Українському інституті науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ).

З дозволу ВОІВ здійснено переклади українською мовою, видано тиражі і розповсюджуються:

- Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків;
- Міжнародна класифікація промислових зразків;
- Показчик ключових термінів до Міжнародної патентної класифікації.

Для використання під час експертизи заявок на знаки для товарів і послуг також перекладено українською мовою Міжнародну класифікацію образотворчих елементів знаків.

Бурхливий розвиток комп'ютерних технологій і засобів комунікацій в 80–00-х роках зробив можливими принципово нові способи накопичення, обробки, пошуку і поширення інформації, в тому числі в сфері охорони промислової власності. Створені в патентних відомствах у процесі процедур надання прав на об'єкти промислової власності бази даних на машинозчитуваних носіях використовуються для пошуку в автоматизованому режимі і слугують джерелом різноманітних за змістом (бібліографічні дані, реферати або формули винаходів, повні описи, зображення промислових зразків і знаків для товарів і послуг) публікацій щодо об'єктів промислової власності на різних носіях: папері, магнітних або оптичних дисках.

З метою скорочення ручного введення великих обсягів інформації, що надходить передбачається перейти до подання заявок на об'єкти промислової власності в електронній формі.

У рамках міжнародної співпраці передбачається побудова глобальної інформаційної мережі в системі Internet, до якої підключаться національні патентні відомства і міжнародні організації з метою спільного користування наявним у них інформаційними ресурсами.

7.6 Міжнародні класифікації об'єктів промислової власності

Пошук патентної інформації, необхідної для постійного діалогу заявника

з експертом, Апеляційною радою, а також для компетентного спілкування власника охоронного документа з особами, що подають і розглядають скарги, з ліцензіатом або особами, яким передаються права на об'єкти промислової власності, потребує використання єдиної мови для підтримання такого діалогу.

7.6.1 Міжнародна патентна класифікація

Міжнародна патентна класифікація (МПК) – результат міжнародної співпраці патентних відомств багатьох держав. Вона базується на Страсбурзькій угоді 1972 р., підготовленій Міжнародним Бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ).

Основне призначення МПК:

- засіб для уніфікованого в міжнародному масштабі класифікування патентів на винаходи (корисні моделі), включаючи опубліковані заявки, а також ефективний інструмент для патентних відомств з метою встановлення патентоспроможності і оцінки внеску винахідника в заявлений винахід;
- інструмент для впорядкованого зберігання патентних документів, який полегшує доступ до технічної та правової інформації, що міститься в них;
- основа для вибіркового розподілу інформації серед користувачів патентної інформації;
- основа для визначення рівня техніки в окремих галузях;
- основа для отримання статистичних даних у сфері охорони промислової власності, що, в свою чергу, дасть змогу визначати рівень розвитку різних галузей техніки і технологій.

Основні характеристики схеми МПК, правила її використання і додаткові вказівки детально викладено у „Вступні до МПК”. Знання положень „Вступу до МПК” потрібне при використанні МПК як з метою класифікування патентних документів, так і при пошуку необхідної патентної інформації. „Вступ до МПК”, перелік основних груп і всі 8 розділів чинної 8-ї редакції МПК видано в 10 томах. Офіційний текст МПК опубліковано ВОІВ англійською і французькою мовами на папері.

7.6.2 Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації

знаків

Міжнародна (Ніццька) класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків (МКТП) затверджена угодою, що підписана під час Ніццької дипломатичної конференції 15 червня 1957 р. і переглянута в Стокгольмі у 1967 р. і в Женеві у 1977 р.

Практична цінність МКТП полягає в тому, що кожна з країн-учасниць Ніццької угоди повинна застосовувати Ніццьку класифікацію як основну або додаткову класифікацію для реєстрації знаків та зазначити в своїх офіційних документах і публікаціях, що стосуються реєстрації знаків, номери класів Міжнародної класифікації, до яких належать товари або послуги, для яких реєструють знак.

Класифікація змінюється і доповнюється Комітетом експертів, в якому беруть участь представники всіх країн-учасниць Угоди.

Першу редакцію Ніццької класифікації було опубліковано в 1963 р., другу – в 1971 р., третю – в 1981 р., четверту – в 1983 р., п'яту – в 1987 р., шосту – в 1992 р.

З 1 січня 1997 р. набрала чинності сьома редакція класифікації.

Класифікація складається з переліку класів (34 класи для товарів і 8 класів для послуг), а також алфавітного переліку товарів і послуг. Перелік товарів і послуг включає близько 11 000 найменувань.

Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків є єдиною в Україні системою класифікування товарів і послуг та призначена для використання під час розроблення і реєстрації знаків для товарів і послуг усередині країни, а також для їх міжнародної реєстрації.

7.6.3 Міжнародна класифікація зображальних елементів знаків

Міжнародна класифікація зображальних елементів знаків (КЗЕ) запроваджена Угодою, укладеною 12 червня 1973 р. на Віденській Дипломатичній Конференції.

Віденська Угода набрала чинності 9 серпня 1985 р.

Мета класифікації чисто практична – полегшити пошук знаків для товарів і послуг і уникнути трудомісткого перекласифікування у разі обміну

документами на міжнародному рівні.

Класифікація має ієрархічну систему, що розвивається від загального до приватного, поділяючи всі зображальні елементи на категорії, групи та підгрупи. Там, де це доречно, даються пояснювальні примітки. Вони стосуються або класифікації загалом, або якої-небудь певної категорії, групи чи підгрупи.

Існують дві головні підгрупи, на додаток до яких є допоміжні підгрупи, призначені для образотворчих елементів, котрі вже включені в головні підгрупи.

7.6.4 Міжнародна класифікація промислових зразків

Міжнародна класифікація промислових зразків (МКПЗ) введена Локарнською угодою, що підписана під час Локарнської Дипломатичної Конференції 8 жовтня 1968 р. Звідси Міжнародну класифікацію промислових зразків називають також Локарнської класифікацією.

Пошук інформації у сфері охорони промислової власності

Пошук інформації щодо об'єктів промислової власності необхідний для задоволення різноманітних інформаційних потреб.

Зокрема, він здійснюється для забезпечення процедури видачі охоронних документів і проведення патентних досліджень на різних етапах створення і використання об'єктів промислової власності. Цілі патентних досліджень і вимоги щодо обсягу пошуку для них викладено в ДСТУ 3574–97 і ДСТУ 3575–97.

Залежно від призначення пошуку встановлюється ретроспективність (глибина) і обсяг пошукового масиву. Відповідний обсяг патентної документації для цілей експертизи заявок на винаходи по суті визначається кожним патентним відомством згідно з його політикою.

За режимом виконання розрізняють ретроспективний пошук і моніторинг, або вибірний розподіл інформації. Ретроспективний пошук виконується одноразово на певному масиві документів заданої ретроспективності. При моніторингу пошук проводиться періодично відповідно до постійного профілю (запиту, що відображає інформаційну потребу

користувача) на глибину нових надходжень від дати попереднього пошуку.

7.7 Патентні дослідження

Патентні дослідження – системний науковий аналіз властивостей об’єкта господарської діяльності (ОГД) протягом його життєвого циклу, що впливають з охорони прав на об’єкти промислової власності. Їх метою є визначення патентної ситуації щодо ОГД, тобто визначення патентоспроможності ОГД, ситуації щодо використання прав на об’єкти промислової власності і виявлення порушення прав заявників і власників чинних охоронних документів на об’єкти промислової власності.

Патентні дослідження спрямовані на оцінку науково-технічного потенціалу країн і фірм, перспективність розроблення ОГД, його правового захисту, конкурентоспроможності і реалізацій на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Патентні дослідження проводять на основі аналізу джерел патентної та іншої науково-технічної інформації, яка стала загальнодоступною в світі і містить відомості про останні науково-технічні досягнення. Це дає можливість використовувати досягнення світової науки і техніки, виключаючи дублювання вже виконаних розробок, на основі прогресивних аналогів створювати нові патентоспроможні рішення.

Результати патентних досліджень визначають загальносвітові тенденції науково-технічного розвитку і перспективні напрями розвитку вітчизняної науки і техніки. Такий аналіз необхідний насамперед для державних і галузевих органів управління науково-технічним розвитком. Ці результати використовуються в конкретних розробках під час створення ефективних, конкурентоспроможних ОГД, які відповідали б умовам патентоспроможності, а саме: були б новими, мали б винахідницький рівень і промислову застосовність.

Патентні дослідження застосовують для аналізу умов конкуренції продукції, тобто виявлення потенційних конкурентів, вибору ринкових ніш, а також для вирішення питань продажу і купівлі ліцензій. При

реалізації ОГД (продажу, експонуванні на виставках, ярмарках, продажу ліцензій) патентними дослідженнями визначають порушення прав заявників і власників чинних охоронних документів.

Основні положення, порядок проведення і форма звіту про патентні дослідження в Україні регламентуються ДСТУ 3575—97 „Патентні дослідження. Основні положення і порядок проведення”, введеним в дію з 01.01.98 р.

Патентні дослідження проводяться на всіх етапах життєвого циклу ОГД.

Процес проведення патентних досліджень включає:

- розроблення завдання на проведення патентних досліджень;
- розроблення регламенту пошуку інформації на проведення патентних досліджень;
- пошук, обробку інформації та оформлення довідки про пошук;
- систематизацію і аналіз інформації;
- оформлення звіту про патентні дослідження.

Патентні дослідження виконують на підставі завдання, що визначає зміст робіт, відповідальних виконавців, терміни виконання і форми звітних документів.

Регламент пошуку є програмою, яка визначає галузь проведення пошуку на основі патентної та іншої науково-технічної інформації. Відповідно до мети пошуку визначаються держави пошуку, класифікаційні індекси, ретроспективність пошуку і джерела інформації.

Відомості про джерела, використані під час проведення пошуку, і висновки про виконання регламенту наводяться в довідці про пошук.

Результати пошуку інформації систематизуються, аналізуються і оформляються у формі звіту про патентні дослідження.

Загальні вимоги до оформлення звіту встановлено ДСТУ 3008-95 „Документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення”.

Звіт про патентні дослідження містить такі структурні елементи:

1. титульний аркуш;

2. загальні відомості про об'єкт дослідження;
3. список виконавців;
4. зміст (перелік документів);
5. основна частина;
6. додатки (завдання на проведення патентних досліджень, регламент пошуку, довідка про пошук).

Зміст і обсяг основної частини звіту залежить від етапу життєвого циклу ОГД, на якому проводяться патентні дослідження, і визначаються завданням на їх проведення.

Основна частина звіту містить такі розділи:

- визначення патентоспроможності ОГД;
- визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності;
- виявлення порушення прав заявників і власників чинних охоронних документів на об'єкти промислової власності.

Визначення патентоспроможності здійснюється на основі дослідження загальнодоступної патентної та іншої науково-технічної інформації. Аналіз патентоспроможності проводиться відповідно до законодавства України про охорону прав на об'єкти промислової власності. Тобто досліджується новизна, винахідницький рівень і промислова застосовність ОГД. Порівняльний аналіз світового арсеналу рішень дає змогу спрогнозувати напрями розвитку техніки, а також створити патентоспроможний ОГД, який був би конкурентоспроможними на внутрішньому і зовнішньому ринках. При цьому критерієм оцінки відібраних для аналізу рішень є їх техніко-економічні показники, які визначають не тільки його технічну досконалість, а й якість.

Наступним етапом досліджень є вивчення світового ринку даної продукції на основі статистичного аналізу охоронних документів на об'єкти промислової власності, тобто визначається ситуація щодо використання прав на об'єкти промислової власності. Отримані відомості використовуються в подальшому для патентування ОГД за кордоном, для визначення перспективи і географії експорту, визначення фірм ліцензіарів і ліцензіатів.

У процесі реалізації ОГД може виникнути ситуація порушення прав заявників і власників чинних охоронних документів на об'єкти промислової власності, яка тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України. Для запобігання такій ситуації в процесі проведення патентних досліджень аналізуються всі охоронні документи, що мають відношення до ОГД, з метою виявлення порушення прав. Висновки стосовно порушення цих прав подаються в звіті.

На основі звіту про патентні дослідження складається патентний формуляр, що є офіційним інформаційним документом, що засвідчує стан об'єкта господарської діяльності (як товару) стосовно порушення прав заявників і власників чинних охоронних документів, а також правової охорони ОГД. Патентний формуляр входить до комплексу технічної документації на ОГД. Відомості, приведені в патентному формулярі, повинні відображати результати патентних досліджень на дату останніх за хронологією джерел інформації в сфері охорони промислової власності. Відомості, що містить цей документ, вкрай необхідні для вирішення питань використання (продажу, видачі ліцензій, експонування на виставках і ярмарках) ОГД як в Україні, так і за кордоном.

Патентний формуляр складається відповідно до ДСТУ 3574-97 „Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання і оформлення”, введений в дію на території України з 1 січня 1998 р. замість ГОСТ 15.012-82 „Система розроблення і постановки продукції на виробництво. Патентний формуляр”.

Питання для контролю

1. Дайте визначення поняття „патентна інформація”.
2. Дайте визначення поняття „офіційний патентний бюлетень”.
3. Дайте визначення поняття „патентний фонд”.
4. Які дані стосовно винаходів містять офіційні патентні бюлетені?
5. Що таке „патентні дослідження”?
6. Назвіть основне призначення та особливості МПК.
7. Назвіть основне призначення та особливості МКТП.
8. Назвіть основне призначення та особливості МКПЗ.
9. Назвіть основне призначення та особливості КЗЕ.

10. Що таке регламент пошуку?

8 Методика проведення патентних досліджень під час дипломного проектування

На стадії курсового й дипломного проектування необхідно проводити оцінку новизни й ефективності нових технічних рішень у досліджуваній області. Об'єктивним критерієм оцінки нових технічних, розробок є наявність у них винаходів, оскільки вони визначають рівень сучасних технологічних процесів і матеріалів.

Аналіз описів вітчизняних і закордонних винаходів, а також інформація технічного, економічного й кон'юнктурного характеру дозволяють дати оцінку новизни й техніко-економічної ефективності розроблювального об'єкта. Патентні дослідження є обов'язковою складовою частиною при виконанні науково-дослідних, дослідно-конструкторських і проектно-конструкторських робіт. Такою ж обов'язковою частиною вони стають сьогодні при виконанні курсових і дипломних проектів, тому що дипломні роботи являють собою одну зі складових перерахованих вище етапів.

Патентні дослідження – це цілий комплекс заходів, виконуваних розроблювачем для виявлення шляхом зіставлення певних ознак і показників розроблювального об'єкта техніки з показниками аналогічних по призначенню й функціонуванню об'єктів, що втримуються в патентних і інших джерелах інформації.

Основну роль у проведенні цих досліджень грає аналіз патентної інформації, що представляє собою сукупність відомостей науково-технічного й економіко-правового характеру. До її достоїнств варто віднести, насамперед, підтверджену патентною експертизою вірогідність, новизну й практичну корисність відомостей, що втримуються в ній. Важливо відзначити подробиця описів винаходів, супроводжуваних необхідними графічними матеріалами у вигляді креслень, схем і графіків. Крім того, істотним для патентної документації є порівняна легкість її пошуку й обробки завдяки єдиній міжнародній систематизації за допомогою МПК, де прийнята лаконічна й

уніфікована форма викладу.

Сумарний світовий масив патентної інформації становить сьогодні близько 2,5 млн. публікацій у рік, серед яких приблизно 1,5 млн. – це відомості про передбачувані або визнані винаходи.

Завершальний етап патентного виробництва – видача охоронного документа, інформація про яку становить інтерес для патентних відомств. Цю інформацію публікують близько 80 країн і чотири міжнародні організації. Щорічно у світі видається близько 400 тисяч патентів.

З огляду на великий, наростаючий рік з року обсяг патентної інформації, науковий керівник повинен при видачі студентові завдання на курсове або дипломне проектування дати чітку орієнтацію на провідні фірми-розроблювачі й провідні країни в досліджуваній області. Це істотно полегшить пошук патентної й технічної документації для проведення аналізу об'єкта проектування.

8.1 Етапи патентного пошуку під час виконання курсового та дипломного проектування

На стадії курсового й дипломного проектування патентні дослідження містять наступні етапи:

- складання завдання й регламенту пошуку, що погодиться з керівником курсової або дипломної роботи;
- формулювання об'єкта господарської діяльності й установлення його техніко-економічних показників;
- визначення орієнтовного рівня розвитку техніки шляхом порівняльного аналізу розроблювального об'єкта з аналогічними рішеннями, захищеними патентом;
- визначення новизни технічних рішень, отриманих при дипломному проектуванні, і при її виявленні виробляється оформлення матеріалів на передбачуваний винахід.

Ступінь новизни розроблювального об'єкта техніки або технології визначається науковим керівником, і підтверджуються науково-технічною Радою або Державною атестаційною комісією при захисті дипломного проекту.

Консультацію по оформленню заявочних матеріалів на передбачуваний винахід, корисну модель або раціоналізаторську пропозицію проводить патентна служба ВУЗа. На стадії оформлення заявки на винахід, що ставиться до пристрою, визначається його винахідницький рівень. Відповідно до його рекомендується форма правової охорони об'єкта інтелектуальної власності. Через патентну групу здійснюється також відсилання заявочних матеріалів в Укрпатент.

8.2 Методи й засоби патентного пошуку

Пошук і відбір інформації є першим і відповідальним етапом патентних досліджень. При курсовому й дипломному проектуванні для визначення орієнтовного рівня розвитку техніки досить застосувати тематичний (предметний) і іменний (фірмовий) вид пошуку, що проводиться по патентних фондах бібліотек.

8.2.1 Зміст і проведення тематичного пошуку

Тематичний пошук є найпоширенішою пошуковою процедурою. Їй передують точне визначення предмета, пошуку, ретельне ознайомлення з темою шляхом добірки інформації для даної області з науково-технічної літератури, реферативних і галузевих журналів, рекламних проспектів, довідників та ін. Це необхідно для знання тематики пошукової області, для того щоб уміти орієнтуватися в реферативно-бібліографічних виданнях, а також у прийнятій систематизації патентних фондів для відбору необхідних номерів патентних документів.

При проведенні тематичного пошуку патентна документація розглядається в першу чергу як джерело технічної, а не правової інформації. У результаті пошуку буде визначено, чи вирішувалося дане технічне завдання чи раніше ні. Якщо вирішувалося, то необхідно проаналізувати ці рішення, установити які фірми працюють у даній області, зібрати додаткову інформацію. Це дасть можливість систематизувати відомості про об'єкт пошуку у вигляді оглядового матеріалу по темі проекту й проілюструвати його необхідним графічним матеріалом і схемними рішеннями.

Перед тим як почати проведення тематичного пошуку, необхідно встановити індекси класифікації винаходів (МПК і НКВ) для тих країн, по патентних фондах яких повинні проводитися дослідження. Як правило, патентний пошук проводиться по провідних країнах: США, Німеччина, Японія, Франція, Великобританія, а також по Росії й Україні.

Якщо темою курсової або дипломної роботи є розробка машини, вузла, приладу, апарата або їхня модернізація, то предметами пошуку можуть бути:

- пристрій у цілому (загальне компонування, принципова схема);
- вузли й деталі;
- матеріали (речовини), застосовувані для виготовлення окремих елементів пристрою;
- технологія виготовлення пристрою;
- область можливого застосування.

Якщо темою роботи є технологічний процес, то предметами пошуку можуть бути:

- технологічний процес у цілому;
- його режими;
- його етапи, якщо вони захищені патентом;
- проміжні продукти й способи їхнього одержання;
- кінцеві продукти й область їхнього застосування.

Глибина (ретроспективність) пошуку інформації, з урахуванням скорочення строків відновлення технічних рішень, становить у середньому для нашого випадку 5 - 10 років. Проведенню тематичного пошуку сприяє те, що всі зазначені країни сьогодні використовують єдину систему класифікації МПК (виключення становлять патентні документи США, де МПК може використатися в якості додаткової до НКВ системи класифікацій).

На першому етапі пошуку варто визначити класифікаційний індекс по об'єкті пошуку. Для цього необхідно звернутися до алфавітно-предметного покажчика для відшукування рубрик МПК, де об'єкти пошуку розташовані за абеткою. З метою більшої конкретизації об'єкта пошуку варто далі дивитися

алфавітно-предметний покажчик по відповідному розділу.

Після уточнення класифікаційних рубрик оформляється запит у патентний фонд тих країн, по яких здійснюється пошук. Для більшої широти пошуку, відразу по декількох країнах, варто проводити пошук по фондах ЕПВ і ВОІВ, де можна одержати бібліографічні дані й повний опис патенту іноземною мовою (англійський або німецький).

Корисно проводити тематичний пошук по щомісячних реферативних виданнях „Винаходи країн світу”, де приводиться тематична добірка іноземних винаходів по провідних країнах миру на даний рік випуску. Це дозволяє за короткий порівняно строк ознайомитися з бібліографічними даними, рефератом (російською мовою) і кресленнями винаходів. Користуючись цими виданнями, можна провести ретроспективний пошук глибиною 5 років. Для докладного ознайомлення з матеріалом заявок необхідно зробити запит (по відомій класифікаційній рубриці або номеру патенту) у відповідний національний патентний фонд.

При вивченні й перегляді патентної документації варто врахувати, що для ідентифікації бібліографічних даних, що поміщаються на титульному аркуші опису винаходу й у патентному бюлетені, використовують спеціальні цифрові коди. Вони полегшують подолання мовних бар'єрів і автоматизовану обробку патентної інформації.

Варто пам'ятати, що успішне проведення тематичного пошуку залежить від гарного знання тематики пошукової області досліджуваного об'єкта. Це дозволить грамотно оформити запит на пошук патентної документації за допомогою індексів класифікації винаходів або фіксованого запасу ключових слів.

8.2.2 Проведення іменного пошуку

Для цього виду пошуку характерно те, що відбір інформації з теми курсового або дипломного проекту здійснюється по прізвищах авторів винаходів або по найменуванню відповідних фірм. Іменний (фірмовий) пошук може стати попереднім або додатковим етапом тематичного пошуку, коли, знаючи назву фірми-розроблювача і її тематику, виходять на необхідні

класифікаційні рубрики.

Іменний пошук починається із установлення прізвища винахідників, що працюють в області проведеного дослідження, і точної назви фірм мовою оригіналу. Відбір інформації про винаходи при іменному пошуку проводиться по іменних покажчиках до офіційних бюлетенів, видаваним патентними відомствами. Складність іменного пошуку викликана можливістю різного написання тих самих прізвищ і найменувань, застосування різних назв фірм і її філій у різних країнах.

Варіантом або доповненням до пошуку відомостей про винаходи є так званий нумераційний пошук. Суть його – у можливості, відштовхуючись, наприклад, від номера охоронного документа, вийти на більше повну його характеристику:

- тематику документа в індексах класифікації винаходів;
- одержання більше повних відомостей у патентному бюлетені, включаючи реферат або пункт формули.

Складність нумераційного пошуку – у різноманітті реквізитів і способів їхнього написання патентними відомствами різних країн. Нумераційні покажчики патентів приводяться й у виданнях „Винаходу країн миру”.

8.3 Використання патентних баз даних

Сучасні інформаційні технології, зокрема, Інтернет дозволяють розроблювачеві використати можливість проводити пошук безпосередньо в БД окремих патентних відомств (ЕПВ, США, Україні, Росії й ряду інших країн).

Ряд бібліотек, у тому числі патентна бібліотека (м. Київ) надає послуги по автоматизації пошукових процедур за допомогою використання CD-ROM для вивчення патентної документації Укрпатенту й декількох десятків закордонних патентних відомств.

За результатами пошуку можна виконати статистичну обробку отриманих вибірок і придбати копії знайдених документів.

Студент заповнює форми ОПИ згідно ДСТУ 3574-97. “Патентні дослідження. Основні положення й порядок проведення”.

Приклади складання бібліографічного опису патентних документів:

Мясорубка: А.с. 1050737 ССРСР, МКИ В 02 С 18/30/ Г.Х. Випневский, В.М. Герасимов, А.М. Нестеренко. – № 3320753/29-33; Заявлено 01.09.81; Опубл. 30.10.83, Бюл. № 40. – 28 с.

Пат. 2037333 Россия, МКИ В 02 С 18/36. Решетка к устройству для измельчения мяса/ В.В. Стефанович. - № 5054072/33; Заявл.07.07.92; Опубл. 19.06.95, Бюл. № 17

Пат. 49000 Україна, МКВ⁷ В 02 С 18/30. Пристрій для подрібнення харчових продуктів / Дейниченко Г.В., Простаков О.О., Дуб В.В. (Україна) - № 98073640; Заявл. 08.07.1998; Опубл. 16.09.2002; Бюл. №9.

Питання для контролю

1. Які етапи патентних досліджень містяться на стадії курсового й дипломного проектування?
2. Мета проведення патентного пошуку під час дипломного та курсового проектування.
3. В чому особливості проведення тематичного пошуку?
4. В чому особливості проведення іменного пошуку?
5. В чому особливості нумераційного пошуку?
6. Що дозволяє використання патентних баз даних?
7. Яка інформація наведена у реферативних виданнях „Винаходи країн світу”?
8. Що таке ретроспективність пошуку?
9. Що може бути предметами патентного пошуку при різних темах дипломного проекту? Наведіть приклади.

9 ПОРЯДОК ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА ПЕРЕДАЧІ ТЕХНОЛОГІЙ В СФЕРІ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

9.1 Ліцензійний договір

За сучасних умов найбільш поширеною правовою формою використання об'єктів інтелектуальної власності є ліцензійні договори.

Право на використання винаходу може бути передано у повному обсязі або частково шляхом видачі дозволу (ліцензії) на його використання. Правовою формою видачі ліцензії є ліцензійний договір.

Власник патенту, крім патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель, має право подати до Установи для офіційної публікації заяву про готовність надання будь-якій особі дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі). У цьому разі річний збір за підтримання чинності патенту зменшується на 50 відсотків, починаючи з року, наступного за роком публікації такої заяви.

Особа, яка виявила бажання скористатися зазначеним дозволом, зобов'язана укласти з власником патенту чи деклараційного патенту договір про платежі. Спори, що виникають під час виконання цього договору, вирішуються у судовому порядку.

Ліцензійний договір – це двостороння угода, за якою сторона, що володіє виключним правом на використання винаходу (ліцензіар), надає іншій стороні (ліцензіату) дозвіл (ліцензію) на використання винаходу, а ліцензіат зобов'язується сплачувати ліцензіару платежі та здійснювати інші дії, що передбачені договором.

За ліцензійним договором сторона, що має право власності (виключне право) на об'єкт інтелектуальної власності (ліцензіар), надає іншій стороні (ліцензіату) дозвіл на право використання відповідного об'єкта інтелектуальної власності.

Предметом ліцензійного договору є право на використання запатентованого винаходу разом з іншими правами інтелектуальної власності, що передаються за ліцензійним договором.

Предмет договору, з юридичної точки зору, є основою для визначення обсягу прав ліцензіата, встановлення правових меж, в яких він може використовувати одержані за договором права, а також підставою для виплати ним ліцензійної винагороди ліцензіару.

Ліцензійний договір вважається дійсним, якщо він укладений у письмовій формі і підписаний сторонами.

Ліцензійний договір передбачається платним.

Якщо не передбачено інше, ліцензійний договір набуває чинності стосовно сторін з моменту його підписання сторонами.

Ліцензійний договір - це договір, особливість якого полягає в тому, що

права на використання запатентованого винаходу, що передаються, обмежені строком дії, територією, на якій вони діють, та обсягом прав, що охороняються.

Ліцензійний договір – це сукупність прав і обов'язків сторін та порядок їх виконання, і тому до нього, як до одного із різновидів угод у цивільному праві, застосовуються правила, встановлені для угод.

Ліцензійний договір – це єдиний документ, який регулює права та обов'язки сторін щодо використання запатентованого винаходу, їх взаємні розрахунки та матеріальну відповідальність.

Укласти ліцензійний договір на використання запатентованого винаходу можна від початку дії виключних прав, тобто від дати публікації в офіційному бюлетені відомостей про видачу патенту на винахід і тільки в межах строку його дії.

Слід відзначити, що якщо подана заявка на винахід, але ще не одержано патент, винахід можна використовувати.

Обов'язкові умови та реквізити ліцензійного договору.

Досвіду використання об'єктів інтелектуальної власності в Україні ще не накопичено. Основні умови та реквізити договорів поки що не типізовані у відповідних зразкових чи примірних договорах. Тому дуже важливо визначити зміст та основні умови передусім ліцензійного договору, який стає єдиним і основним документом, що регулюватиме права і обов'язки сторін у відносинах щодо використання об'єктів інтелектуальної власності, взаємні розрахунки і майнову відповідальність тощо. Найчастіше спори виникають саме через прогалини в укладеному договорі, його нечіткість, неконкретність тощо. Варто врахувати й те, що при виробленні проекту договору багато його умов характеризуються невизначеністю стосовно того, який ефект буде досягнуто в результаті використання об'єкта інтелектуальної власності. Це значно ускладнює укладання договору.

Ліцензійний договір має відповідати докладним, однозначним формулюванням, що не допускають їх двозначного тлумачення, конкретній характеристиці предмета договору, прав і обов'язків, відповідальності тощо.

Ліцензійний договір має передбачати способи використання об'єкта інтелектуальної власності (конкретні права, що передаються за таким договором, строк дії і територію, на які передається право), розмір винагороди і/або порядок визначення розміру винагороди за кожний спосіб використання об'єкта інтелектуальної власності, порядок і строки її виплати, а також інші умови, які сторони визнають за доцільне включити до договору.

У разі відсутності в ліцензійному договорі умови про спосіб використання об'єкта інтелектуальної власності договір вважається укладеним на такі способи використання об'єкта інтелектуальної власності, які можуть вважатися необхідними для досягнення наміру сторін, що був визначений при укладенні договору. Якщо в ліцензійному договорі не зазначені строки, на які видається право, договір може бути розірваний ліцензіаром за спливом п'яти років від дати його укладення, якщо користувач буде письмово повідомлений про це за шість місяців до розірвання договору.

Якщо в договорі не міститься умови про територію, на яку видається право, чинність його поширюється на територію України.

Предметом ліцензійного договору не можуть бути права на використання об'єкта інтелектуальної власності, які на момент укладення договору були невідомі.

Умови ліцензійного договору, що обмежують авторів або винахідників у створенні в майбутньому нових об'єктів інтелектуальної власності на певну тему або в певній галузі, є недійсними.

Умови ліцензійного договору, які суперечать чинному законодавству, також визнаються недійсними.

Бажано, щоб ліцензійний договір мав преамбулу, в якій чітко і докладно були б визначені права ліцензіата на предмет договору, наприклад, назва винаходу, номери патентів, виробничий досвід, ноу-хау тощо. У ній має бути викладене бажання ліцензіата придбати певні права на об'єкт інтелектуальної власності та його мета.

У преамбулі слід дати докладне визначення понять (термінів), які використовуються в тексті договору.

Законодавством визначені обов'язкові умови та реквізити ліцензійного договору. В ньому повинні бути зазначені:

- сторони договору: повне найменування та юридична адреса – для юридичної особи; прізвище, ім'я, по батькові та адреса – для фізичної особи;
- номер патенту;
- назва винаходу;
- предмет договору;
- обсяг прав, що передаються;
- права та обов'язки сторін;
- вид ліцензії;
- територія дії ліцензійного договору;
- строк дії ліцензійного договору;
- підписи сторін;
- дата укладення договору.

Слід пам'ятати, що при укладанні ліцензійного договору розділ „Предмет договору” є найбільш складним. Важливо докладно визначити предмет договору. В ньому має бути однозначно сказано, що передається і на яких умовах (право на використання об'єкта інтелектуальної власності, вид ліцензії, технічна документація, ноу-хау, послуги, технічна допомога), а також подана характеристика території, на якій буде вироблятися, застосовуватись, продаватись продукція за ліцензією.

У ліцензійному договорі мають бути докладно визначені права та обов'язки сторін, які обумовлюються предметом договору. В умовах ринкової економіки в договорі слід надійно забезпечити конфіденційність інформації, що міститься в ліцензії. Слід прямо передбачити обов'язок ліцензіата не

розголошувати і не передавати третім особам отриману ним інформацію, яка не була опублікована і загальнодоступна на день підписання договору. Така інформація складає комерційну таємницю, яка може в умовах ринку забезпечити ліцензіару виробничий успіх.

Важливе значення в ліцензійному договорі має строк його дії, який обумовлюється такими чинниками: строком дії права інтелектуальної власності, строком морального старіння об'єкта, часом, необхідним для освоєння ліцензії, ступенем заінтересованості сторін у тривалому співробітництві. Строк дії ліцензійного договору не має бути довшим за строк дії права на об'єкт інтелектуальної власності на день підписання угоди.

У договорі варто передбачити наслідки припинення його дії, бо з цим пов'язані важливі правові питання. Таких наслідків може бути два:

а) ліцензіат повертає ліцензіару всю технічну документацію і повністю припиняє використання винаходу і ноу-хау;

б) ліцензіат залишає в себе одержану ним технічну документацію, вправі продовжувати використання винаходу і ноу-хау на власний розсуд, виробляти, використовувати і продавати продукцію за ліцензією.

Суттєвою умовою ліцензійного договору є плата за використання винаходу за ліцензією. Вона може бути двох видів: ціни ліцензії або ліцензійної винагороди. У договорі докладно визначаються строки і порядок платежів. Визначення ціни ліцензії є найбільш складним питанням. Ціна ліцензії є не що інше, як справедливий баланс економічних інтересів ліцензіара і ліцензіата. Вона обумовлюється такими чинниками:

- економічною і технічною цінністю об'єкта, що забезпечує ліцензіату одержання додаткового прибутку чи іншого економічного ефекту протягом строку дії ліцензійного договору;

- часом і капіталовкладеннями, необхідними для освоєння ліцензії і організації виробництва продукції за нею;

- сукупністю прав, що передаються ліцензіату (виключна або невиключна ліцензія);

• технічної документації і ноу-хау, що передаються за договором, а також технічною допомогою, що надається при освоєнні ліцензії;

- строком дії договору; видом і порядком ліцензійних платежів тощо.

Ціна ліцензії є частиною прибутку (економічного ефекту) ліцензіата, який він може одержати від використання винаходу. У світовій практиці поширене визначення ціни ліцензії на основі процентних відрахувань від вартості продукції, що реалізується ліцензіатом, або на основі фіксованого платежу з кожної одиниці продукції в твердій сумі. Ціна ліцензії залежить також і від виду платежів. При одноразовій виплаті ціна буде нижчою, оскільки вона гарантує ліцензіату отримання всієї вартості ліцензії незалежно від фактичного результату використання винаходу.

Але більш широко практикуються ліцензійні платежі у вигляді поточних, відрахувань від прибутку ліцензіата в погодженій сторонами частці протягом строку дії ліцензійного договору. Це можуть бути також комбіновані платежі, за якими ліцензіат виплачує певну суму одноразово або частинами, а потім здійснює поточні відрахування від прибутку.

9.2 Форма ліцензійного договору

Ліцензійний договір має бути укладений у письмовій формі, якщо інше не передбачено погодженням сторін. Письмова форма не обов'язкова для авторських ліцензійних договорів про опублікування творів у періодичних виданнях і енциклопедичних словниках. Ліцензійні договори на право використання об'єктів промислової власності набувають чинності після їх реєстрації у патентному відомстві України.

9.3 Види ліцензій

Практика зарубіжних країн виробила три види ліцензійних Договорів:

1)	повна ліцензія;
1)	виключна ліцензія;
2)	невиключна або

проста ліцензія.

Вид ліцензії зумовлюється обсягом прав, що передаються за ліцензійним договором.

9.3.1 Повна ліцензія

При повній ліцензії до ліцензіата переходять усі майнові права, що випливають із патенту, на строк дії договору. Ліцензіар є лише номінальним патентовласником, але тільки на строк чинності договір. По скінченні строку повної ліцензії майнові права патентовласника відновлюються в повному обсязі. Повна ліцензія подібна до договору купівлі-продажу, але тільки на певний строк.

Договір повної ліцензії занадто обмежує права патентовласника, що в умовах розвиненої ринкової економіки не є доцільним. Завдяки виключній або невиключній ліцензії патентовласник може одержати кращий прибуток, ніж від продажу повної ліцензії. Це зумовило значне витіснення з ринку міжнародної торгівлі ліцензіями такої її форми ліцензії, як повна ліцензія. Зараз повна ліцензія навіть не згадується в законодавствах про інтелектуальну власність.

9.3.2 Виключна ліцензія

Виключна ліцензія передбачає надання дозволу на право використання об'єкта інтелектуальної власності іншій особі (ліцензіату). При цьому ліцензіар зберігає за собою право на використання цього ж об'єкта, але не має права видавати ліцензію на право використання цього самого об'єкта іншим особам.

За виключною ліцензією власник виключних прав (ліцензіар) надає дозвіл на використання винаходу іншій особі (ліцензіату) в певному обсязі, на визначеній території, на обумовлений строк, залишаючи за собою право використовувати свій винахід лише у частині, що не передається за ліцензійним договором. При цьому ліцензіар не має права надавати ліцензії на використання цього об'єкта іншим особам на тій же території в обсязі наданих ліцензіату прав. Але він має право видати ліцензію іншим особам

за межами виданих ліцензій.

Іншими словами, право на використання винаходу на території дії договору належить виключно ліцензіату (власнику виключної ліцензії), який отримує право і на видачу субліцензій.

Запам'ятайте: Якщо Ви власник виключної ліцензії, це означає, що ніхто інший, включаючи Вашого ліцензіара, на має права використовувати винахід на території дії договору в обсязі, який Ви одержали за ліцензією.

Якщо ліцензіар має наміри сам використовувати винахід, незважаючи на існування виключної ліцензії, таке право обов'язково повинно бути обумовлене у ліцензійному договорі.

Обмеження прав ліцензіата.

Права ліцензіата на використання винаходу, які він одержав за виключною ліцензією, можуть бути обмежені ліцензіаром стосовно:

- строку дії договору, який може бути меншим, ніж строк дії патенту;
- території дії договору, яка може обмежуватись конкретним підприємством, областю тощо;
- виду використання (тільки виробництво або тільки продаж тощо).

Але при обмеженні прав ліцензіата повинні враховуватись вимоги Закону України „Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності” від 3 березня 1998 р., зокрема про недопустимість нав'язування ліцензіаром таких умов договору або додаткових умов, які ставлять ліцензіата у нерівне становище, у тому числі нав'язування товару, не потрібного ліцензіату.

9.3.3 Невиключна ліцензія

За невиключною ліцензією власник виключних прав (ліцензіар) надає іншій особі (ліцензіату) дозвіл на використання винаходу, зберігаючи за собою право на використання цього винаходу, включаючи право видачі ліцензій іншим особам. У цьому випадку ліцензіаром може бути як власник патенту, так і власник виключної ліцензії.

Ліцензіат, який одержав невиключну ліцензію, використовує винахід в умовах можливої конкуренції з самим ліцензіаром та іншими ліцензіатами.

Невиключні ліцензії, як правило, надаються на виробництво товарів масового побуту для його повного задоволення та для одержання максимально можливого прибутку.

Вибір виду ліцензії залежить, перш за все, від попиту на ринку продукції, виготовленої із застосуванням запатентованого винаходу.

Виключні ліцензії краще надавати у тих випадках, коли такий ринок невеликий та винахід має обмежену сферу використання.

Невиключні ліцензії надаються, як правило, у тих випадках, коли є постійний попит на продукцію, виготовлену із застосуванням запатентованого винаходу, а наявність декількох ліцензіатів не буде перешкоджати її реалізації.

9.4 Субліцензійний договір

Ліцензійний договір про надання ліцензіатом (власником виключної ліцензії) права на використання винаходу (об'єкта інтелектуальної власності) іншій особі у ліцензійній практиці називають субліцензійним договором.

Ліцензіат має право укласти субліцензійний договір лише у випадках, передбачених ліцензійним договором.

Відповідальність перед ліцензіаром за дії субліцензіата несе ліцензіат, якщо ліцензійним договором не передбачено інше.

У разі надання субліцензії правовідносини між ліцензіаром і ліцензіатом зберігаються. Субліцензіат не вступає у прями договірні відносини з ліцензіаром (власником патенту на винахід) Відповідальність за виконання субліцензійного договору перед ліцензіаром несе ліцензіат, який видав субліцензію.

Економічна суть надання субліцензії полягає у тому, що за допомогою субліцензіата ліцензіат має можливість якнайбільше задовольнити попит на „продукцію по ліцензії” на території дії договору, якщо він не в змозі задовольнити таку потребу сам.

Тільки ліцензіат, який одержав виключні права на використання

винаходу, має право на видачу субліцензій.

Обсяг прав, які надаються за субліцензійним договором, визначається обсягом прав, які одержав ліцензіат за виключною ліцензією, і не може перевищувати їх.

Питання для контролю

1. Що таке ліцензійний договір?
2. Що Ви розумієте під поняттям „ліцензіат”?
3. Що Ви розумієте під поняттям „ліцензіар”?
4. З якого часу ліцензійний договір набуває чинності?
5. Як визначитись з вибором виду ліцензії?
6. Чи можна використовувати винахід до одержання патенту?
7. Коли можна укласти ліцензійний договір?
8. Як регулюються правовідносини сторін ліцензійного договору?
9. В якій формі повинен бути укладений ліцензійний договір?
10. Що називають субліцензійним договором?

10 МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Національне законодавство про охорону права інтелектуальної власності будь-якої країни має чинність тільки в межах тієї держави, яка його прийняла. За межами цієї держави правова охорона результатом інтелектуальної діяльності не надається. Там виникає можливість використовувати зазначені результати без дозволу їх власника чи володільця і без виплати належної винагороди. Такий стан не міг задовольнити суб'єктів прав інтелектуальної власності. Тому вже з кінця XVIII століття починають укладатися міжнародні угоди, якими передбачається охорона прав на результати творчої діяльності, і за межами країни їх виникнення. Такі угоди хоча і не завжди досягали поставленої мети, проте виявилися в ряді напрямів досить ефективними, доцільними і виправданими. Тому їх розвиток і удосконалення тривають. Так склалася міжнародна система охорони інтелектуальної власності.

10.1 Всесвітня організація інтелектуальної власності

На сьогодні найбільш авторитетною організацією є Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Фактично вона була започаткована ще в 1883–1886 рр., коли були прийняті відповідно Паризька конвенція про охорону промислової власності і Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.

14 липня 1967 р. у Стокгольмі була підписана конвенція, якою утворювалася Всесвітня організація інтелектуальної власності. Вона набрала чинності в 1970 р.

У грудні 1974 р. ВОІВ набула статусу спеціалізованої установи Організації Об'єднаних Націй.

Конвенція поставила перед ВОІВ такі завдання:

- сприяти охороні інтелектуальної власності в усьому світі шляхом співробітництва між державами і, у конкретних випадках, у взаємодії з будь-якою іншою міжнародною організацією;
- забезпечувати адміністративне співробітництво між створеними союзами в галузі охорони інтелектуальної власності.

Сприяючи охороні інтелектуальної власності в усьому світі, ВОІВ заохочує укладання нових міжнародних договорів і удосконалення національних законодавств, важливою ділянкою її діяльності є надання технічної допомога країнам, що розвиваються. В обов'язки ВОІВ входить збирання і розповсюдження інформації, організація роботи відповідних служб, які займаються забезпеченням охорони винаходів, знаків і промислових зразків, якщо таку охорону бажають одержати одночасно в кількох країнах, сприяння розвитку інших видів адміністративного співробітництва між державами-членами.

У сфері адміністративного співробітництва ВОІВ централізує адміністративне управління союзами в Міжнародному бюро в Женеві, яке є секретаріатом ВОІВ, а також здійснює контроль за таким управлінням через свої органи.

Будь-яка держава може стати членом ВОІВ за таких умов:

- держава є членом Паризького або Бернського союзу;

- держава є членом ООН або будь-якої спеціалізованої установи, пов'язаної з ООН.
- держави – члени Міжнародного агентства з атомної енергії або такі, що є стороною Міжнародного Суду, чи запрошені Генеральною Асамблеєю ВОІВ стати учасником Конвенції.

Членство ВОІВ оформляється здачею на охорону ратифікаційної грамоти або акта про приєднання Генеральному директору ВОІВ у Женеві. Держави, які є членами Паризького або Бернського союзів, можуть стати членами ВОІВ тільки у тому випадку, коли вони уже пов'язані, принаймні, адміністративними положеннями Стокгольмського акта (1967 р.) Паризької конвенції або Паризького акта (1971 р.) Бернської конвенції. Вони можуть стати членами ВОІВ шляхом одночасної ратифікації або приєднання до адміністративних положень одного із них.

10.2 Міжнародна охорона промислової власності

В сучасних умовах основу економіки складає промислова власність, яка є результатом науково-технічної діяльності. На сьогодні ні в кого не викликає сумніву, що там, де вищий рівень науково-технічної діяльності, там вищий рівень виробництва, там економіка країни потужніша. Ці чинники зумовлюють необхідність удосконалення правової охорони об'єктів промислової власності не тільки на національному рівні, а й на міжнародному, оскільки ці об'єкти стали досить цінним товаром і на міжнародному ринку. Попит на цей товар постійно зростає, адже він зумовлюється інтенсивним розвитком промисловості і економіки в цілому.

Проблеми правової охорони промислової власності в кінці ХІХ ст. настільки загострилися, що змусили економічно розвинені країни Європи шукати нові і більш ефективні засоби міжнародно-правової охорони промислової власності.

10.2.1 Паризька конвенція про охорону промислової власності

На сьогодні основним міжнародно-правовим документом, який визначає засади всіх інших міжнародно-правових документів, що стосуються

охорони промислової власності є Паризька конвенція. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. фактично була першим міжнародно-правовим документом. Зазначена Конвенція переглядалася багато разів, останній раз у Женеві в лютому – березні 1984 р. Станом на 1995 р. учасниками Паризької конвенції були 131 держава, у тому числі й Україна.

Об'єктами охорони Паризька конвенція проголосила об'єкти промислової власності в самому широкому значенні – це винаходи, корисні моделі, товарні марки і промислові зразки, комерційні найменування, географічні зазначення і найменування місць походження товарів.

Основні засади Паризької конвенції можна умовно поділити на чотири групи: 1) національний режим; 2) право пріоритету; 3) загальні положення; 4) адміністративні повноваження Конвенції.

За першим принципом національного режиму Конвенція визначила правило, за яким патентовласнику однієї держави-учасниці в іншій державі-учасниці надається така сама правова охорона, як і власним громадянам. За загальним правилом патент, виданий в одній країні, має силу лише у межах цієї країни. Для одержання правової охорони об'єкта промислової власності в іншій країні цей об'єкт треба там запатентувати. Якщо ж об'єкту промислової власності потрібно надати охорону в кількох країнах, то в усіх цих країнах зазначений об'єкт треба запатентувати. Часто це потрібно було робити одночасно, що фізично просто неможливо. Процедура патентування об'єкта промислової власності в зарубіжних країнах досить трудомістка, копітка, тривала і дорога. Це була і є на сьогодні одна із досить серйозних проблем правової охорони об'єктів промислової власності в міжнародному масштабі.

Паризька конвенція зробила лише перший крок у цьому напрямі. Вона визначила національний режим, за яким іноземний патентовласник в іноземній державі-учасниці користується тими самими правами, що і її власні громадяни. Патент все ж залишається таким, що має територіальний характер. Для одержання правової охорони промислової власності її об'єкт необхідно запатентувати в країні, де передбачається одержати його охорону.

Проте пошуки міжтериторіального патенту продовжуються і хоча

повільно та все ж просуваються вперед. Уже зараз із загального правила про необхідність патентування в кожній країні, де передбачається одержати охорону, є 7 винятків. В Європі створене Європейське патентне відомство (Мюнхен), що видає патент, який є чинним на території 17 європейських держав. Це – Австрія, Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Франція, Швейцарія, Швеція.

Істотно полегшується реєстрація знаків. Відповідно до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків її перевагами можуть користуватися 43 держави. Відомство Бенілюкс реєструє знаки з чинністю на території трьох держав – Бельгії, Нідерландів і Люксембургу. Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків поширює свою чинність на територію 35 держав, а Відомство Бенілюкс у цій частині на три держави – Бельгію, Нідерланди і Люксембург.

Африканська організація промислової власності чинність своїх патентів і реєстрацій промислових зразків поширює на 11 африканських держав (АРОПС, Хараре). Інша Африканська організація інтелектуальної власності (АОІВ, Яунде) чинність своїх патентів і реєстрацій промислових зразків поширює на 14 африканських держав.

Отже, виникає все більше міжтериторіальних патентів та реєстрацій. Цю тенденцію слід визнати прогресивною.

Слід зазначити, що в Конвенції термін „громадянин” означає як фізичних, так і юридичних осіб. Принцип національного режиму відігравав і відіграє істотну роль у правовій охороні об'єктів промислової власності. Він є одним із наріжних каменів системи, яка гарантує охорону не тільки права іноземців, а й є надійним заслоном проти будь-якої дискримінації. Без цієї норми буває просто неможливо одержати правову охорону об'єктів промислової власності.

Другим важливим принципом Конвенції є право на пріоритети. Право пріоритету означає, що заявка іноземного заявника в країні-учасниці Конвенції на об'єкт промислової власності повинна розглядатися з пріоритетом раніше поданої заявки на цей самий об'єкт у країні-учасниці

походження об'єкта. Право пріоритету зберігається за заявником на винаходи протягом 12 місяців, для інших об'єктів промислової власності – протягом 6 місяців.

Наведемо такий приклад. Заявник України подав заявку на винахід до патентного відомства України 1 травня цього року. До патентного відомства Франції 1 червня подав заявку громадянин Франції на такий самий винахід. У грудні цього самого року, а може навіть у січні наступного року до патентного відомства Франції на цей винахід подав заявку заявник України. При такому збігу заявок заявка громадянина Франції французьким патентним відомством буде відхилена за відсутністю новизни, а заявка українського заявника буде прийнята до розгляду.

Право пріоритету, таким чином, дає можливість подавати заявку на об'єкт промислової власності в будь-яку країну-учасницю Конвенції чи в кілька країн-учасниць одночасно чи протягом року і його заявка не може бути відхилена на тій підставі, що вона втратила новизну через раніше подану заявку. Проте заявка має бути подана у межах 12 місяців від дати першого подання заявки. Право пріоритету позбавляє заявника необхідності подавати заявку на один і той самий об'єкт промислової власності одночасно в кілька країн, у яких заявник бажає одержати правову охорону своєму об'єкту. Це дає йому можливість зважити, де заявнику варто патентувати даний об'єкт, а де – недоцільно.

Загальні положення Конвенції, що стосуються патентів. Конвенція передбачає ряд загальних положень щодо патентів, які є обов'язковими для країн-учасниць Конвенції. Першим таким положенням є положення про незалежність патентів, передбачене ст. 4bis. Воно означає, що патенти, видані на винахід в одній із країн-учасниць, повинні розглядатися як незалежні від патентів на винаходи, одержані на ті самі винаходи в інших країнах, включаючи країни-учасниці Конвенції.

Це положення має велике практичне значення, яке полягає у тому, що патент, виданий в одній країні, ніяким чином не повинен впливати на видачу патенту на цей самий винахід в іншій країні. Звідси висновок – відмова у видачі патенту на винахід в одній країні не повинна бути підставою для

відмови у видачі патенту на цей самий винахід в іншій країні. Визнання патенту недійсним за законодавством однієї країни не може бути підставою для визнання патенту недійсним на цей самий винахід в іншій країні.

Стаття 4ter Конвенції передбачає загальну норму про право винахідника на згадування його імені у патенті на винахід.

Стаття 5(A) Конвенції передбачає обов'язкові норми щодо ввезення об'єктів, невикористання або недостатнього використання, а також примусових ліцензій. Ввезення патентовласником у країну видачі патенту об'єктів, виготовлених у тій чи іншій країні Союзу, не спричинює втрати прав, що засновані на ньому.

Кожна країна-учасниця має право передбачити законодавчі заходи щодо видачі примусових ліцензій на винаходи, що не використовуються або використовуються навмисне недостатньо.

Конвенція передбачає ряд положень, обов'язкових для держав-учасниць, що стосуються пільг щодо сплати зборів за підтримання чинності патентів, використання винаходів у міжнародному транспорті та щодо винаходів, експонованих на міжнародних виставках.

Зазначені загальні норми істотно посилюють ефективність правової охорони об'єктів промислової власності.

Конвенція передбачає також ряд обов'язкових норм щодо товарних знаків. Слід зазначити, що в міжнародному обігу товарні знаки посідають вагоме місце і тому інтерес до них зростає. Зростають також і зловживання товарними знаками, чим і зумовлені обов'язкові норми Конвенції щодо товарних знаків.

Реєстрація знака може бути анульована у разі його невикористання або недостатнього використання протягом встановленого законодавством строку без поважних причин. Одночасне використання одного і того самого знака на однакових або схожих продуктах промисловими чи торговельними підприємствами, що визнаються як співвласники знака відповідно до закону країни, де передбачається просити його охорону, не є перешкодою до реєстрації знака і ніяким чином не обмежує охорону, що надана зазначеному знаку в будь-якій країні Союзу, якщо таке застосування не вводить

громадськість в оману і не суперечить публічним інтересам. Конвенція рекомендує країнам Союзу не реєструвати як знаки загальновідомі знаки, що вже використовуються в іншій країні Союзу.

Такі самі обов'язкові правила встановлені щодо промислових зразків, комерційних найменувань, найменувань місць походження і зазначень походження та недобросовісної конкуренції. Конвенція проголошує правило, за яким країни Союзу зобов'язані охороняти промислові зразки. Комерційне найменування також підлягає правовій охороні в усіх країнах Союзу, але без обов'язкового подання заявки чи реєстрації незалежно від того, чи є воно торговельної марки чи ні. Паризька конвенція найменування місць походження і географічного зазначення походження відносить до об'єктів промислової власності. Обидва ці об'єкти традиційно належать до більш широкого поняття географічних зазначень, проте практика їх розмежувала. Зазначення походження товарів включають будь-яке найменування, вказівку, позначення або інший знак, що належить до даної країни або розташованого в ній місця, внаслідок чого створюється враження, що товари, марковані цим позначенням, походять із цієї країни або місця. Прикладами зазначення походження є назви країн (наприклад, Німеччина, Японія тощо) або міст (наприклад, Гонконг, Париж тощо), коли вони використані у товарах, щоб зазначити місце їх виготовлення чи походження.

Найменування місць походження мають більш вузьке значення і можуть вважатися спеціальним видом зазначення походження. Найменуванням місця походження є географічна назва країни, регіону або місцевості, що позначають продукт, у ній створений, якості і характеристики якого зумовлені виключно або особливо оточуючою географічною обстановкою, включаючи природний і людський чинники.

Паризька конвенція до об'єктів промислової власності відносить і недобросовісну конкуренцію, оскільки остання тісно пов'язана з охороною цих об'єктів. Стаття 10bis зобов'язує країни Союзу забезпечувати громадянам країн-членів Союзу ефективний захист від недобросовісної конкуренції.

Конвенція недобросовісною конкуренцією визнає будь-яку дію, що суперечить чесним звичаям у промислових та торговельних справах.

Відповідно до Конвенції мають бути заборонені:

1) усі дії, здатні будь-яким способом викликати помилку щодо підприємства, продуктів або промислової чи торговельної діяльності конкурента;

2) неправдиві твердження при здійсненні комерційної діяльності, здатні дискредитувати підприємство, продукти або промислову чи торговельну діяльність конкурента;

3) вказівки або твердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести в оману громадськість щодо характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності для застосування або якості товарів.

Група положень Паризької конвенції стосується її адміністративних та фінансових функцій. Зокрема, положення визначають органи Паризького союзу, його фінанси, порядок внесення поправок до Конвенції та її перегляду, а також норми про спеціальні угоди, участь у Конвенції та порядок розгляду спорів.

10.2.2 Договір про патентну кооперацію (РСТ)

Договір про патентну кооперацію (РСТ) підписаний у Вашингтоні 19 червня 1970 р., переглянутий 2 жовтня 1979 р. і 3 лютого 1984 р.

Держави-учасники цього Договору (Договірні Держави) утворюють Союз для співробітництва у галузі подачі заявок на охорону винаходів, проведення за ними пошуку та експертизи, а також надання спеціальних технічних послуг.

Договір про патентну кооперацію визначає спеціальну процедуру розгляду міжнародних заявок на охорону винаходів. Заявка на охорону винаходів у будь-якій договірній державі може подаватися відповідно до цього Договору як міжнародна заявка. Міжнародна заявка повинна містити заяву, опис винаходу, один або кілька пунктів формули винаходу, одне або кілька креслень (якщо це необхідно) і реферат.

Міжнародна заявка має бути складена встановленою мовою, відповідати встановленим вимогам щодо її оформлення, а також щодо єдності винаходу.

Безперечно, заявка має бути оплачена встановленим збором.

Міжнародна заявка здебільшого подається до національного відомства, яке виступає як приймаюче відомство. У Західній Європі це – Європейське патентне відомство та інші регіональні відомства.

Після формальної перевірки і встановлення дати міжнародного подання одержуюче відомство пересилає один примірник міжнародної заявки до Міжнародного бюро ВОІВ („реєстраційний примірник”). Другий примірник („копія для пошуку”) надсилається до Міжнародного пошукового органу. Третій примірник залишається в одержуючого відомства, яке збирає всі передбачені Договором збори і переказує збір за пошук до Міжнародного пошукового органу, а міжнародний збір – до Міжнародного бюро.

Подана міжнародна заявка стає об'єктом „міжнародного пошуку”, який може здійснюватися одним із національних патентних відомств (Австралії, Австрії, Іспанії, Китаю, Російської Федерації, США, Японії), яким надано статус міжнародного пошукового органу, а також Європейським патентним відомством.

Міжнародний патентний пошук має своєю метою виявити всі відомості, що стосуються міжнародної заявки на винахід, починаючи від 1920 р. Для цього мають бути використані всі доступні джерела.

Результати міжнародного пошуку} подаються у звіті про міжнародний пошук, який передається заявникові через чотири-п'ять місяців від дати подання міжнародної заявки. Звіт про цей пошук надає заявникові можливість правильно оцінити свої шанси.

Звіт про міжнародний пошук включається до міжнародної публікації міжнародних заявок. Міжнародна публікація служить двом основним цілям: розкрити сутність винаходу науково-технічній громадськості і встановити обсяг охорони, яку передбачається одержати. Міжнародна публікація здійснюється Міжнародним бюро у формі брошури, що містить титульний лист з бібліографічними даними, поданими заявником, а також присвоєний Міжнародним пошуковим органом індекс Міжнародної патентної класифікації (МПК), реферат, опис, формули, креслення і звіт про міжнародний пошук. Якщо формули міжнародної заявки виправлені, то

публікуються як заявлені, так і виправлені формули.

Після одержання заявником звіту про міжнародний пошук він має зважити, чи варто йому проводити міжнародну попередню експертизу, яка проводиться лише за заявою заявника. Міжнародні органи попередньої експертизи призначаються Асамблеєю Союзу РСТ з числа Міжнародних пошукових органів, за винятком Іспанського відомства з патентів і товарних знаків.

Вибране відомство, яким є національне відомство держави чи національне відомство, що діє від імені держави, вибраної заявником, одержує результати міжнародної попередньої експертизи через Міжнародне бюро. Після публікації міжнародної заявки, але не пізніше 19 місяців від дати пріоритету, Міжнародне бюро розсилає міжнародну заявку зазначеним відомствам. Подальший розгляд міжнародної заявки буде залежати від волі заявника. На підставі одержаних результатів міжнародної попередньої експертизи заявник має вирішити питання про доцільність подальшого розгляду заявки. Адже система РСТ є тільки системою упорядкування подання міжнародної заявки, а не видачі патенту. Видача патенту є виключно функцією зазначених відомств, тобто національних відомств тих держав-членів Договору, в яких заявник передбачає одержати охорону свого винаходу.

10.2.3 Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію

Будь-який облік об'єктів промислової власності, зокрема винаходів, їх реєстрація чи патентування просто неможливі без певної класифікації. Бурхливий розвиток науки і техніки щороку породжує все більше різноманітних науково-технічних досягнень. Тому виникла ідея всі ці результати науково-технічної творчості певним чином згрупувати, тобто класифікувати, щоб полегшити їх облік.

У 1971 р. 29 держав підписали Угоду про міжнародну патентну класифікацію у м. Страсбург. У 1979 р. до цієї Угоди були внесені поправки.

Зазначеною Угодою була заснована Міжнародна патентна класифікація

(МПК), відповідно якої галузь техніки була поділена на вісім основних розділів, що містять у собі приблизно 67 тисяч дрібних рубрик. Кожній рубриці присвоєно спеціальний символ, що складається з арабських цифр і літер латинського алфавіту.

Відповідним символом позначається будь-який патентний документ. За останні 10 років кількість зазначених документів щорічно досягає одного мільйона. Національні чи регіональні патентні відомства при публікації патентних документів проставляють на ньому відповідний символ.

Значення МПК важко переоцінити. Без неї в сучасних умовах просто не обійтися. МПК необхідна органам, що проводять патентну чи будь-яку іншу науково-технічну експертизу. Нею користуються розробники нової техніки, винахідники та інші творці науково-технічних досягнень, науково-дослідні, проектно-конструкторські та інші творчі установи, тобто всі, хто має справу із застосуванням і розвитком техніки.

Міжнародною патентною класифікацією, незважаючи на те, що Угоду про неї підписали лише 29 держав, насправді користуються понад 70 держав, три регіональних відомства і Міжнародне бюро ВОІВ.

Безперечно, з розвитком науки і техніки кількість рубрик МПК постійно зростає, тому МПК через кожні п'ять років переглядається. Перегляд здійснює Комітет експертів, заснований Угодою. Усі держави-учасники є членами Комітету.

Угодою про МПК заснований Союз, який має Асамблею.

10.2.4 Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків

В останні десятиріччя споживачів усе більше цікавлять не тільки якісні характеристики будь-якого промислового виробу, а й його художнє оформлення, зовнішній естетичний вигляд тощо. Поступово зовнішня форма промислового виробу стала приваблювати споживачів не менше, ніж його сутність. Зовнішній вигляд промислового виробу став товаром, попит на який постійно зростає. Виникла необхідність у його правовій охороні не тільки на національному, а й на міжнародному рівні. Дискусії з цього приводу

точилися уже з початку ХХ ст. (1911 р.). Мета заснування міжнародної реєстрації промислових зразків була досягнута 6 листопада 1925 р. після підписання Гаазької угоди про міжнародне депонування промислових зразків, яка була прийнята у розвиток Паризької конвенції.

Необхідність розробки і прийняття Гаазької угоди була зумовлена потребою спростити охорону промислових зразків на міжнародному рівні. Відповідно до цієї Угоди заявник позбавлений необхідності патентувати промисловий зразок у кількох країнах одночасно з метою одержання там правової охорони – достатньо заявити промисловий зразок.

За Гаазькою угодою особа, яка має право на здійснення міжнародного депонування, може одержати охорону в договірних державах шляхом депонування одного промислового зразка. Особою, яка має право на міжнародне депонування промислового зразка, може бути будь-яка фізична чи юридична особа, яка має громадянство однієї із договірних держав або місце проживання чи дійсне і не-фіктивне промислове або торговельне підприємство в одній із зазначених держав.

Міжнародне депонування здійснюється шляхом подання безпосередньо до Міжнародного бюро ВОІВ заявки депозитором або його повіреним на спеціальному бланку, що видається безкоштовно Міжнародним бюро. Міжнародне депонування може бути здійснене і через національне відомство договірної держави за умови, що це передбачено законодавством договірної держави. Договірна держава має право вимагати, щоб міжнародне депонування було здійснене через її національне відомство і в тому разі, коли її законодавство не передбачає обов'язкового депонування через це відомство за умови, що ця держава є державою походження промислового зразка. Проте невиконання цієї вимоги не може бути перешкодою для міжнародного депонування в інших договірних державах.

Міжнародне депонування може бути здійснене і через національне відомство держави походження промислового зразка, якщо національне законодавство не передбачає іншого.

Дія міжнародного депонування має місце в кожній із договірних держав, де депозитор передбачає одержати охорону своєму промислому

зразку так, ніби промисловий зразок було депоновано в цій державі від дати міжнародного депонування.

Підстава для відмови у наданні охорони промислового зразку в одній із договірних держав не може бути підставою для відмови у наданні міжнародного депонування. Проте кожна із договірних держав на підставі свого національного законодавства може відмовити у наданні правової охорони промислового зразку.

10.2.5 Локарнська угода про заснування міжнародної класифікації промислових зразків

З розвитком техніки розвиваються форми виробів, удосконалюються їх зовнішні характеристики, а все це і є промисловими зразками. Для їх певної систематизації необхідна була і класифікація. Тому 8 жовтня 1968 р. в Локарні була підписана Угода про заснування міжнародної класифікації промислових зразків. Зазначена Угода складається із трьох частин. У першій частині викладено перелік класів і підкласів, всього 31 клас і 211 підкласів. У другій частині в алфавітному порядку наводиться перелік товарів, до якого включені промислові зразки. Цей перелік містить 6 тисяч найменувань. Третю частину складає пояснювальна записка.

Класи і підкласи Локарнської класифікації повинні включатися до всіх офіційних документів, що стосуються промислових зразків. Якщо здійснюються офіційні публікації про промислові зразки, то вони також мають супроводжуватися зазначенням класу і підкласу товару, форма якого є промисловим зразком.

Застосування Локарнської класифікації промислових зразків не є обов'язковим для будь-якої держави. Користування цією класифікацією ні в якій мірі не повинне обмежувати обсяг правової охорони промислових зразків. Члени Локарнського союзу мають користуватися Локарнською класифікацією промислових зразків. Разом з тим держави-члени Локарнської угоди про міжнародну класифікацію промислових зразків можуть поряд з цією класифікацією користуватися і своєю національною, якщо вони визнають це за доцільне.

Локарнська угода про міжнародну класифікацію промислових зразків набагато полегшує їх реєстрацію, облік та користування. Кількість промислових зразків щорічно істотно зростає і без такої класифікації користуватися ними було б важко.

10.2.6 Міжнародна конвенція про охорону селекційних досягнень

Міжнародна конвенція про охорону селекційних досягнень була прийнята 2 грудня 1961 р., переглянута в Женеві 10 листопада 1972 р. і 23 жовтня 1978 р.

Для економіки будь-якої країни розвиток селекційної діяльності – один із найбільш важливих чинників, оскільки він істотно впливає на розвиток економіки в цілому. Селекційні досягнення давно стали цінним товаром, у тому числі і в міжнародній торгівлі, що й зумовило необхідність розробки і прийняття системи міжнародної охорони селекційних досягнень. Для цього була розроблена і прийнята Міжнародна конвенція про охорону селекційних досягнень.

Метою зазначеної конвенції є визнання і забезпечення за селекціонерами, які вивели новий сорт рослини, та їх правонаступниками, права, зміст і умови якого визначаються нижче.

Держави-учасники цієї Конвенції утворюють Союз для охорони селекційних досягнень. Місцезнаходження постійних органів Союзу – Женева.

Кожна держава-член Союзу може визнавати за селекціонером та його правонаступниками (далі просто – селекціонери) право на новий сорт рослини, виведений ним, шляхом видачі охоронного документа або патенту. При цьому кожна держава-член Союзу може обмежити застосування цієї Конвенції у межах того чи іншого сорту, який розмножується спеціальним способом або має певне кінцеве використання.

Конвенція проголосила принцип національного режиму. Щодо визнання та охорони прав селекціонерів фізичні і юридичні особи, місцепроживанням чи місцезнаходженням яких є будь-яка із держав-учасниць, користуються в інших державах-учасницях таким самим правовим

режимом, яким користуються її власні громадяни за умови, що іноземні громадяни дотримуються умов і формальностей, яких зобов'язані дотримуватися власні громадяни.

Акт перегляду Конвенції 1978 р. є обов'язковим для всіх теперішніх держав-членів Союзу. Він є основою для існуючої системи з охорони селекційних досягнень. У ст. 6 Акта 1978 р. міститься вимога до держав-учасниць Союзу використати як технічну основу охорони селекційних досягнень такі три критерії, як розрізнявальність, однаковість і стабільність, а також дві додаткові вимоги – комерційну новизну і назву виведеного сорту.

Одним із необхідних критеріїв надання охорони сорту є його комерційна новизна. Це означає, що до дати подання заявки даний сорт не повинен виставлятися для продажу або використовуватися з комерційною метою, за згодою селекціонера, на території держави, де була подана зазначена заявка.

Новий сорт повинен обов'язково мати свою назву, що має бути родовою назвою.

Умови охороноздатності сорту – розрізнявальність, однаковість і стабільність, а також комерційна новизна та назва є стандартними умовами, що мають бути дотримані для надання сорту правової охорони.

Конвенція (ст. 5 Акта 1978 р.) визначає мінімальний обсяг прав, який держави-члени Союзу повинні надавати селекціонерам. Селекціонер повинен мати виключне право виробництва матеріалу статевого або вегетативного розмноження виведених ним сортів з метою комерційного збуту, виключне право виставлення на продаж і комерціалізації такого матеріалу та його різновидів. Право селекціонера обмежене виробництвом і реалізацією матеріалу статевого чи вегетативного розмноження виведеного сорту. Селекціонер, наприклад, має право продавати насіння зернової культури, але його виключне право не поширюється на врожай, вирощений з цього насіння.

Виключне право селекціонера стосується тільки виробництва з метою комерційного збуту. Фермер, який вирощує насіння для власних потреб, для власного посіву, може робити це вільно, це не повинно визнаватися порушенням прав селекціонера.

Держави-члени Союзу не зобов'язані обмежувати своє національне законодавство тим мінімумом прав селекціонера, який визначається Конвенцією. Вони мають право розширити у своєму законодавстві обсяг прав селекціонера.

Конвенція визначає мінімальні строки охорони селекційних досягнень – 18 років для винограду, плодових, лісових і декоративних дерев і не менше 15 років – для всіх інших видів. Конкретних об'єктів правової охорони Конвенція не визначає. Вона лише встановила правило, за яким охороні підлягають усі ботанічні роди і види, але вона не зобов'язує членів Союзу надавати правову охорону всім ботанічним родам і видам.

За Конвенцією селекціонер зобов'язаний весь час підтримувати сорт, якщо він хоче зберегти його правову охорону. Правова охорона на сорту надається за умови його відповідності вимогам охороноздатності. Водночас Конвенція містить положення про підстави позбавлення селекціонера його суб'єктивних прав на сорт, а також про їх обмеження.

Важливим правилом Конвенції є право пріоритету заявки на сорт, що зберігається протягом 12 місяців від дати попередньо поданої заявки в одній із держав-членів Союзу.

Текст Конвенції 1978 р. був переглянутий у 1991 р. На цей час наука, техніка і технологія зазнали істотних змін, що зумовили необхідність внесення відповідних змін до Конвенції. 19 березня 1991 р. був прийнятий новий переглянутий текст Конвенції. Була переглянута структура Акта 1978 р. Акт 1991 р. у ст. 1 містить визначення понять і термінів, які вживаються в Конвенції. Акт 1978 р. не містив визначення поняття сорту, акт 1991 р. дає таке визначення. Термін „сорт” поширюється на всі культурні форми рослин, клони, лінії, штами і гібриди, придатні для культивування, і такі, що відповідають положенням Конвенції щодо однаковості та стабільності.

Акт 1991 р. уточнив і конкретизував окремі положення Конвенції 1978 р. Так, наприклад, Акт 1991 р. зобов'язує членів Союзу забезпечити попередню охорону сорту в період між поданням (публікацією) заявки та наступним наданням охорони селекціонерам. Акт 1978 р. такої обов'язкової норми не містив.

Акт 1991 р. зобов'язує держави, що є членами Союзу, гарантувати суб'єкту прав селекціонера, як мінімум, право на рівноцінну винагороду щодо дій, які вимагають дозволу селекціонера після надання йому правової охорони. Акт 1978 р. права селекціонера, надані йому правовою охороною, визначав як виключне право на виробництво насіння з метою комерційного збуту, виставлення для продажу і комерціалізації матеріалу статевого або вегетативного розмноження. Акт 1991 р. істотно розширив виключні права селекціонера. Істотною новелою Акта 1991 р. є положення, за яким сорт, що є близькопохідним від сорту, який охороняється, не може бути використаний без дозволу селекціонера, який вивів охоронюваний сорт. Сорт вважається похідним від іншого сорту („вихідного сорту”), якщо він:

- 1) переважно виведений з вихідного сорту або із сорту, переважно виведеного з вихідного сорту, при збереженні вираження важливіших характеристик, що походять із генотипу або комбінації генотипів вихідного сорту;
- 2) має виразні відмінності від вихідного сорту;
- 3) за винятком відмінностей, придбаних у процесі деривації, відповідає вихідному сорту щодо вираження найважливіших характеристик, що походять з генотипу або комбінації генотипів вихідного сорту.

Конвенція також встановлює певні обмеження прав селекціонерів. Вона надає право державам-членам Союзу робити на власний розсуд винятки із прав селекціонерів. Одне із положень Конвенції передбачає, що „дії, вжиті з метою виведення інших сортів, в обов'язковому порядку виключаються з охорони прав селекціонерів”. Зазначене положення передбачає, що дозвіл селекціонера не є обов'язковим для використання охоронюваного сорту як вихідного матеріалу для виведення інших сортів. Це положення є однією із найважливіших особливостей Конвенції й активно підтримується як самими селекціонерами, так і зацікавленими особами в цілому.

Отже, відповідно до Акта 1991 р. будь-який сорт може бути використаний з метою виведення інших сортів і, за винятком сортів, що підпадають під категорію близьких похідних, такі нові сорти можуть використовуватися вільно.

Дана Конвенція містить також правило про вичерпаність прав селекціонерів. За цим принципом права селекціонера не поширюються на дії, що належать до будь-яких матеріалів охоронюваних сортів, які були продані або іншим чином комерціалізовані селекціонером або за дозволом селекціонера, за винятком випадків, коли такі дії:

- 1) пов'язані з подальшим розмноженням сорту;
- 2) пов'язані з експортом матеріалу сорту, що дозволяє його розмноження в країні, яка не охороняє роди або види рослин, до яких належить цей сорт, крім випадку експорту матеріалу не для кінцевого використання.

Отже, право селекціонера заборонити поширення сорту не підлягає вичерпанню.

За станом на 1 жовтня 1996 р. учасницями Міжнародної конвенції про охорону селекційних досягнень була 31 держава.

10.2.7 Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури

Договір підписаний у Будапешті 28 квітня 1977 р. Він встановлює, що договірні держави, які дозволяють або вимагають депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури, визнають для таких цілей депонування мікроорганізмів у будь-якому міжнародному органі з депонування.

Таке визнання включає:

- визнання факту депонування даного мікроорганізму;
- визнання дати депонування даного мікроорганізму;
- визнання того факту, що виданий як зразок є зразком

депонованого мікроорганізму.

Кожна договірна держава може просити видачі їй копії розписки про факт депонування, виданої міжнародним органом з депонування. Договір допускає можливість повторного депонування того самого мікроорганізму за наявності визначених ним умов.

Договір встановлює правила щодо обмежень у разі експорту та імпорту. Кожна договірна сторона визнає дуже бажаним, оскільки існують обмеження на експорт чи імпорт деяких видів мікроорганізмів, щоб таке обмеження поширювалося на депоновані або приготовлені для депонування мікроорганізми відповідно до даного Договору тільки тоді, коли це обмеження зумовлене інтересами національної безпеки або в разі небезпеки для здоров'я людей чи навколишнього середовища.

Місцезнаходженням Міжнародного органу з депонування мікроорганізмів може бути будь-яка держава-учасниця Договору. Проте Договір визначає досить жорсткі вимоги до такого органу. Держава, Установа якої бажає взяти на себе функції Міжнародного органу з депонування мікроорганізмів, має довести свою здатність здійснювати міжнародне депонування мікроорганізмів. Установа держави-учасниці Договору має відповідати таким вимогам: мати безперервне існування; мати відповідний і необхідний персонал, здатний виконувати міжнародне депонування мікроорганізмів; бути безпристрасним і об'єктивним; бути доступним у цілях депонування для будь-якого депозитора на рівних умовах; приймати для депонування будь-які або певні види мікроорганізмів, досліджувати їх життєздатність і зберігати їх за визначених умов; видавати депозитору розписку і свідоцтво про життєздатність мікроорганізму; дотримуватися щодо депонованих мікроорганізмів вимог секретності; видавати зразки будь-якого депонованого організму з дотриманням умов і відповідно до процедури, передбачених Інструкцією.

Договір передбачає чітку процедуру визнання Установи договірної держави як Міжнародного органу з депонування мікроорганізмів, припинення його діяльності та обмеження статусу Міжнародного органу з депонування.

10.2.8 Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері охорони промислової власності

Угода підписана і набрала чинності 30 червня 1993 р. Строк чинності 2 роки і автоматично продовжується на кожні річні періоди, якщо жодна зі сторін не повідомить іншу про свій намір припинити чинність даної Угоди не

пізніше ніж за шість місяців до закінчення чергового періоду.

Угодою встановлено, що при поданні заявок на видачу охоронних документів, їх одержанні та підтриманні чинності заявники та їх повірені обох держав на основі принципу взаємності можуть вести справи безпосередньо з патентними відомствами кожної держави. Це означає, що будь-яка особа-заявник України може подавати заявки на видачу охоронних документів на об'єкт промислової власності безпосередньо до патентного відомства Російської Федерації поза патентним відомством України, одержувати охоронні документи та підтримувати їх чинність. Винахідники України широко користуються цією нормою і значна кількість заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності подається безпосередньо до патентного відомства Російської Федерації. При цьому патентні повірені мають право вести справи тільки заявників своїх держав. Заявники Російської Федерації при поданні заявок до патентного відомства України можуть подавати свої заявки російською мовою. Обидві держави визнають чинність раніше виданих колишнім СРСР охоронних документів, передбачають можливість їх обміну на національні охоронні документи.

Фізичні і юридичні особи кожної держави мають права користуватися патентними фондами, бібліотеками, банками даних щодо об'єктів промислової власності іншої держави на тих самих умовах, що і власні фізичні та юридичні особи.

Угода передбачає можливість збереження за будь-якою фізичною чи юридичною особою кожної із держав права попереднього користування. Це правило стосується також і тих осіб, які це право мали і за радянським законодавством.

Угода передбачає обов'язок будь-якої фізичної чи юридичної особи кожної із держав, яка використовує той чи інший об'єкт промислової власності, що охороняються авторськими свідоцтвами (свідоцтвами) СРСР відповідно до законодавства тієї країни, на території якої даний об'єкт використовується, забезпечити виплату належної винагороди.

Збір за подання заявок, видачу охоронних документів, підтримання їх чинності і здійснення інших юридично значимих дій з охорони промислової

власності, виплачуються у валюті, передбаченій законодавством України і Російської Федерації для сплати мита і платежів національними заявниками відповідно до офіційного курсу. Це правило поширюється також і на платежі за проведення пошуку та надання інших послуг.

10.2.9 Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків

Угода укладена 14 квітня 1891 р. Вона багато разів переглядалася, останній раз – 2 жовтня 1979 р. Україна є учасницею Угоди з грудня 1991 р.

Країни, що підписали зазначену Угоду, утворили Спеціальний союз для міжнародної реєстрації знаків.

Громадяни кожної країни, які є членами зазначеного Союзу, можуть забезпечити в усіх інших країнах-учасницях Угоди охорону своїх знаків, що застосовуються для товарів і послуг і зареєстровані в країні походження шляхом подання заявки на зазначений знак до Міжнародного бюро ВОІВ (далі – Міжнародне бюро) за посередництвом відомства країни походження.

Країною походження вважається країна Спеціального союзу, де заявник має дійсне і не фіктивне промислове чи торговельне підприємство. Якщо заявник не має такого підприємства в країні Спеціального союзу, країною походження вважається країна Спеціального союзу, де заявник має місце проживання. Якщо заявник не має постійного місця проживання в країні Спеціального союзу, країною походження вважається країна його громадянства, якщо він є громадянином країни Спеціального союзу. Отже, якщо заявник не відповідає наведеним вимогам, то правом на охорону свого знака відповідно до цієї Угоди він скористатися не може. Проте Угода допускає окремі винятки із цього загального правила.

Угода чітко визначає зміст міжнародної заявки. Заявка на міжнародну реєстрацію знака оформляється на спеціальному бланку, передбаченому Інструкцією. Відомство країни походження засвідчує, що дані, які наводяться в заявці, відповідають даним національного реєстру, зазначає дати і номери заявки і реєстрації знака в країні походження, а також дату подачі заявки на міжнародну реєстрацію. У заявці мають бути зазначені товари і послуги, для яких випрошується охорона знака, а також, якщо це можливо, відповідний

клас або класи відповідно до класифікації, визначеної Ніщцькою угодою про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків.

Якщо заявник просить охорону кольору як розрізняльної ознаки, то він зобов'язаний заявити про це і зазначити в заявці колір та подати кольорові зображення цього знака.

Від дати реєстрації знака в Міжнародному бюро відповідно до встановлених вимог кожна заінтересована країна зобов'язана надати охорону цьому знаку в такому самому обсязі, яку вона надає своїм заявникам.

Заявник при подачі заявки на міжнародну реєстрацію знака повинен вказати, в яких країнах Спеціального союзу він бажає одержати правову охорону свого знака. Будь-який знак, який був предметом міжнародної реєстрації, користується правом пріоритету, визначеного Паризькою конвенцією про охорону промислової власності.

Якщо знак, заявлений в одній або кількох країнах Спеціального союзу, пізніше реєструється в Міжнародному бюро на ім'я того самого володільця чи його правонаступника, міжнародна реєстрація розглядається як така, що замінює попередні національні реєстрації. При цьому набуті права не обмежуються.

Країни Спеціального союзу, що одержали повідомлення Міжнародного бюро про міжнародну реєстрацію знака чи заяви про його розширення, на підставі свого національного законодавства мають право відмовити в наданні охорони такому знаку. Відмова має бути аргументованою. Повідомлення про відмову подається до Міжнародного бюро не пізніше одного року від дати міжнародної реєстрації знака. Міжнародне бюро негайно пересилає відомству країни походження і володільцю знака чи його повіреному один із примірників такої відмови. Заінтересована особа має право подати заперечення проти такої відмови у наданій охороні знака.

Реєстрація знака в Міжнародному бюро здійснюється строком на 20 років з можливістю продовжити цей строк. Реєстрація може бути продовжена на період у 20 років, починаючи з моменту закінчення попереднього періоду, шляхом простої сплати основного мита і в разі необхідності додаткового мита.

Володілець міжнародної реєстрації знака може в будь-який час відмовитися від охорони знака в одній або в кількох країнах Спеціального союзу шляхом подання заяви до відомства своєї країни для повідомлення Міжнародного бюро, яке в свою чергу, повідомляє про це країни, яких стосується ця відмова.

Відомство країни володільця знака повідомляє також Міжнародне бюро про анулювання, виключення із реєстру, відмову від охорони, передачу прав та інші зміни, внесені в запис про реєстрацію знака в національному реєстрі, якщо ці зміни стосуються також міжнародної реєстрації.

Знак, зареєстрований у Міжнародному бюро, може бути переданий іншому володільцеві в іншу країну Спеціального союзу. У такому разі відомство країни володільця знака зобов'язане повідомити Міжнародне бюро про таку передачу. Проте передача права на знак, внесений до Міжнародного реєстру, здійснена на користь особи, яка не має права подавати заявку на міжнародну реєстрацію знака, не може бути зареєстрована.

Міжнародний знак може бути уступлено лише для частини зареєстрованих товарів і послуг. Про таку уступку також має бути повідомлене Міжнародне бюро.

Кілька країн Спеціального союзу можуть домовитися між собою про уніфікацію своїх національних законодавств про знаки. Вони також мають повідомити про це Міжнародне бюро, зокрема, що єдине відомство замінює національне відомство кожної із цих країн; що сукупність належних їм територій повинна розглядатися як одна країна для застосування всіх або частини положень про уступку прав, передбачених Угодою.

Повідомлення про об'єднання набуває чинності через шість місяців від дати одержання повідомлення.

10.2.10 Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків

Зазначений Протокол був прийнятий у 1989 р. Він вносить такі основні нововведення до Мадридської системи:

- 1) Протокол допускає можливість подання заявки на міжнародну

реєстрацію знаків не тільки на підставі національних реєстрацій, а й на підставі національних заявок. Право вибору належить заявникові;

2) Протокол допускає подовження строку для внесення рішення про відмову в наданні правової охорони знака замість одного року до 18 місяців;

3) Протокол дозволяє перетворення анульованої міжнародної реєстрації в національні або регіональні заявки в кожній зазначеній договірній стороні. При цьому такі заявки будуть мати дату подання і, за наявності такої можливості, дату пріоритету міжнародної реєстрації.

Мадридський протокол має своєю метою розширити межі використання Мадридської системи в цілому.

10.2.11 Ніццька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків

Угода підписана 15 червня 1957 р., набрала чинності 8 квітня 1961 р., останній раз була переглянута 13 травня 1977 р. в Женеві, тому текст розглянутої угоди називається „Женевський акт”.

Міжнародна класифікація, заснована Ніццькою угодою, включає:

1) перелік класів, супроводжуваний за необхідності пояснювальними записками; перелік включає 34 класи товарів і 8 класів послуг;

2) Алфавітний перелік товарів і послуг (далі – Алфавітний перелік), що вказує клас, до якого належить кожний товар або послуга.

Країни Ніццького союзу зобов'язані включати до офіційних документів і публікацій, що стосуються реєстрації знаків, номери класів відповідно до класифікації, до яких належать товари і послуги щодо яких зареєстровано знак. Проте кожна країна Ніццького союзу застосовує Ніццьку класифікацію на свій розсуд. Кожна з цих країн може резервувати за собою право застосовувати Ніццьку класифікацію як основну або допоміжну. У даному разі йдеться про те, що країни Ніццького союзу можуть мати свою національну систему класифікації товарів і послуг, де реєструється знак. У такому разі зазначені країни можуть використовувати на свій розсуд Ніццьку класифікацію як допоміжну.

Сам факт включення товарів і послуг до Алфавітного переліку Ніццької

класифікації термінів жодним чином не зачіпає ніяких прав, що можуть міститися у цьому терміні.

Ніццькою класифікацією товарів і послуг зараз користуються понад 100 країн. Зростання кількості товарів і послуг зумовлює необхідність систематичного уточнення даної класифікації. Тому Міжнародним бюро ВОІВ запроваджена служба класифікації товарних знаків. Її завданням є надання консультацій щодо класифікації будь-якій особі. Вона допомагає і сприяє включенню в Алфавітний перелік нових товарів і послуг. Оновлення Ніццької класифікації здійснюється Комітетом експертів, який складається із представників країн-учасниць Ніццької угоди.

10.2.12 Віденська угода про заснування міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків для товарів

Зазначена Угода була підписана на Дипломатичній конференції, що відбулася у Відні 12 червня 1973 р. Угода набрала чинності 9 серпня 1985 р.

Віденська угода прийнята в розвиток Паризької конвенції про охорону промислової власності. Вона заснувала спеціальний Союз, який застосовує загальну класифікацію зображувальних елементів знаків (далі – Міжнародна класифікація). Інтенсивне зростання кількості товарних знаків і знаків обслуговування зумовило необхідність удосконалення існуючої системи класифікації товарів і послуг. Зазначена Угода безперечно тісно пов'язана з іншими міжнародними угодами, що стосуються охорони товарних знаків.

Міжнародна класифікація зображувальних елементів знаків (Міжнародна класифікація) складається з переліку категорій, груп і підгруп, за якими класифіковані зображувальні елементи знаків, які в деяких випадках супроводжуються пояснювальними записками. Оригінал Міжнародної класифікації знаходиться на зберіганні в Генерального директора ВОІВ.

Основною метою Міжнародної класифікації є полегшення проведення попереднього пошуку. Проте вона ні в якій мірі не впливає на обсяг прав, що надаються охороною. Держави-члени Союзу можуть застосовувати Міжнародну класифікацію або як основну, або як допоміжну систему. Тобто держави-члени Союзу на свій розсуд можуть використовувати Міжнародну

класифікацію як основну і єдину, але можуть використовувати її як допоміжну до власної національної класифікації.

Відповідно до Угоди країни-члени Союзу повинні включати в офіційні документи і такі, що належать до реєстрації і продовження знаків публікації номери категорій, груп і підгруп, відповідно до яких поділяються зображальні елементи цих знаків. Проте це положення має два аспекти. Один полягає в тому, що країни-члени Союзу, які зареєстрували певні знаки до вступу в Союз, не зобов'язані їх класифікувати відповідно до Угоди. Водночас зазначені держави зобов'язані це робити у разі продовження строку дії реєстрації таких знаків.

Зазначена Угода надає можливість країнам-членам Союзу право не застосовувати Міжнародну класифікацію або застосовувати не в повній мірі. Водночас країни-учасниці, що застосовують Міжнародну класифікацію, зобов'язані застосовувати її у тому вигляді, в якому вона існує. Країни-учасниці не можуть на свій розсуд змінювати зміст або номер категорій, груп і підгруп, групувати разом різні підгрупи для утворення єдиної підгрупи або створювати нові підгрупи незалежно від того, чи є вони основними, чи додатковими.

Правил Міжнародної класифікації мають дотримуватися всі інші, в тому числі Міжурядові органи, яким країна-учасниця доручає реєстрацію знаків.

Для внесення поправок і доповнень до Міжнародної класифікації Угода заснувала Комітет експертів. Розвиток торгівлі і технологій та практичні потреби змушують час від часу вносити певні зміни і доповнення до Міжнародної класифікації, що й здійснює даний Комітет. Він складається із представників країн-членів Союзу, своїм завданням має також всіляке сприяння організації використання Міжнародної класифікації.

Міжнародне бюро ВОІВ про внесені Комітетом зміни і доповнення до Міжнародної класифікації повідомляє всі країни-члени Союзу.

10.2.13 Договір про закони з торговельних марок

Договір прийнятий Дипломатичною конференцією 27 жовтня 1994 р.

Цей Договір застосовується до знаків, що складаються із візуальних позначень за умови, що тільки ті з договірних сторін, які приймають до реєстрації об'ємні знаки, зобов'язані поширювати чинність даного Договору на такі знаки. Договір не застосовується до топографічних знаків і знаків, що складаються не із візуальних позначень, зокрема, до звукових чи нюхових, а також до колективних, сертифікаційних і гарантійних.

Договір про закони з товарних знаків уточнює і конкретизує деякі положення Мадридської угоди та інших міжнародних угод з товарних знаків. Зокрема, в ньому містяться чіткі положення щодо форми і змісту заявки на реєстрацію товарних знаків. Він визначає мінімальні вимоги, яким має відповідати національне законодавство країни-учасниці Договору. Положення, викладені у Договорі, є обов'язковими для країн-учасниць цього Договору.

Договір визначає конкретні дані, які мають дістати обов'язкове відображення в заявці. Такими даними є прізвище і адреса заявника або його повіреного, заява про пріоритет, одне або кілька зображень знака залежно від його кольору або розміру. У заявці мають бути зазначені назви товарів або послуг, для яких передбачається реєстрація знака. Товари і послуги мають бути згруповані за Ніццькою класифікацією. Договір робить застереження, що національне відомство не може вимагати подання відомостей, не передбачених Договором.

За Договором допускається подання заявки на кілька товарів чи послуг. Заявка має бути прийнята, а знак зареєстрований, навіть якщо товари чи послуги, зазначені в заявці, належать до різних класів Ніццької класифікації. У такому разі здійснюється одна реєстрація.

Щодо представництва, то Договір передбачає такі обов'язкові вимоги:

- 1) представник заявника або власника має представляти їх у повному обсязі дій, які необхідно здійснювати для одержання охорони знака;
- 2) якщо заявником є особа, яка не має на території даної країни постійного місця проживання і не має нефіктивного і діючого промислового або торговельного представництва, справи з відомством мають вестися лише через представника заявника.

Для визначення дати подання заявки на реєстрацію знака Договір також встановлює чіткі обов'язкові вимоги. Перелік даних, необхідних для встановлення дати подання заявки досить великий. Це дані, що стосуються ідентифікації заявника, зв'язку із заявником чи його представником, зображення знака, переліку товарів і послуг, для яких передбачається реєстрація знака. Однією з необхідних умов для встановлення дати подання заявки може бути вимога відомства сплатити належний збір, якщо це передбачено чинним законодавством.

Можуть бути випадки, коли в реєстрації знака відмовлено лише щодо певної групи товарів чи послуг. У такому разі, щоб не затягувати реєстрацію знака на ті товари і послуги, щодо яких перешкод для реєстрації немає, і зберегти дату подання заявки або її пріоритету, заявник може розділити заявку.

У зв'язку з удосконаленням технологій передачі заявок на реєстрацію знаків Договір передбачив нові способи засвідчення особи заявника чи його повіреного. Відомство може дозволити замість власноручного підпису використання відтиску або штампеля з підписом або печатки. Договір забороняє вимагати від заявників засвідчення, матеріального засвідчення, запевнення, легалізації або іншого засвідчення підпису. Проте це правило не поширюється на підпис щодо відмови від реєстрації, але за умови, що такий виняток передбачений національним законодавством.

Договір визначає максимум відомостей, що можуть бути затребувані відомством для виправлення допущених помилок, зроблених заявником або власником у будь-якому повідомленні, надісланому до відомства, які відображено в реєстрі. Це стосується як заявок, так і реєстрацій. Договір допускає можливість обмежитися однією заявою про внесення змін, навіть якщо зміни або виправлення стосуються кількох заявок або кількох реєстрацій, або тих і інших. Вимагається лише щоб у заяві були чітко сформульовані ті зміни чи виправлення, які заявник бажає внести до заявки чи реєстрації. Відомство не може вимагати подання додаткових відомостей, крім зазначених у Договорі. Проте і з цього правила Договір передбачає певні винятки. Вони стосуються тих випадків, коли у відомства виникають

певні сумніви щодо достовірності одержаної інформації. Не допускається, наприклад, зміна власника під виглядом зміни прізвища і адреси.

Помилка, допущена відомством, має бути ним і виправлена.

Строк дії реєстрації товарного знака Договір визначає у 10 років з наданням можливості продовжувати чинність на наступні десятиріччя. Договір визначає максимум вимог, що можуть бути встановлені для продовження чинності реєстрації, вони такі самі як і при поданні заявки на реєстрацію.

Договір визначає максимум вимог, які відомство може встановлювати щодо подання заявки, представництва, продовження чинності тощо. І все ж Договір надає право відомству вимагати подання додаткових відомостей, але лише за умови, що є достатні підстави сумніватися в достовірності поданої інформації.

Договір про закони з товарних знаків не містить ніяких рекомендацій чи зобов'язань щодо приєднання до тих чи інших міжнародних конвенцій, угод чи договорів. Проте містить застереження, що договірні сторони мають дотримуватися вимог Паризької конвенції про охорону промислової власності у тій частині, що стосується знаків. Сторони Договору зобов'язані також дотримуватися і забезпечити виконання Ніццької класифікації щодо групування назв товарів і послуг у заявці.

У розвиток і доповнення Договору прийнята також Інструкція, яка деталізує окремі положення Договору. Зокрема, Інструкція більш детально визначає правила щодо подання, форми і змісту заявок, представництва, дати подання заявки, її підпису, строку дії, продовження чинності, способу зазначень прізвища, адреси та ідентифікації заявки без її номера. В Інструкції містяться також правила щодо кількості зображень знака, які необхідно додати до заявки, строки сплати зборів та інші повідомлення до відомства, такі, наприклад, як доручення, прохання про внесення виправлень тощо.

Інструкція містить також 8 типових бланків, що стосуються процедури оформлення прав на знак. Такі типізовані бланки також полегшують процедуру реєстрації знаків.

Договір надає своїм країнам-членам певний строк для приведення свого

національного законодавства відповідно до вимог цього Договору – до 28 жовтня 2004 р.

Отже, Договір про закони з товарних знаків зобов'язує договірні держави, які ще не прийняли закони про товарні знаки, і які уже прийняли, дотримуватися вимог, встановлених цим Договором. Перші зобов'язані при розробці законів дотримуватися засад, визначених цим Договором, а другі – привести своє законодавство відповідно до вимог цього Договору. У такий спосіб досягається уніфікація законодавства про товарні знаки, принаймні тих країн, що приєдналися і приєднаються в майбутньому до даного Договору. На нашу думку, саме таким шляхом можна уникнути багатьох розбіжностей у законодавстві багатьох країн і досягти необхідної – гармонізації.

10.3 Набуття прав на об'єкти промислової власності за межами України

10.3.1 Загальні положення

Для одержання охорони об'єкта промислової власності в будь-якій іншій країні цей об'єкт обов'язково запатентується в тій країні, де необхідно отримати правову охорону цього об'єкта. Без патентування об'єкт промислової власності може бути використаний у будь-якій країні без дозволу власника патенту в Україні і без виплати йому належної винагороди.

За певних обставин патентування об'єктів промислової власності за кордоном – це крайня потреба, що обходиться особі, яка побажала здійснити цю дію, досить дорого. Патентування в іноземній державі – це тривалий, складний і дорогий процес, що потребує значних витрат енергії, сил і коштів. Тому якщо можна обійтися без закордонного патентування, краще до нього не вдаватися. Патентування заради патентування недоцільне.

Патентування об'єктів промислової власності за кордоном доцільне лише за наявності певних економіко-правових чинників.

Само по собі патентування за кордоном ніколи і ніякої шкоди патентовласнику не приносить. Навпаки, таке закордонне патентування засвідчує авторський і державний пріоритет, свідчить про високий рівень науково-технічної думки на батьківщині створення того чи іншого об'єкта промислової власності, що має велике значення в міжнародному науково-технічному співробітництві.

Нарівні з позитивними характеристиками закордонного патентування цей процес має і певні негативні наслідки. Будь-яке патентування, у тому числі і в іноземній державі, вимагає подання в заявочних матеріалах такого повного опису сутності об'єкта промислової власності, що дозволяє фахівцю ним скористатися. Це найбільш уразливе місце патентної охорони об'єктів промислової власності. Повний опис сутності об'єкта промислової власності дозволяє будь-якій особі використати запатентований об'єкт без дозволу патентовласника і без виплати належної винагороди. Безперечно, таке використання можливе поза межами чинності патенту. Наприклад, фахівець якоїсь країни ретельно ознайомився з тим чи іншим об'єктом промислової власності, запатентованими в іншій країні. На ознайомлення з патентним описом того чи іншого об'єкта має право будь-яка особа. Цього достатньо фахівцеві для використання цього самого об'єкта, але вже у межах своєї країни, поки він там не запатентований.

Одним із засобів захисту від неправомірного запозичення чи просто використання даного об'єкта третіми особами стало ноу-хау. В описі заявочних матеріалів сутність того чи іншого об'єкта розкривається не повністю, що не дає можливості використати цей об'єкт з повною ефективністю. Ноу-хау потім додається до ліцензійного договору за додаткову винагороду.

Широке застосування ноу-хау все ж не забезпечує повної охорони запатентованого об'єкта промислової власності від неправомірного використання. Тому багато європейських країн пішли іншим Шляхом – вони створили спільний патент, що має чинність на території тих країн, які погодилися на такий спільний патент.

Отже, закордонне патентування доцільне лише за наявності тих чинників, що зумовлюють його потребу. Таких чинників декілька.

Закордонне патентування будь-якого об'єкта промислової власності доцільне тоді, коли є повна впевненість у тому, що на запатентований об'єкт

буде попит у країні патентування. Тому перед патентуванням того чи іншого об'єкта необхідно ретельно вивчити кон'юнктуру ринку в країні патентування. Має бути повна впевненість у тому, що об'єкт чи виріб, заснований на ньому, будуть мати попит у країні патентування. Якщо такої впевненості немає то патентування в цій країні недоцільне. Наприклад, якщо в Україні буде створено винахід, що стосується металургії, то такий винахід доцільно патентувати у тих країнах, де розвинена металургійна промисловість або де вона перебуває у процесі становлення. У тих країнах, де металургійна промисловість відсутня, патентування такого винаходу недоцільне.

Другим чинником, що зумовлює потребу патентування того чи іншого об'єкта в тій чи іншій країні, є договір на поставку до цієї країни промислових виробів, у яких використані об'єкти промислової власності або які виготовлені на основі зазначених винаходів, корисних моделей, промислових зразків тощо. Слід зазначити, що в одному виробі можуть бути використані кілька винаходів, корисних моделей чи промислових зразків, особливо, коли йдеться про поставку великомасштабних об'єктів. Наприклад, новітній танк останньої конструкції може містити численні винаходи, корисні моделі і промислові зразки та інші об'єкти промислової власності.

При цьому варто враховувати обсяг зазначених поставок. Якщо обсяг поставок незначний, то витрати на патентування можуть перевищити вигоду від поставок. У такому разі, мабуть, також недоцільно патентувати за кордоном.

Третім чинником, що зумовлює потребу закордонного патентування, є також договори про будівництво в тій чи іншій країні будь-яких об'єктів. При спорудженні таких об'єктів може використовуватися будівельна техніка, в якій використані об'єкти промислової власності – наприклад, автомобілі, трактори, крани та інша будівельна техніка. Незапатентовані зазначені об'єкти в такому разі також можуть бути використані безперешкодно в іноземній державі неправомірним шляхом. Але це лише один аспект цієї проблеми, другий полягає у тому, що в процесі самого будівництва будівельниками можуть бути використані нові технології, матеріали та інші засоби, що є об'єктами промислової власності. Вони також потребують патентного захисту.

Отже, при укладенні договорів на будівництво будь-яких споруд У тій чи іншій країні необхідно ретельно вивчити кон'юнктуру ринку в цій країні, а також визначити всі об'єкти промислової власності, що можуть бути використані у процесі будівництва.

Іншою передумовою закордонного патентування об'єктів промислової власності за кордоном є наявність можливості укласти ліцензійні договори на використання запатентованих в Україні об'єктів. Слід зазначити, що торгівля ліцензіями – один із самих вигідних видів торгових операцій. Тому будь-яка країна, що володіє науково-технічним потенціалом, прагне укласти ліцензійні договори з іноземними партнерами. У ряді випадків ліцензійні договори бувають більш вигідними, ніж торгівля товаром, виробленим на основі об'єктів промислової власності.

При можливості укласти вигідний ліцензійний договір виникає необхідність патентування об'єкта, оскільки відсутність патенту на той чи інший об'єкт позбавляє можливості укласти ліцензійний договір.

Закордонне патентування об'єктів промислової власності України може бути зумовлене також потребою експонування товарів, виробів, техніки тощо, що ґрунтуються на зазначених об'єктах, на міжнародних виставках і ярмарках. Такі демонстрації зазначених об'єктів промислової власності безперечно необхідні з метою найти вигідного покупця чи споживача. Подібна демонстрація об'єктів промислової власності також викликає необхідність їх патентування.

Крім наведених передумов закордонне патентування має відповідати ще двом обов'язковим вимогам: 1) патентоздатності об'єкта, який передбачається патентувати за законодавством країни патентування; 2) патентній чистоті об'єкта, який має патентуватися.

Патентоздатність об'єктів патентування за законодавством різних країн неоднакова. Тому перед патентуванням треба ретельно вивчити законодавство країни патентування і обов'язково визначити умови патентоздатності. Об'єкт, який передбачається патентувати, має відповідати вимогам патентоздатності країни патентування. Патентна чистота об'єкта патентування – це поняття, властиве патентній системі охорони промислової власності. Сутність цього

поняття полягає у тому, що об'єкт, який передбачається патентувати, в країні патентування не підпадає під чинність інших патентів цієї країни. Тобто об'єкт, який збираються патентувати, не порушує патентних прав інших осіб. У разі порушення цієї вимоги настають серйозні негативні наслідки. Це може бути арешт товарів, ввезених чи виготовлених з порушенням патентів інших осіб, сплата солідних штрафів, відшкодування заподіяних збитків, а також ув'язнення.

Патенточистими вважаються такі об'єкти, що не порушують чужих патентних прав. Отже, патентоволодільці інших патентів не можуть висунути будь-яких претензій до заявника, який бажає запатентувати той чи інший об'єкт у країні патентування, якщо об'єкт патенточистий.

10.3.2 Умови патентування об'єктів промислової власності за межами України

Патентування об'єктів промислової власності в зарубіжних країнах є однією із форм реалізації своїх патентних прав фізичними і юридичними особами України. Відповідно до Конституції України суб'єкти патентних прав мають право володіти, користуватися і розпоряджатися належними їм об'єктами промислової власності. Але повної і безмежної свободи права не буває. Немає її і в патентному праві. Свобода розпоряджатися своїм об'єктом промислової власності також певною мірою обмежена. В Україні, як і в багатьох інших країнах світу, існує дозвільний порядок закордонного патентування.

Чинне законодавство України про промислову власність декларує загальне правило, що відповідає наведеному припису Конституції: „Будь-яка особа має право запатентувати винахід (корисну модель) в іноземних державах” (п. 1 ст. 37 Закону України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 1 червня 2000 р.). Це правило стосується й інших об'єктів промислової власності.

Проте законодавець тут встановив і певне обмеження. До подання заявки на одержання охоронного документа на об'єкт патентування в орган іноземної держави, у тому числі міжнародної заявки, заявник зобов'язаний

подати заявку до Установи і повідомити її про наміри здійснити таке патентування. Якщо протягом трьох місяців від дати надходження цього повідомлення до Установи повідомлення про заборону закордонного патентування даного об'єкта не надійде, заявник має право подати заявку до патентного органу іноземної держави.

З наведеної норми випливає кілька висновків.

1. Об'єкт промислової власності, який передбачається запатентувати за кордоном, має бути спочатку запатентований в Україні.
2. Зазначене правило стосується також і міжнародної заявки. Міжнародною визнається заявка, подана відповідно до Договору про патентну кооперацію.
3. Закордонне патентування можливе лише з дозволу Установи. Дозвіл на закордонне патентування надається у формі відсутності заборони Установою закордонного патентування.
4. Усі матеріали про закордонне патентування в обов'язковому порядку проходять через Установу.

Установа може в необхідних випадках дозволити запатентувати об'єкт промислової власності в іноземних державах раніше встановленого строку.

Закордонне патентування здійснюється відповідно до Інструкції про розгляд заявки про наміри здійснити патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах № 164/700 від 1 червня 1995 р. або Інструкції про розгляд заявки про наміри здійснити патентування промислового зразка в іноземних державах – 163/699 від 1 червня 1995 р.

Наведені інструкції визначають порядок розгляду заявки про наміри здійснити патентування об'єкта промислової власності в іноземних державах відповідно до чинного законодавства України про промислову власність.

Будь-яка фізична чи юридична особа може виступати заявником закордонного патентування. Таке саме право належить будь-якому правонаступникові заявника. Звичайно, правонаступництво має бути засвідчене відповідним документом. Заявник не зобов'язаний особисто вести справу із закордонного патентування, він може це доручити будь-якій особі в установленому законодавством порядку. Але варто наголосити, що заявку про намір здійснити

закордонне патентування того чи іншого об'єкта промислової власності можна подавати до Установи лише після подачі до Установи заявки на патентування цього самого об'єкта в Україні. Тобто чинним законодавством України про промислову власність закордонне патентування об'єкта промислової власності до патентування цього самого об'єкта в Україні не допускається.

Найчастіше заявка про намір здійснити патентування об'єкта промислової власності в іноземних державах подається одночасно із заявкою на видачу патенту України на цей самий об'єкт.

У заявці про закордонне патентування має бути зазначено: заявник в Україні; держава патентування; процедура патентування; мета патентування.

До заявки про закордонне патентування має бути доданий повний комплект заявки на об'єкт промислової власності – копія заяви про видачу патенту України на цей самий об'єкт; опис об'єкта; формула винаходу; креслення та інші ілюстративні матеріали; реферат. Якщо йдеться про патентування промислового зразка, то має бути доданий комплект фотографій із зображенням виробу (його макета, малюнка), що дають повне уявлення про зовнішній вигляд виробу.

До заявки про закордонне патентування обов'язково має бути доданий документ, що засвідчує подання заявки на об'єкт промислової власності в Україні (розписка про прийняття заявки, рішення про встановлення дати подання заявки, повідомлення про можливість проведення експертизи по суті). Зазначені вимоги стосуються також і патентування за Договором про патентну кооперацію.

До матеріалів заявки про закордонне патентування входить також експертний висновок про можливість опублікування матеріалів про об'єкт промислової власності у пресі та інших засобах масової інформації. До заявки додається документ, що засвідчує повноваження довіреної особи чи правонаступництво.

Заявка має бути підписана заявником, який несе відповідальність за подану інформацію.

Установа України після відповідної реєстрації поданої заявки про закордонне патентування розглядає зазначену заявку і після розгляду надісланих матеріалів надсилає заявнику довідку про їх одержання. За результатами розгляду заявочних матеріалів на закордонне патентування Установа приймає рішення про

можливість закордонного патентування чи про його недоцільність.

Але може статися так, що надіслані матеріали не відповідають установленим вимогам. У такому разі Установа повідомляє заявника про це і пропонує доповнити надіслані матеріали чи виправити їх протягом визначеного строку. Розгляд заявки припиняється до надходження виправлених матеріалів або додаткових документів. Якщо протягом трьох місяців від дати надходження заявки до Установи заявник не надішле необхідних документів чи виправлених матеріалів, заявку визнають такою, що не була подана.

З приводу закордонного патентування важливим є питання про його оплату. Вище підкреслювалося, що процес закордонного патентування досить тривалий і дорогий. Виникає запитання: за які кошти має здійснюватися патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах. У Законі України „Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15 грудня 1993 р. у п. 4 ст. 32 було сказано: „Витрати, пов'язані з патентуванням винаходу (корисної моделі) в іноземних державах, несе заявник або за його згодою інша особа”. Із цього Закону від 1 червня 2000 р. зазначена норма зі ст. 37 виключена. Проте у законах України „Про охорону прав на промислові зразки” та „Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем” такі норми збереглися. Закон України „Про охорону прав на сорти рослин” взагалі не містить норми про витрати на патентування сорту в іноземних державах. Отже, існує певна розбіжність про визначення джерел витрат на закордонне патентування об'єктів промислової власності.

Питання для контролю

1. Коли була започаткована Всесвітня організація інтелектуальної власності?
2. Які керівні органи має Всесвітня організація інтелектуальної власності?
3. Коли всесвітня організація інтелектуальної власності набула статусу спеціалізованої установи ООН?
4. В чому полягають правила про національний режим?
5. В чому полягає правило Паризької конвенції про право пріоритету?
6. В чому суть загальних правил Паризької конвенції?

7. Мета створення Міжнародного союзу з охорони промислової власності.
8. За яких умов будь-яка держава може стати членом ВОІВ?
9. Які дії вважаються такими, що суперечать чесній практиці?
10. Які існують міжнародні угоди про охорону засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг?

УЧБОВИЙ ВАРІАНТ ЗАПОВНЕНОГО ОПІ

ЗАТВЕРДЖУЮ

доцент кафедри устаткування підприємств
харчування

О.Г. Терешкін

" ____ " _____ 2005 р.

З В І Т

про патентні дослідження

Найменування теми: „Двотактний двигун внутрішнього згорання з
форкамерним запалюванням”

Етап: дослідження і обґрунтування розробки, розроблення продукції

Виконавець, студент гр. М-21

Кружилов М.М.

Загальні відомості про об'єкт дослідження

1. Найменування об'єкта господарчої діяльності:

ВАТ «Мотор Січ»

2. Початок розробки: 01.01.2005р. Завершення розробки: 01.12.2005р.

3. Призначення:

- в якості силової установки:
- на механізованих інструментах, таких як бензопила, газонокосарка та ін.;
- на транспортних засобах, таких як мопеди, мотоцикли, катера та ін.;
- на підвісних моторах човнів.

4. Область використання:

ОГД відноситься до області машинобудування, зокрема, двигунобудування

.

5. Стислий опис ОГД:

Об'єкт дослідження - двотактний двигун внутрішнього згоряння з форкамерним запалюванням. Відмінність ОГД – наявність форкамери в циліндрі двигуна. Двигун має наступні техніко-економічні показники: Потужність – близько 3,5 кВт, питома витрата палива не більше 0,550 кг/с, зміст CO₂ у відпрацьованих газах, не більше 2%.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

1 Визначення патентоспроможності ОГД (новизни, винахідницького рівня та промислової придатності)

Форма 1.1 Патентна документація, відібрана для подальшого аналізу

ОГД, його складові частини	Документи на об'єкти промислової власності	
	бібліографічні дані	Відомості щодо їхньої дії
1	2	3
Двотактний двигун внутрішнього згорання з форкамерним запалюванням	УКРАЇНА	
	Україна Пат. № <u>19516 А</u> 1997.12.25 МПК F02В 19/10 F02В 19/08 F02N 17/02 РОЗДІЛЕНА КАМЕРА ЗГОРЯННЯ Лисенко Леонід Власович(UA) Заяв. № 94032061, заявл. 1994.03.23	не діє
	Україна Пат. № <u>21367 А</u> 1997.12.02 МПК F02В 19/02 F02В 19/06 ДВИГУН ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРЯННЯ Смаглій Василь Іванович(UA) Заяв. № 94042304, заявл. 1994.04.29	не діє
	РОСІЯ	
	<u>Росія</u> Пат. № <u>02022133 С1</u> 1994.10.30 МПК F02В 17/00 СПОСОБ РАБОТЫ ДВИГАТЕЛЯ ВНУТРЕННЕГО СГОРАНИЯ И ДВИГАТЕЛЬ ВНУТРЕННЕГО СГОРАНИЯ Дебердеев Фарид Фуатович[КЗ.] Заяв. № 4294784/06, заявл. 1988.03.21	не діє
1	2	3

	<p><u>Росія</u></p> <p>Пат. № <u>02027875</u> С1 1995.01.27</p> <p>МПК F02В 17/00</p> <p>СПОСОБ РАБОТЫ ДВИГАТЕЛЯ ВНУТРЕННЕГО СГОРАНИЯ И ДВИГАТЕЛЬ ВНУТРЕННЕГО СГОРАНИЯ</p> <p>Дебердеев Фарид Фуатович[КЗ.]</p> <p>Заяв. № 4294784/06, заявл. 1988.03.21</p>	не діє
	<p><u>Росія</u></p> <p>Пат. № <u>02032819</u> С1 1995.04.10,</p> <p>МПК F02В 19/18</p> <p>ФОРКАМЕРА ДВИГАТЕЛЯ ВНУТРЕННЕГО СГОРАНИЯ</p> <p>Тольятинский политехнический институт</p> <p>Заяв. № 4953445/06, заявл. 1991.04.15.</p>	не діє
	<u>Англія</u>	
	<p><u>Англія</u></p> <p>I.C. ENGINE WITH COMBUSTION IN COMMUNICATING CYLINDERS</p> <p>Patent number: GB2279407 Publication date:1995-01-04</p> <p>Inventor: MERRITT DAN</p> <p>Applicant: UNIV COVENTRY (GB); MERRITT DAN (GB)</p> <p>Classification:- international: F02B17/00; F02B19/00; F02B19/04; F02B75/02</p> <p>Application number: GB19940012536 19940623</p> <p>Priority number(s):</p> <p>GB19940012536 19940623; GB19930013258 19930626; GB19930021126 19931013; GB19940003548 19940224</p>	діє
1	<u>2</u>	3

	<p><u>Англія</u></p> <p>I.C. ENGINE WITH COMBUSTION IN COMMUNICATING CYLINDERS</p> <p>Patent number: GB2246394 Publication date: 2002-01-29</p> <p>Inventor: MERRITT DAN (GB)</p> <p>Applicant: MERRITT DAN (GB); UNIV COVENTRY (GB)</p> <p>Classification: - international: F02B19/00; F02B75/28</p> <p>Application number: GB20010014944 20010711</p> <p>Priority number(s):</p> <p>GB19900016123 19900723; GB19910003391 19910219; GB19910006219 19910323</p> <p>WO9201860 (A1) AN INTERNAL COMBUSTION ENGINE</p>	діє
	<p><u>Англія</u></p> <p>INTERNAL COMBUSTION ENGINE</p> <p>Patent number: GB2238830 Publication date: 2001-06-12</p> <p>Inventor: MERRITT DAN (GB)</p> <p>Applicant: MERRITT DAN (GB); UNIV COVENTRY (GB)</p> <p>Classification:- international: F02B19/00; F02B25/18; F02B75/28</p> <p>Application number: GB20000026386 20001205</p> <p>Priority number(s):</p> <p>GB19890027617 19891206; GB19900002177 19900131; GB19900002871 19900208</p> <p>EP0431920 (A1)</p>	діє

1	2	3
	Німеччина	
	<p>Німеччина</p> <p>CYLINDER HEAD</p> <p>Patent number: DE19844314 Publication date: 1999-05-27</p> <p>Inventor: BRENNER RAIMUND (DE)</p> <p>Applicant: BRENNER RAIMUND (DE)</p> <p>Classification: - international: F02B19/04; F02F1/42</p> <p>Application number: DE19981044314 19980928</p> <p>Priority number(s):</p> <p>DE19981044314 19980928; DE19982008038U 19980505</p>	діє
	<p>Німеччина</p> <p>INJECTION DEVICE AND COMBUSTION PROCESS FOR AN INTERNAL COMBUSTION ENGINE</p> <p>Patent number: DE19707873 Publication date: 1998-09-10</p> <p>Inventor: HUFNAGEL PETER DIPL ING (DE)</p> <p>Applicant: HAT3. MOTOREN (DE)</p> <p>Classification: - international: F02B19/04; F02B23/06</p> <p>Application number: DE19971007873 19970227</p> <p>Priority number(s): DE19971007873 19970227</p> <p>US6098588 WO9838418 EP0900324 EP0900324</p>	діє
США		
	<p>США</p> <p>INTERNAL COMBUSTION ENGINE</p> <p>Patent number: US6725824 Publication date: 2004-04-27</p> <p>Inventor: DONAUER GEORG (DE); SPEET3.EN RALF (DE); SCHNEEMANN ARNE (DE)</p> <p>Applicant: MOTOREN TURBINEN UNION (DE)</p> <p>Classification: - international: F02B19/00</p> <p>Application number: US20030297838 20030520</p> <p>Priority number(s): DE20011018315 20010411; WO2002EP03908 20020409</p> <p>WO02099258 (A1) EP1379762 (A1) US2003183192 (A1)</p>	діє

1	2	3
	<p>CIIIA</p> <p>COMBUSTION PRECHAMBER</p> <p>Patent number: US5934244 Publication date: 1999-08-10 Inventor: RIECK KAI (DE); WALENTA MANFRED (DE) Applicant: MAN B & W DIESEL AG (DE) Classification: - international: F02B19/00</p> <p>Application number: US19980016658 19980130</p> <p>Priority number(s): E19971003309 19970130 DE19703309 (C1)</p>	діє
	<p>CIIIA</p> <p>STEPPED PISTON FOR A MOTOR, PUMP OR COMPRESSOR</p> <p>Patent number: US5676104 Publication date: 1997-10-14 Inventor: CHATELAIN MICHEL (FR) Applicant: Classification: - international: F02B19/04</p> <p>Application number: US19950578584 19951228</p> <p>Priority number(s): FR19940005295 19940502 WO2004074716 (A1) FR2719342 (A1)</p>	діє
	<p>CIIIA</p> <p>SPARK IGNITION INTERNAL COMBUSTION ENGINE</p> <p>Patent number: US5832892 Publication date: 1998-11-10 Inventor: YAOITA YASUHITO (JP) Applicant:</p> <p>Classification: - international: F02B19/04; F02B19/12</p> <p>Application number: US19960731378 19961011 Priority number(s): US19960731378 19961011</p>	діє

1	2	3
	<p style="text-align: center;">ФРАНЦІЯ</p> <p>Франція</p> <p>INTERNAL COMBUSTION ENGINE INCORPORATING AN IGNITOR ENCLOSED IN A PRECOMBUSTION CHAMBER CONNECTED TO A MAIN COMBUSTION CHAMBER VIA A NUMBER OF ORIFICES IN THE PRECOMBUSTION CHAMBER HEAD</p> <p>Patent number: FR2846043 Publication date: 2004-04-23</p> <p>Inventor: TOURTEAUX NICOLAS; ROBINET CYRIL</p> <p>Applicant: PEUGEOT CITROEN AUTOMOBILES SA (FR)</p> <p>Classification:- international: F02B19/00; F02B19/18; F02B19/12; F02B9/06; F02P13/00</p> <p>Application number: FR20020013018 20021018</p> <p>Priority number(s): FR20020013018 20021018</p> <p>WO2004036009 DIRECT INJECTION AND PRECOMBUSTION CHAMBER SPARK INTERNAL COMBUSTION ENGINE, IGNITION METHOD AND APPLICATION</p>	діє
	<p>Франція</p> <p>DEVICE AND METHOD FOR IGNITING AN INTERNAL COMBUSTION ENGINE AND CORRESPONDING SEPARATING WALL</p> <p>Patent number: FR2781840 Publication date: 2000-02-04</p> <p>Inventor: PAJOT OLIVIER; ROBINET CYRIL; HIGELIN PASCAL; MOREAU BRUNO</p> <p>Applicant: UNIV ORLEANS (FR)</p> <p>Classification:- international: F02B19/00; F02B19/12; F02B19/14; F02B19/18; F02B1/14; F02P15/00</p> <p>Application number: FR19980009892 19980731</p> <p>Priority number(s): FR19980009892 19980731</p> <p>WO0008317 (A1) EP1102923 (B1)</p>	діє
	ЯПОНІЯ	
	<p>Японія</p> <p>COMBUSTION METHOD IN SUB-CHAMBER TYPE SPARK IGNITION ENGINE</p> <p>Patent number: JP2000337150 Publication date: 2000-12-05</p> <p>Classification: - international: F02B19/00; F02B19/12; F02B23/00</p> <p>Applicant: YANMAR DIESEL ENGINE CO LTD -</p> <p>Application number: JP19990146522 19990526</p>	діє

1	2	3
	<p>Японія</p> <p>INTERNAL COMBUSTION ENGINE</p> <p>Patent number: JP11182255 Publication date: 1999-07-06</p> <p>Applicant: TOKYO GAS CO LTD</p> <p>Classification: - international: F02B29/00; F02B19/00; F02B23/00;</p> <p>Application number: JP19970354745 19971224</p>	діє

Форма 1.2 Інша науково-технічна документація, відібрана для
подальшого аналізу

ОГД, його складові частини	Джерела інформації	Бібліографічні дані
1	2	3
Двотактний двигун внутрішнього згорання з форкамерним запалюванням	Електронний каталог НБУ ім. Вернадського	А.Н. Воинов Сгорание в быстроходных поршневых двигателях, Изд. 2-е перераб. и доп. М., Машиностроение, 1977, 277с. Глава VII. Процессы воспламенения и сгорания в двигателях легкого топлива, стр. 156
	– « –	Автомобильные двигатели. В,М, Архангельский, М.М. Вихерт, А.Н. Воинов, Ю.А. Степанов, В. И. Трусов, М.С. Ховах. Учебник для вузов. М., Машиностроение, 1967, 469с. Глава VI. Процесс сгорания. пар-ф 5. Форкамерно-факельное зажигание., стр. 106
	– « –	Комбинированные двухтактные двигатели. Орлин А.С. и Кузьмов М.Г., М., Машиностроение, 1968, стр. 576. Глава III. Основные схемы газообмена., стр.35.
	ГНТБ Росії Автореферат диссертации на соискание ученой степени д-ра техн.наук. -Томск, 1993.	Прокофьев В.Г. Математическое моделирование искрового и форкамерно-факельного зажигания в газовом двигателе: Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд.физ.-мат.наук:01.04.17. -Томск, 1993. -16 с.: ил. - В надзаг.: Рос.АН.Сиб.отд-ние. Ин-т хим.кинетики и горения. Библиогр.: с. 13(3назв.). ГРНТИ 55.42.41 УДК 621.433(043)
	Автореферат диссертации на соискание ученой степени д-ра техн.наук. -СПб., 1992.	Кузьмин А.Г. Анализ топливной экономичности и теплового состояния двухтактного двигателя 1Д 4,8/5,2 с целью повышения его технико-экономических показателей: Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд.техн.наук:05.04.02. -СПб., 1992. -20 с.: ил. - В надзаг.: С.-Петербург. гос. техн. ун-т. Библиогр.: с. 19-20(8 назв.). ГРНТИ 55.42.41; 44.31.29 УДК 621.434.13(043)+621.431.7-6.004.18(043)
	Автореферат диссертации на соискание ученой степени д-ра техн.наук. -М., 1995.	Панов В.В. Повышение эффективности двухтактных бензиновых двигателей внутреннего сгорания: Автореферат диссертации на соискание ученой степени д-ра техн.наук:05.04.02. -М., 1995. -32 с.: ил. - В надзаг. : Моск.гос.акад.автомоб.и тракт. машиностроения. Библиогр.:с. 29-32(28 назв.) ГРНТИ 55.43.31 УДК 621.431.73(043)
	Автореферат диссертации на соискание ученой степени д-ра техн.наук. -Владимир, 1997.	Соколов И.Л. Повышение экономических и экологических показателей бензиновых двухтактных двигателей путем послонного ввода свежего заряда: Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. техн. наук: 05.04.02. -Владимир, 1997. -19 с.: ил.. - В надзаг. : Владим. гос. ун-т. Библиогр.:с. 18-19 (13 назв.) ГРНТИ 55.42.31 УДК 621.431.73(043)

1	2	3
	Учеб.пособие для студентов вузов по спец.» Двигатели внутрен. сгорания». – Владимир, 1998	Эфрос В.В. Двухтактные бензиновые двигатели внутреннего сгорания: Учеб.пособие для студентов вузов по спец.»Двигатели внутрен. сгорания»/ Эфрос В.В., Панов В.В., Белов В.В.. –Владимир, 1998. – 260с.: ил.. – В надзаг.:Владимир.гос.ун-т. Библиогр.:с.258(13назв.). – ISBN 5-89368-079-0 ГРНТИ 55.42.31 УДК 621.431.73
	М.: Машиностроение, 1990.	Двухтактные карбюраторные двигатели внутреннего сгорания/ Кондрашов В.М., Григорьев Ю.С., Тупин В.В. и др. –М.: Машиностроение, 1990. –272 с.: ил.. – Авт.указ.на обороте тит.л.Библиогр.:с.270-272 ГРНТИ 55.42.31 УДК 621.434.13
	Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. техн. наук: 05.04.02. –М., 2000	Лодня В.А. Улучшение параметров двухтактного ДВС путем применения непосредственного впрыскивания бензина и совершенствования процесса смесеобразования: Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. техн. наук: 05.04.02. –М., 2000. –16 с.: ил.. – Библиогр.:с. 15(5 назв.) ГРНТИ 55.42.31 УДК 621.43.013(043)

Форма 1.4 Техніко-економічні показники ОГД та об'єктів
аналогічного призначення

Назва показників	Техніко-економічні показники		ОГД	Перспективний зразок
	Двигун на бензопилу «Мотор Січ» 1995г	Двигун на газонокосарка «Мотор Січ» 1999г.	Аналогічний двигун з форкамерним запалюванням	Аналогічний двигун з форкамерним запалюванням
1	2	3	5	5
Потужність двигуна, кВт (л.с.)	3,6 (4,9)	3,4 (4,6)	3,6 (4,9)	3,6 (4,9)
Питома витрата палива, кг/с (кг/Дж)	не більше 0,550 (0,404)	не більше 0,550 (0,404)	0,520(0,380)	0,520(0,380)
Вміст CO ₂ в відпрацьованих газах, % при част. об. двигуна (n_{\min} / n_{\max})	1,5 / 2	1,5 / 2	1,35 / 1,8	1,35 / 1,8
Наявність форкамери	не має	не має	не має	не має

Висновки по розділу 1:

Аналіз відібраної патентної інформації (технічної сутності й технічного результату винаходів) показав, що розробки в області заданого ОГД, спрямовані на поліпшення ресурсозберігаючих показників двигуна зокрема витрати палива, а також екологічних показників (вміст CO₂ у газах, що відробили). Аналіз виявлених техніко-економічних показників показує, що таке технічне рішення дозволяє знизити витрату палива на 5%, вміст CO₂ у відпрацьованих газах на 10%. Виходячи з даних виявленої науково-технічної інформації форкамерно-факельне запалювання, розроблене радянськими вченими, є одним з найбільш радикальних способів розширення меж ефективного використання збіднених сумішей на часткових навантаженнях у двигунах, що працюють на легкому паливі.

Аналіз виявлених патентних документів, дозволяє зробити висновок, що й зараз роботи в цій області найбільше активно ведуться в Росії. Аналіз виявлених непатентних документів, так само дозволяє зробити висновок, що провідною державою в цій області є Росія.

2 Визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності

Форма 2.1 Динаміка патентування

ОГД, його складові частини	Держава заявника	Документи на об'єкти промислової власності за роками подання (за винятком документів-аналогів)											Разом
		1988-1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
Двотактний двигун внутрішнього згорання з форкамерним запалюванням	Україна	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	5
	Росія	5	2	2	-	-	-	2	1	3	1	1	17
	В/британ.	3	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	7
	Німечч.	4	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	9
	США	-	-	1	1	-	2	1	-	2	-	1	8
	Франція	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	4
	Японія	2	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	5
	Всього патентів та заявок	15	5	4	4	3	5	4	2	6	4	3	55

Форма 2.2 Взаємне патентування щодо ОГД, його складових частин

Держава заявника	Держава патентування							Кількість документів на об'єкти промислової власності		
	Україна	В/бр	Німеччина	США	Франція	Японія	Росія	національних	Одержаних в інших державах	всього
Україна	5	-	-	-	-	-	-	5	-	5
Росія	-	-	-	-	-	-	17	17	-	17
В/брит.	-	6	2	-	-	-	-	6	2	8
Німечч.	-	1	5	3	-	-	-	5	4	9
США	-	-	-	3	-	-	-	3		
Франція	-	-	-	1	3	-	-	3	1	4
Японія	-	-	2	1	1		-		4	
Всього документів, виданих іноземним заявникам	-	1	4	5	1	-	-	42		

2.3 Документи-аналоги

Заявник, власник охоронного документа	Номер пріоритетної заявки	Дата пріоритету	Назва об'єкта промислової власності	Держава видачі, номер та дата публікації документа
				US, GB, DE, FR, JP
MERRITT DAN (GB), UNIV COVENTRY (GB)	GB2246394	20010711	I.C. ENGINE WITH COMBUSTION IN COMMUNICATING CYLINDERS	US5117789 (A1)
MERRITT DAN (GB); UNIV COVENTRY (GB)	GB2268544	19930625	I.C.ENGINE WITH COMBUSTION IN COMMUNICATING CYLINDERS (INTERNAL COMBUSTION ENGINE)	US5398653 (A1)19930629
MERRITT DAN (GB); UNIV COVENTRY (GB)	GB2246394	19910711	INTERNAL COMBUSTING ENGINE	US5117789 (A1)19910725
HATZ. MOTOREN (DE)	DE19707873	19970227	INJECTION DEVICE AND COMBUSTION PROCESS FOR AN INTERNAL COMBUSTION ENGINE	US6098588(A1)19980220
SOUTHWEST RESEARCH INSTITUTE	US6557520 (B2)	20010830	MULTI-CYCLE COMBUSTION CHAMBER AND METHOD FOR COMBUSTION CONTROL IN COMPRESSION-IGNITED RECIPROCATING ENGINES	JP2003083071 20020830 DE10238009 (A1)20020830

Висновки за розділом 2:

Дослідження динаміки патентування показує, що розробки в досліджуваній області техніки (у заданий ретроспективний період – 10 років), ведуться досить стабільно. Найбільша винахідницька активність випадає на 1998, 2001, 2002, 2003 р. Це означає, що в найближчі 3-5 років падіння в розвитку даного напрямку не очікується. Тому рекомендується продовжувати дані розробки.

Аналізуючи взаємне патентування, щодо заданої теми, можна зробити висновок, що Росія, маючи найбільшу кількість розробок у цій області не прагне вийти з ними на світовий ринок, очевидно маючи ринок для таких розробок на своїй території.

Найбільше об'ємно ринок збуту своєї продукції здійснюють Німеччина й Америка, які найбільше активно здійснюють патентування своїх розробок в інших державах.

Найбільш активним споживчим ринком у цій області можна вважати Німеччину, Японію й США, тому що в цих країнах одержали патенти найбільша кількість іноземних заявників.

Однак найбільш активним заявником на ринку, судячи з найбільшої кількості патентних документів-аналогів у провідних країнах є Британська фірма MERRITT DAN (GB); UNIV COVENTRY (GB). Тому рекомендується звернути особливу увагу розроблювача на розробки цієї фірми, що імовірно є технічно й комерційно значимими.

УЗАГАЛЬНЕНІ ВИСНОВКИ
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПАТЕНТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У процесі проведеного аналізу патентної й науково-технічної інформації було встановлене наступне:

Патентна ситуація, щодо двотактного двигуна внутрішнього згоряння з форкамерним запалюванням, показує, що подальші розробки й впровадження їх у випускається продукцію, що, є доцільними.

Обраний напрямок на поліпшення ресурсозберігаючих і екологічних техніко-економічних програм є вірним і перспективним.

Додаток А

ЗАТВЕРДЖУЮ

" ____ " _____ 2005 р.

ЗАВДАННЯ N 000

на проведення патентних досліджень по темі

двохтактний двигун внутрішнього згорання з форкамерним запалюванням

Етап – дослідження та обґрунтування розробка, розробка продукції.

Мета патентних досліджень: визначення патентної ситуації відносно обраної теми.

Таблиця А.1 Види робіт під час проведення патентних досліджень та виконавці:

Види робіт	Підрозділи-виконавці	Відповідальні виконавці (П.І.П)	Строки виконання робіт	Звітний документ
1	2	3	4	5
1.Визначення патентоспроможності	група М-21	Кружилов М.М.	01.09.05-10.10.05	1.1 – 1.4
2.Визначення ситуації відносно використання прав на об'єкти промислової власності	—“—	—“—	11.10.05-20.10.05	2.1 -2.3
3.Складання звіту	—“—	—“—	21.10.05-10.11.05	Звіт

Керівник роботи

О.Г. Терешкін

Додаток Б

РЕГЛАМЕНТ ПОШУКУ N 000

Найменування теми

двохтактний двигун внутрішнього згорання з форкамерним запалюванням

Номер, дата завдання на проведення патентних досліджень № IV3DA11/21 від 01.06.2004 р.

Обґрунтування регламенту пошуку:

патентний пошук проводиться по Україні та Росії, а також економічно розвинутим державам (Англія, США, Німеччина, Франція, Японія). Глибина пошуку складає 10 років. Прийнята ретроспективність пошуку обґрунтована метою пошуку – визначенням патентної ситуації відносно заданого ОГД.

Початок пошуку 01.09.2005р. Закінчення пошуку 10.11.2005р.

Таблиця Б.1

Предмет пошуку (ОГД, його складові частини)	Мета пошуку інформації	Держава пошуку	Класифікаційні індекси: МПК, НПК, МКПЗ, УДК	Ретроспективність пошуку	Джерела інформації
1	2	3	4	5	6
<i>Двохтактний двигун внутрішнього згорання з форкамерним запалюванням</i>	<i>Підбір та аналіз інформації для визначення патентної інформації відносно визначеного ОГД</i>	<i>Україна, Росія, Англія, США, Німеччина, Франція, Японія</i>	F02B 19/00 19/04 19/08 19/10 19/12 19/14 19/16 19/18 23/00 23/04	1995-2004	1. Офіційний бюлетень України «Промислова власність» 1995 г. № 1 – 2004 г. № 6, ч.2 2. Официальный бюллетень РФ «Изобретения. Полезные модели» 2000 г. № 1 – 2004 г. № 24 3. Официальный бюллетень РФ «Промышленные образцы. Полезные модели» 1994 г. № 1 – 1999 г. № 12 4. ИПС MIMOSA Официальная БД рефератов патентов РФ «Изобретения» на DVD ROM 15.01.1994 – 27.12.2003 5. Оф. сайт ЕПВ ESPACENET 6. Оф. сайт США USPTO 7. РЖ ВИНТИ

Керівник

О.Г. Терешкін

Додаток В

ДОВІДКА ПРО ПОШУК N 000

Завдання на проведення патентних досліджень - 01.06.2005 р.Етап – дослідження та обґрунтування розробки, розроблення продукції.Номер, дата регламенту пошуку № М-21.000 від 01.06.2005 р.Початок пошуку 01.09.2005р. Закінчення пошуку 10.11.2005.

Предмет пошуку (ОГД, його складові частини)	Держава пошуку	Класифікаційні індекси: МПК, НПК, МКПЗ, УДК	Інформаційна база, використана при проведенні пошуку	Бібліографічні дані першого і останнього за хронологією джерела інформації	
				Патентна інформація	Інша науково-технічна інформація
1	2	3	4	5	6
Двохтактний двигун внутрішнього згорання з форкамерним запалюванням	Україна, Росія, Англія, США, Німеччина, Франція, Японія	МПК F02B 19/00 19/04 19/08 19/10 19/12 19/14 19/16 19/18 23/00 23/04	ЗЦНТЕІ Фонд підприємства ВАТ «Мотор Січ Електронні бази даних	1 Офіційний бюлетень України «Промислова власність» 1993 г. № 1 – 2004 г. № 6, ч.2 2. Официальный бюллетень РФ «Изобретения. Полезные модели» 2000 г. № 1 – 2004 г. № 24 3. Официальный бюллетень РФ «Промышленные образцы. Полезные модели» 1994 г. № 1 – 1999 г. № 12 4. ИПС MIMOSA Официальная БД рефератов патентов РФ «Изобретения» на DVD ROM 15.01.1994 – 27.12.2003 5. Оф. сайт ЕПВ ESPACENET 6. Оф. сайт США USPTO	Електронний каталог НБУ Електронний каталог УРЖ «Джерело» Електронний каталог ГПНТБ Росії БД ВНИИТИ Наукова електронна бібліотека Росії Сайт МИЦ. ИНТАС

Таблиця В.1 Джерела інформації, використані під час проведення пошуку.

Висновки про виконання регламенту пошуку: регламент виконаний у повному обсязі.

Керівник роботи

О.Г. Терешкін

МІЖНАРОДНІ КОДИ КРАЇН

1. AFGHANISTAN (Афганістан).....	AF
2. AFRICAN INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (OAPI) (Африканська організація інтелектуальної власності)	OA
3. AFRICAN REGIONAL INDUSTRIAL PROPERTY ORGANIZATION (ARIPO) (Африканська регіональна організація промислової власності).....	AP
4. ALBANIA (Албанія).....	AL
5. ALGERIA(Алжир)	D3.
6. ANDORRA (Андорра).....	AD
7. ANGOLA (Ангола).....	AO
8. ANGUILLA(Ангуйла).....	AI
9. ANTIGUA AND BARBUDA (Антигуа і Барбуда).....	AG
10. ARGENTINA (Аргентина)	AR
11. ARMENIA (Вірменія).....	AM
12. ARUBA (Аруба).....	AW
13. AUSTRALIA (Австралія).....	AU
14. AUSTRIA (Австрія).....	AT
15. AZERBAIJAN (Азербайджан).....	A3.
16. BAHAMAS (Багамські острова).....	BS
17. BAHRAIN (Бахрейн).....	BH
18. BANGLADESH (Бангладеш).....	BD
19. BARBADOS (Барбадос).....	BB
20. BELARUS (Білорусія).....	BY
21. BELGIUM (Бельгія).....	BE
22. BELIZE (Беліз (Брит.).....	B3.

23.BENIN (Бенін).....	BJ
24.BERMUDA (Бірма).....	BM
25.BHUTAN (Бутан).....	BT
26.BOLIVIA (Болівія).....	BO
27.BOSNIA AND HERZEGOVINA (Боснія та Герцеговина).....	BA
28.BOTSWANA (Ботсвана).....	BW
29.BOUVET ISLAND (остров Бувета).....	BV
30.BRAZIL (Бразилія).....	BR
31.BRUNEI DARUSSALAM (Бруней).....	BN
32.BULGARIA (Болгарія).....	BG
33.BURKINA FASO (Буркина фасо).....	BF
34.BURUNDI (Бурунді).....	BI
35.CAMBODIA (Камбоджа).....	KH
36.CAMEROON (Камерун).....	CM
37.CANADA (Канада).....	CA
38.CAPE VERDE (Капе Верди).....	CV
39.CAYMAN ISLANDS (Кайманові острова).....	KY
40.CENTRAL AFRICAN REPUBLIC (Центральноафриканська Республіка).....	CF
41.CHAD (Чад).....	TD
42.CHILE (Чилі).....	CL
43.CHINA (Китай).....	CN
44.COLOMBIA (Колумбія).....	CO
45.COMOROS (Комори).....	KM
46.CONGO (Congo; Democratic Republic of the Congo) (Конго, Демократична республіка Конго).....	CG
47.COOK ISLANDS (Кука острова(Н. Зел.).....	CK
48.COSTA RICA (Коста-Ріка).....	CR
49.CROATIA (Хорватія).....	HR
50.CUBA(Куба).....	CU
51.CYPRUS (Кіпр).....	CY

52.C3.ECH REPUBLIC (Чеська республіка).....	C3.
53.DEMOCRATIC PEOPLE’S REPUBLIC OF KOREA (Корея).....	KP
54.DEMOCRATIC REPUBLIC OF THE CONGO (Демократична республіка Конго).....	CD
55.DENMARK (Данія).....	DK
56.DJIBOUTI (Джібуті).....	DJ
57.DOMINICA(Домініка(Брит.).....	DM
58.DOMINICAN REPUBLIC(Домініканська Республіка).....	DO
59.EAST TIMOR (Східний Тімор)	TP
60.ECUADOR (Еквадор).....	EC
61.EGYPT(Єгипет).....	EG
62.EL SALVADOR(Сальвадор).....	SV
63.EQUATORIAL GUINEA (Екваторіальна Гвінея).....	GQ
64.ERITREA (Еритрея).....	ER
65.ESTONIA(Естонія).....	EE
66.ETHIOPIA (Ефіопія).....	ET
67.EURASIAN PATENT ORGANIZATION (ЕАРО) (Євразійська патентна організація).....	EA
68.EUROPEAN PATENT OFFICE (EPO) (Європейська патентна організація)	EP
69.FALKLAND ISLANDS (Фолклендські острова).....	FK
70.FAROE ISLANDS (Фарерські острова).....	FO
71.FIJI(Фіджі).....	FJ
72.FINLAND(Фінляндія).....	FI
73.FRANCE(Франція).....	FR
74.GABON(Габон).....	GA
75.GAMBIA(Гамбія).....	GM
76.GEORGIA (Грузія).....	GE
77.GERMANY(Германія).....	DE
78.GHANA (Гана).....	GH

79.GIBRALTAR(Гібралтар(Брит.)).....	GI
80.GREECE (Греція).....	GR
81.GREENLAND (Гренландія).....	GL
82.GRENADA (Гренада).....	GD
83.GUATEMALA (Гватемала).....	GT
84.GUINEA (Гвінея).....	GN
85.GUINEA-BISSAU (Гвінея-Бісау).....	GW
86.GUYANA (Гайана).....	GY
87.HAITI (Гаїті).....	HT
88.HONDURAS (Гондурас).....	HN
89.HUNGARY (Угорщина).....	HU
90.ICELAND (Ісландія).....	IS
91.INDIA (Індія).....	IN
92.INDONESIA (Індонезія).....	ID
93.INTERNATIONAL BUREAU OF THE WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO) Міжнародне бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності.....	IB, WO
94.IRAN, ISLAMIC REPUBLIC OF (Іран).....	IR
95.IRAQ (Ірак).....	IQ
96.IRELAND (Ірландія).....	IE
97.ISRAEL (Ізраїль).....	IL
98.ITALY (Італія).....	IT
99.JAMAICA (Ямайка)	JM
100. JAPAN (Японія).....	JP
101. JORDAN (Йорданія).....	JO
102. KAZAKHSTAN (Казахстан)	KZ
103. KENYA (Кенія)	KE
104. KUWAIT (Кувейт)	KW
105. KYRGYZSTAN (Киргизстан).....	KG

106.	LAOS (Лаос).....	LA
107.	LATVIA (Латвія)	LV
108.	LEBANON (Ліван).....	LB
109.	LESOTHO (Лесото).....	LS
110.	LIBERIA (Ліберія).....	LR
111.	LIBYA (Лівія).....	LY
112.	LIECHTENSTEIN (Ліхтенштейн)	LI
113.	LITHUANIA (Литва).....	LT
114.	LUXEMBOURG (Люксембург).....	LU
115.	MADAGASCAR (Мадагаскар)	MG
116.	MALAWI (Малаві)	MW
117.	MALAYSIA (Малайзія).....	MY
118.	MALDIVES (Мальдіви).....	MV
119.	MALI (Малі).....	ML
120.	MALTA (Мальта)	MT
121.	MAURITANIA (Мавританія).....	MR
122.	MAURITIUS (Маврикій)	MU
123.	MEXICO (Мексика).....	MX
124.	MONACO (Монако)	MC
125.	MONGOLIA (Монголія).....	MN
126.	MONTSERAT (Монтсерат).....	MS
127.	MOROCCO (Марокко)	MA
128.	MOZ.AMBIQUE (Мозамбік).....	MZ.
129.	MYANMAR (Минмар).....	MM
130.	NAMIBIA (Намібія (тер. Півд. Африк. Республ.).....	NA
131.	NAURU (Науру)	NR
132.	NEPAL (Непал)	NP
133.	NETHERLANDS (Нідерланди).....	NL
134.	NETHERLANDS ANTILLES (Нідерланди Антілський острів).....	AN
135.	NEW ZEALAND	(Нова

Зеландія)	NЗ.
136. NICARAGUA (Нікарагуа).....	NI
137. NIGER (Нігер)	NE
138. NIGERIA (Нігерія)	NG
139. NORTHERN MARIANA ISLANDS (Північні маріанські острови).....	MP
140. NORWAY (Норвегія)	NO
141. OMAN (Оман).....	OM
142. PAKISTAN (Пакистан)	PK
143. PALAU (Пакистан).....	PW
144. PANAMA (Панама).....	PA
145. PAPUA NEW GUINEA (Папуа Нова Гвінея)	PG
146. PARAGUAY (Парагвай)	PY
147. PERU (Перу)	PE
148. PHILIPPINES (Філіппіни)	PH
149. POLAND (Польща).....	PL
150. PORTUGAL (Португалія).....	PT
151. QATAR (Катар).....	QA
152. REPUBLIC OF KOREA (Республіка Кореї).....	KR
153. REPUBLIC OF MOLDOVA (Республіка Молдови).....	MD
154. ROMANIA (Румунія).....	RO
155. RUSSIAN FEDERATION (Російська Федерація)	RU
156. RWANDA (Руанда).....	RW
157. SAINT HELENA (Святої Олени).....	SH
158. SAMOA (Самоа).....	WS
159. SAN MARINO (Сан-Марино).....	SM
160. SAO TOME AND PRINCIPE (Сан-Томе і Прінсіпі).....	ST
161. SAUDI ARABIA (Саудівська Аравія).....	SA
162. SENEGAL (Сенегал).....	SN
163. SEYCHELLES (Сейшельські острова).....	SC
164. SIERRA LEONE (С'єрра-Леоне).....	SL

165.	SINGAPORE (Сінгапур)	SG
166.	SLOVAKIA (Словенія).....	SK
167.	SLOVENIA (Словенія).....	SI
168.	SOLOMON ISLANDS (Соломонові острова (Брит.).....	SB
169.	SOMALIA (Сомалі).....	SO
170.	SOUTH AFRICA (Південна Африка).....	ZA
171.	SPAIN (Іспанія).....	ES
172.	SRI LANKA (Шрі-Ланка).....	LK
173.	SUDAN (Судан).....	SD
174.	SURINAME (Сиринам).....	SR
175.	SWAZILAND (Свазіленд).....	SZ
176.	SWEDEN (Швеція).....	SE
177.	SWITZERLAND (Швейцарія).....	CH
178.	SYRIA (Сирія).....	SY
179.	TAIWAN, PROVINCE OF CHINA (Тайвань, провінція Китаю).....	TW
180.	TAJIKISTAN (Таджикистан).....	TJ
181.	TANZANIA (United Republic of Tanzania) (Танзанія).....	TZ
182.	THAILAND (Таїланд).....	TH
183.	THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA (Македонія).....	MK
184.	THE HONG KONG SPECIAL ADMINISTRATIVE REGION OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA (Гон-Конг).....	HK
185.	TOGO (Того).....	TG
186.	TONGA (Тонго).....	TO
187.	TRINIDAD AND TOBAGO (Тринідад і Тобаго).....	TT
188.	TUNISIA (Туніс).....	TN
189.	TURKEY (Турція).....	TR
190.	TURKMENISTAN (Туркменістан).....	TM

191. TURKS AND CAICOS ISLANDS (Острови Туркс і Кайкос).....TC
192. TUVALU (Тувалу, о-ва (Брит.).....TV
193. UGANDA (Уганда).....UG
194. UKRAINE (Україна).....UA
195. UNITED ARAB EMIRATES (Об'єднані арабські емірати).....AE
196. UNITED KINGDOM (об'єднане королівство Гбайт).....GB
197. UNITED REPUBLIC OF TANZANIA
(Танзанія).....TZ.
198. UNITED STATES OF AMERICA (США).....US
199. URUGUAY (Уругвай).....UY
200. UZBEKISTAN
(Узбекистан).....UZ.
201. VANUATU (Вануату).....VU
202. VENEZUELA
(Венесуела).....VE
203. VIETNAM (В'єтнам)VN
204. VIRGIN ISLANDS, BRITISH (Віргінські острови).....VG
205. WESTERN SAHARA (Західна Сахара).....EH
206. WORLD INTELLECTUAL PROPERTY
ORGANIZATION (WIPO)
(INTERNATIONAL BUREAU OF)
(Всесвітня організація інтелектуальної власності).....WO, IB
207. YEMEN (Ємен).....YE
208. YUGOSLAVIA (Югославія).....YU
209. ZAMBIA
(Замбія).....ZM
210. ZIMBABWE
(Зімбабве).....ZW

ВИТЯГ з

„ПРАВИЛ СКЛАДАННЯ І ПОДАННЯ ЗАЯВКИ
НА ВИНАХІД ТА ЗАЯВКИ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ”

2. Винахід та корисна модель як об'єкти правової охорони

*(Назва розділу 2 в редакції Наказу Міністерства
освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)*

2.1. Відповідно до статті 1 Закону (3687-12) винахід (корисна модель) – це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології. (Розділ 2 доповнено пунктом 2.1 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

2.2. Згідно з частиною 1 статті 6 Закону (3687-12) правова охорона надається винаходу (корисній моделі), що не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та відповідає умовам патентоздатності, визначеним статтею 7 Закону.

2.2.1. Винахід відповідає умовам патентоздатності, якщо він є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним.

2.2.2. Корисна модель відповідає умовам патентоздатності, якщо вона є новою і промислово придатною. (Розділ 2 доповнено пунктом 2.2 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

2.3. Відповідно до частини 2 статті 6 Закону (3687-12) об'єктом винаходу (корисної моделі), правова охорона якому (якій) надається згідно з Законом, може бути:

продукт,

процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу.

З метою подання заявки продукт чи процес вважається відомим, якщо він розкритий у будь-якому джерелі інформації, у тому числі в будь-якій заявці на винахід (корисну модель), зокрема в заявці, що подається.

2.3.1. Продукт як об'єкт технології – це матеріальний об'єкт як

результат діяльності людини. Таким продуктом, зокрема, є пристрій, механізм, система (комплекс) взаємодіючих пристроїв, споруда, виріб, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини та інший біологічний матеріал, у тому числі трансгенна рослина і тварина.

2.3.2. Процес як об'єкт технології – це дія або сукупність дій, виконуваних щодо продуктів та інших матеріальних об'єктів за допомогою принаймні одного продукту і спрямованих на досягнення певного технічного результату. Таким процесом, зокрема, є виготовлення, обробка, переробка продукту та контролювання його якості, перетворення речовини, енергії, даних, вимірювання параметрів, діагностування, лікування, керування процесом, який є об'єктом технології. (Розділ 2 доповнено пунктом 2.3 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

2.4. Відповідно до частини 3 статті 6 Закону (3687-12) правова охорона не поширюється на такі об'єкти технології:

сорта рослин і породи тварин;

біологічні у своїй основі процеси відтворення рослин та тварин, що не належать до небіологічних та мікробіологічних процесів;

топографії інтегральних мікросхем;

результати художнього конструювання. (Розділ 2 доповнено пунктом 2.4 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

2.5. Не визнаються винаходами (корисними моделями) в значенні пункту 1.2 цих Правил власне:

відкриття, наукові теорії та математичні методи;

методи інтелектуальної, господарської, організаційної та комерційної діяльності (планування, фінансування, постачання, обліку, кредитування, прогнозування, нормування тощо);

правила виконання фізичних вправ, проведення ігор, конкурсів, аукціонів;

проекти та схеми планування споруд, будинків, територій;

умовні позначення (дорожні знаки, маршрути, коди, шрифти тощо),

розклади, інструкції;

комп'ютерні програми;

форма представлення інформації (наприклад, у вигляді таблиці, діаграми, графіка, за допомогою акустичних сигналів, вимовляння слів, візуальних демонстрацій, книг, аудіо- та відеодисків). (Розділ 2 доповнено пунктом 2.5 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

2.6. Згідно з частиною 4 статті 12 Закону (3687-12) заявка на винахід повинна стосуватися одного винаходу або групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом (вимога єдиності винаходу).

2.6.1. Група винаходів визнається пов'язаною єдиним винахідницьким задумом, якщо має місце технічний взаємозв'язок між цими винаходами, що виражається однією або сукупністю однакових чи відповідних суттєвих ознак, які визначають внесок у рівень техніки кожного із заявлених винаходів, які розглядаються в сукупності.

2.6.2. Визначення того, чи є група винаходів настільки взаємопов'язаною, що вона утворює єдиний винахідницький задум, повинно проводитись незалежно від того, заявляються ці винаходи в окремих пунктах або як альтернатива в одному пункті формули винаходу.

2.6.3. Вимога єдиності винаходу визнається дотриманою, якщо:

заявка стосується одного винаходу, тобто одного продукту, процесу (способу), у тому числі нового застосування відомого продукту чи процесу; (Абзац другий пункту 2.6.3 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004);

заявка стосується одного винаходу, який охарактеризований з розвитком або уточненням окремих конкретних варіантів його здійснення, що не супроводжується заміною чи вилученням окремих ознак, наведених у незалежному пункті формули винаходу;

заявка стосується групи винаходів, які пов'язані єдиним винахідницьким задумом.

Вимозі єдиності може відповідати група винаходів, зокрема, якщо

заявка стосується:

винаходів, один з яких призначений для одержання (виготовлення) іншого, наприклад, пристрій або речовина та процес одержання (виготовлення) зазначеного пристрою або речовини в цілому чи їх частини; (Абзац шостий пункту 2.6.3 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004);

винаходів, один з яких призначений для здійснення іншого, наприклад, процес і пристрій для здійснення зазначеного процесу в цілому чи однієї з його дій; (Абзац сьомий пункту 2.6.3 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004);

винаходів, один з яких призначений для використання іншого (в іншому), наприклад процес або пристрій та його частина; процес і речовина, яка призначена для використання в зазначеному процесі; нове застосування відомого пристрою або речовини та процес з їх новим застосуванням; нове застосування відомого пристрою або речовини та пристрій або композиція, складовою частиною яких вони є, тощо; (Абзац восьмий пункту 2.6.3 розділу 2 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004);

винаходів, які є об'єктами одного виду, однакового призначення і які забезпечують одержання одного і того самого технічного результату (варіанти).

2.7. Заявка на корисну модель повинна стосуватися однієї корисної моделі.

Вимога єдиності корисної моделі визнається дотриманою, якщо:

заявка стосується однієї корисної моделі, тобто одного продукту, процесу (способу), у тому числі нового застосування відомого продукту чи процесу; (Абзац третій пункту 2.7 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004);

заявка стосується однієї корисної моделі, яка охарактеризована з розвитком або уточненням окремих конкретних варіантів її здійснення, що не супроводжується зміною чи вилученням окремих ознак, наведених у

незалежному пункті формули.

3. Оформлення документів.

3.1. Склад заявки.

Заявка повинна містити:

заяву про видачу патенту України на винахід (корисну модель); (Абзац третій пункту 3.1 розділу 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

опис винаходу (корисної моделі);

формулу винаходу (корисної моделі);

креслення (якщо на них є посилання в описі);

реферат.

3.2. Оформлення документів заявки.

3.2.1. Документи заявки, а саме: заяву про видачу патенту, опис і формулу винаходу (корисної моделі), креслення і реферат подають у трьох примірниках. Документи, які потребують подальшого перекладу, можуть бути подані мовою оригіналу в одному примірнику, а їх переклад - у трьох примірниках.

3.2.2. Усі документи заявки на винахід (корисну модель) слід оформляти таким чином, щоб можна було зберігати їх тривалий час і безпосередньо репродукувати в необмеженій кількості копій.

3.2.3. Документи заявки друкують на аркушах білого паперу форматом 210 x 297 мм. Кожний документ заявки починають на окремому аркуші, при цьому другий і наступні аркуші нумерують арабськими цифрами.

Кожний аркуш використовують лише з одного боку з розміщенням рядків паралельно меншому боку аркуша.

Мінімальний розмір полів аркушів опису, формули, реферату становить, мм:

ліве – 25;

верхнє – 20;

праве і нижнє – 20.

Креслення виконують на аркушах білого паперу форматом 210 x 297 мм.

Мінімальний розмір полів аркушів креслень становить, мм:

ліве – 25;

верхнє – 25;

праве – 10;

нижнє – 15.

3.2.4. Усі документи друкують шрифтом чорного кольору. Текст опису, формули винаходу (корисної моделі) і реферату друкують через 2 інтервали або через 1,5 інтервалу при комп'ютерному наборі з висотою літер не менше ніж 2,1 мм. (Пункт 3.2.4 розділу 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

3.2.5. Латинські назви, латинські і грецькі літери, графічні символи, математичні і хімічні формули допускається вписувати чорнилом, пастою або тушшю чорного кольору.

3.2.6. Бібліографічні дані джерел інформації в документах заявки наводяться таким чином, щоб можна було знайти це джерело інформації.

3.3. Графічні зображення

3.3.1. Графічні зображення (власне креслення, схеми, діаграми) виконують відповідно до правил креслення, на щільному, білому, гладкому папері чорними чіткими лініями і штрихами, які не витираються, без розтушовування і розмальовування.

3.3.2. Масштаб і чіткість зображень вибирають такими, щоб при репродукуванні з лінійним зменшенням розмірів до $2/3$ можливо було розпізнати всі деталі. висота цифр і літер має бути не менше 3,2 мм. Цифрові та літерні позначення мають бути чіткими, товщина їх ліній повинна відповідати товщині ліній зображення. Цифри та літери не слід брати в дужки та лапки.

3.3.3. На кресленнях використовують переважно прямокутні (ортогональні) проекції (у різних видах, розрізах й перерізах), в окремих випадках допускається також використання аксонометричної проекції.

Кожний елемент на кресленні виконують пропорційно всім іншим елементам, за винятком випадків, коли для чіткого зображення елемента необхідне розрізнення пропорцій.

3.3.4. Розміри на кресленнях не позначають, їх наводять, за потреби, в описі.

Креслення виконують без будь-яких написів, за винятком необхідних слів, таких як "вода", "пара", "відкрито", "закрито", "розріз за А-А".

3.3.5. Окремі фігури розміщують таким чином, щоб аркуші були максимально заповненими і креслення можна було читати при вертикальному розташуванні довших боків аркуша.

Якщо фігури, що розміщені на двох і більше аркушах, являють собою частини єдиного креслення, то їх розміщують таким чином, щоб це креслення можна було скомпонувати без пропусків будь-якої із зображених на різних аркушах фігур.

На одному аркуші креслення можна розміщувати декілька фігур, при цьому слід чітко відмежовувати їх одну від одної.

3.3.6. Елементи фігур позначають арабськими цифрами відповідно до посилань на них у описі винаходу (корисної моделі). Одні й ті самі елементи на декількох фігурах позначають одними й тими ж цифрами.

Позначення, про які не згадують в описі винаходу (корисної моделі), на кресленнях не проставляють і навпаки. (Абзац другий пункту 3.3.6 розділу 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

3.3.7. Якщо графічні зображення представлені у вигляді схеми, то при її виконанні застосовують стандартизовані умовні графічні позначення.

Якщо схема представлена у вигляді прямокутників як графічних позначень елементів, то крім цифрового позначення безпосередньо в прямокутник, якщо це можливо, вписують і назву елемента. Якщо розміри графічного зображення елемента не дозволяють цього зробити, то назву елемента можна зазначити на виносній лінії (за потреби, у вигляді напису під цим елементом).

На схемах одного виду допускається зображення окремих елементів схем іншого виду (наприклад, на електричній схемі допускається зображення елементів кінематичних, гідравлічних схем тощо).

3.3.8. Кожне графічне зображення нумерується послідовно арабськими цифрами (фіг. 1, фіг. 2 тощо) незалежно від виду цього зображення (креслення, схема, діаграма тощо) і нумерації аркушів відповідно до черговості наведення їх у тексті опису. Якщо опис винаходу (корисної моделі) пояснює лише одне графічне зображення, то воно не має нумерації. (Пункт 3.3.8 розділу 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

3.4. Хімічні формули.

У документах заявки можуть бути використані хімічні формули.

Структурні формули хімічних сполук подають (як і креслення) з наведенням посилань на відповідні позначення.

При написанні структурних хімічних формул слід використовувати загальноживані символи елементів і чітко вказувати зв'язки між елементами і радикалами.

3.5. Математичні формули і символи.

В описі, формулі і рефераті винаходу (корисної моделі) можуть бути використані математичні вирази (формули) і символи.

Форма подання математичного виразу не регламентується.

Усі літерні позначення, які є в математичних формулах, мають бути розшифровані. При цьому розшифрування літерних позначень подають у порядку їх використання в формулі.

Для позначення інтервалів між величинами допускається використання знаку "-" (від і до), в інших випадках слід писати словами "від" і "до".

При вираженні величин у відсотках знак відсотка (%) слід ставити після числа. Якщо величин декілька, то знак відсотка ставлять перед їх переліком і відокремлюють від них двокрапкою.

Математичні позначення ">", "<", "=" та інші використовуються лише в математичних формулах, а в тексті їх слід писати словами (більше, менше,

дорівнює тощо).

Перенос у математичних формулах допускається лише по знаку.

Пояснення до математичної формули слід писати стовпцем і після кожного рядка ставити крапку з комою.

3.6. Вимоги до оформлення документів заявки, визначені Правилами, застосовуються також до будь-яких матеріалів, поданих після подання заявки, наприклад, до сторінок, що містять виправлення, та до змінених пунктів формули винаходу (корисної моделі). (Пункт 3.6 розділу 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

4. Загальні вимоги до змісту документів заявки.

4.1. Заявку складають українською мовою.

Якщо опис і формулу винаходу (корисної моделі) викладено іншою мовою, то для збереження дати подання їх переклад повинен надійти до Укрпатенту протягом двох місяців від дати подання заявки.

4.2. Матеріали заявки не повинні містити висловів, креслень, малюнків, фотографій та будь-яких інших матеріалів, що суперечать публічному порядку, принципам гуманності і моралі, зневажливих висловлювань стосовно винаходів (корисних моделей) та результатів діяльності інших осіб, а також відомостей і матеріалів, які вочевидь не стосуються або не є необхідними для визнання документів заявки такими, що відповідають вимогам Правил. (Пункт 4.2 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

4.3. У формулі, описі, рефераті і пояснювальних матеріалах до опису використовують, як правило, стандартизовані терміни і скорочення, а за їх відсутності - загальноновживані в науковій і технічній літературі.

При використанні термінів і позначень, що не є загальноновживаними, необхідно пояснити їх значення при першому вживанні в тексті.

Усі умовні позначення слід розшифровувати.

4.4. У описі, формулі винаходу (корисної моделі) та рефераті необхідно

зберігати єдиність термінології, тобто одні і ті самі ознаки в зазначених документах повинні називатися однаково. Вимога єдиності термінології стосується також умовних позначень і розмірності фізичних одиниць, які використовуються в матеріалах заявки.

Назва винаходу (корисної моделі), за потреби, може містити символи латинської абетки та цифри. Використання символів інших абеток, спеціальних знаків у назві не допускається. (Абзац другий пункту 4.4 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Одиниці вимірювання фізичних величин переважно вживаються в одиницях діючої Міжнародної системи одиниць.

5. Заява про видачу патенту.

5.1. Заяву про видачу патенту України на винахід (корисну модель) слід подавати українською мовою за формою, яка наведена в додатку 1 до Правил. Якщо відомості не можуть бути повністю розміщені за браком місця у відповідних графах, то їх наводять на додатковому аркуші за тією самою формою із зазначенням у відповідній графі заяви - "див. на окремому аркуші". (Пункт 5.1 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

5.2. У графі, що розташована у верхній частині заяви (без зазначення коду), заявник зазначає порядковий номер заявки, визначений ним. При цьому реквізит "дата одержання" заповнюється Укрпатентом під час одержання заявки. (Розділ 5 доповнено пунктом 5.2 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 223 (з.0460-05) від 14.04.2005).

5.3. Графи з кодами (21), (22), що розташовані у верхній частині заяви, заявником не заповнюються, вони призначені для зазначення реквізитів заявки після її подання до Установи.

5.5. Графи з кодами (86) і (87) заповнюються у випадку прийняття міжнародної заявки, що містить зазначення України, на експертизу. За кодом (86) зазначають реєстраційний номер та дату подання міжнародної заявки,

установлені відомством-одержувачем. У графі за кодом (87) зазначаються номер і дата міжнародної публікації міжнародної заявки. (Пункт 5.4 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

5.6. У графі, що містить прохання видати патент України, необхідно зазначити, який різновид патенту просить видати заявник, зробивши у відповідній клітинці позначку "X".

За кодом (71) для фізичної особи (фізичних осіб) зазначають повне ім'я, місце проживання; для юридичної особи (юридичних осіб) зазначають повне найменування (згідно з установчими документами), місцезнаходження.

Якщо заявником є винахідник, декілька винахідників чи всі винахідники, то їх місце проживання наводять на звороті заяви у графі за кодом (72).

Для іноземної особи здійснюється транслітерація (передача транскрипційних знаків певної мови літерами української абетки) повного імені або найменування зазначеної особи. Після українського зазначення наводять у дужках ці самі відомості мовою оригіналу. Місце проживання або місцезнаходження заявника (за потреби) наводять мовою оригіналу і зазначають код держави згідно із стандартом VOIB ST.3.

Для заявників - юридичних осіб України зазначають код відповідно до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ), для заявників, що проживають чи мають постійне місцезнаходження за межами України, зазначають код держави згідно із стандартом VOIB ST.3.

Якщо заявників декілька, то зазначені відомості наводяться для кожної особи окремо.

5.7. Якщо заявник має підстави скористатися правом пріоритету попередньої заявки відповідно до статті 15 Закону (3687-12), то у відповідній клітинці заяви необхідно зробити позначку "X" і зазначити номер та дату подання попередньої заявки. Відомості про попередню заявку, подану в державі - учасниці Паризької конвенції (995_123), наводять за кодами (31), (32), (33). За кодом (33) зазначають код держави, до якої подано попередню

заявку, відповідно до стандарту ВОІВ ST.3. Відомості про попередню заявку, подану до Установи, наводять за кодом (66). Відомості про попередню заявку, з якої виділено цю заявку, наводять за кодом (62). Якщо попередніх заявок декілька, то наводять відомості щодо кожної заявки. Відомості про заявку, додаткові матеріали до якої оформлені відповідно до частини 7 статті 16 Закону (3687-12) як ця заявка, наводять за кодом (62). (Пункт 5.6 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)є

5.8. За кодом (54) наводять повну назву винаходу (групи винаходів) чи корисної моделі, яка повинна збігатися з назвою, наведеною в описі.

5.9. За кодом (98) зазначають адресу для листування між заявником та Укрпатентом, повне ім'я або найменування адресата. Листування може здійснюватись за будь-якою зручною для заявника адресою на території України. За наявності телефону, факсу чи іншого засобу зв'язку їх вказують.

5.10. Якщо заявник користується послугами представника то за кодом (74) зазначають повне ім'я та реєстраційний номер представника у справах інтелектуальної власності або повне ім'я іншої довіреної особи. (Пункт 5.9 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

5.11. Якщо заявник бажає прискорити публікацію заявки, у відповідній клітинці треба зробити позначку "X".

5.12. Розділ заяви "Перелік документів, що додаються" заповнюють за допомогою позначок "X" у відповідних клітинках із зазначенням кількості примірників і аркушів кожного документа. У клітинці "інші документи", якщо такі є в матеріалах заяви, необхідно зазначити назву документа. (Пункт 5.11 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

5.13. Якщо право на подання заявки й одержання патенту передано винахідником чи роботодавцем правонаступнику, то в графі "Підстави щодо виникнення права на подання заявки і одержання патенту" відповідну підставу зазначають позначкою "X". Якщо заявником (заявниками) є єдиний

винахідник чи всі винахідники, то ця графа не заповнюється.

5.14. За кодом (72) наводять дані про винахідника (винахідників): повне ім'я та місце проживання. Для іноземного винахідника здійснюється транслітерація (передача транскрипційних знаків певної мови літерами української абетки) повного імені і поряд, у дужках, ці самі дані мовою оригіналу, замість його місця проживання проставляють назву держави та її код згідно із стандартом VOIB ST.3. Якщо винахідники є заявниками, то вони проставляють підписи у правій графі.

5.15. Якщо винахідник (винахідники) не бажає (бажають) бути згаданим (згаданими) у публікації відомостей про заявку та (або) відомостей про видачу патенту, то у відповідній графі заяви робиться про це запис, що підписується винахідником (винахідниками), який (які) не бажає (бажають) бути згаданим (згаданими).

5.16. Заповнення останньої графи заяви "Підпис (и) заявника (ів)" є обов'язковим, крім випадку, коли всі заявники є винахідниками і їх підписи проставлені в графі за кодом (72).

Якщо заявником є юридична особа, то заяву підписує особа, що має на це повноваження. Підпис складається з повного найменування посади особи, яка підписує заяву, особистого підпису, ініціалів, прізвища і скріплюється печаткою. Особистий підпис може бути власноручним, принтерним (у вигляді виведеної з комп'ютера друкованої копії) або штамповим. (Абзац другого пункту 5.15 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Якщо заявник доручив ведення справ за заявкою представнику, то останній може ставити свій підпис замість заявника. (Абзац третій пункту 5.15 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

У цій графі також проставляють дату підпису.

Якщо будь-які відомості наводять на додатковому аркуші, то його треба підписати в такому самому порядку.

6. Опис винаходу (корисної моделі).

6.1. Призначення опису.

Опис повинен розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно і повно, щоб його (її) міг здійснити фахівець у зазначеній галузі.

Опис необхідно викладати в порядку, зазначеному в Правилах.

6.2. Структура опису.

6.2.1. Опис починається із зазначення індексу рубрики діючої редакції МПК, до якої належить винахід (корисна модель), назви винаходу і містить такі розділи:

галузь техніки, до якої належить винахід (корисна модель);

рівень техніки;

суть винаходу (корисної моделі);

перелік фігур креслення (якщо на них є посилання в описі);

відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу (корисної моделі).

6.2.2. Для кращого розуміння і більш стислого викладення опису дозволяється інша послідовність наведення розділів або їх частин, якщо цього вимагає характер винаходу (корисної моделі). (Пункт 6.2.2 розділу 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

6.2.3. Не допускається заміна розділу опису в цілому або його частини посиланням на інформаційне джерело, що містить необхідні відомості, навіть якщо це опис до раніше поданої заявки чи опис до охоронного документа.

6.3. Назва винаходу (корисної моделі) повинна відповідати суті винаходу (корисної моделі) і, як правило, характеризувати його (її) призначення.

Назву винаходу (корисної моделі) слід викладати в однині.

Винятки складають:

назви, які не вживаються в однині;

назви винаходів (корисних моделей), що є хімічними сполуками, охопленими загальною структурною формулою. (Абзац п'ятий пункту 6.3

розділу 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

Назва групи винаходів, що є об'єктами, один з яких призначений для одержання (виготовлення), здійснення або використання іншого, повинна містити повну назву одного винаходу і скорочену - іншого.

Назва групи винаходів, що є об'єктами, один з яких призначений для використання в іншому, повинна містити повні назви винаходів, які входять до групи.

Назва групи винаходів, що є варіантами, повинна містити назву одного об'єкта групи із зазначенням у дужках слова "варіанти".

6.4. Галузь техніки, до якої належить винахід (корисна модель)

У цьому розділі зазначають галузь техніки, до якої належить винахід (корисна модель), а також, за потреби, галузь застосування винаходу (корисної моделі). Якщо таких галузей декілька, то зазначають ті з них, які мають перевагу.

6.5. Рівень техніки

6.5.1. У розділі „Рівень техніки” наводять рівень техніки, відомий заявнику і який можна вважати корисним для розуміння винаходу (корисної моделі) і його (її) зв'язку з відомим рівнем.

Зокрема, наводять дані про відомі заявнику аналоги винаходу (корисної моделі) з виділенням серед них аналога, найбільш близького за сукупністю ознак до винаходу (корисної моделі).

6.5.2. Аналог винаходу (корисної моделі) – це засіб того самого призначення, який відомий з джерел, що стали загальнодоступними до дати подання заявки до Установи, або, якщо заявлено пріоритет, до дати пріоритету, і характеризується сукупністю ознак, подібних до сукупності суттєвих ознак винаходу (корисної моделі).

Якщо аналогів декілька, то останнім описують найближчий аналог.

При описуванні кожного з аналогів наводять бібліографічні дані джерела інформації, де він розкритий, його ознаки із зазначенням тих з них, що збігаються з суттєвими ознаками винаходу (корисної моделі), що

заявляється, та зазначають відомі заявнику причини, що перешкоджають одержанню очікуваного технічного результату.

Для виявлення та обґрунтування причин, що перешкоджають при використанні найближчого аналога одержанню очікуваного технічного результату, необхідно проаналізувати технічні властивості аналога, обумовлені сукупністю притаманних йому ознак, характер виявлення цих властивостей при його використанні і показати їх недостатність для досягнення очікуваного технічного результату.

6.5.3. При описуванні групи винаходів відомості про аналоги наводять для кожного винаходу.

6.6. Суть винаходу (корисної моделі).

6.6.1. Суть винаходу (корисної моделі) виражається сукупністю суттєвих ознак, достатніх для досягнення технічного результату, який забезпечує винахід (корисна модель).

Ознаки належать до суттєвих, якщо вони впливають на технічний результат, якого можна досягти, тобто перебувають у причинно-наслідковому зв'язку із зазначеним результатом.

6.6.2. У цьому розділі детально розкривають технічну задачу, на вирішення якої направлений винахід (корисна модель) та технічний результат, якого можна досягти при здійсненні винаходу (корисної моделі).

Технічна задача, як правило, полягає у створенні об'єкта, характеристики якого відповідають заданим вимогам. Цим об'єктом може бути пристрій, спосіб тощо.

6.6.3. Під технічним результатом розуміють виявлення нових властивостей або покращання характеристик відомих властивостей об'єкта винаходу (корисної моделі), що можуть бути одержані при здійсненні винаходу (корисної моделі).

Технічний результат може бути виражений, наприклад, у зменшенні чи збільшенні крутного моменту, у зниженні чи підвищенні коефіцієнта тертя, зменшенні чи збільшенні частоти або амплітуди коливань, у зменшенні спотворювань сигналу, у структурному перетворенні в процесі кристалізації,

у поліпшенні контакту робочого органу із середовищем тощо.

Технічним результатом може бути одержання технічних засобів певного призначення уперше. (Абзац третій пункту 6.6.3 розділу 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Рекомендується навести також й інші відомі заявнику види технічного результату, одержання яких забезпечує винахід (корисна модель), у тому числі і в конкретних формах його використання.

Для групи винаходів зазначені відомості, у тому числі і стосовно технічного результату, наводяться для кожного винаходу.

У цьому розділі, якщо це можливо, обґрунтовують причинно-наслідковий зв'язок між ознаками винаходу (корисної моделі) й очікуваним технічним результатом. (Абзац шостий пункту 6.6.3 розділу 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

6.7. Перелік фігур креслення.

У цьому розділі опису, крім переліку фігур, наводять стислі пояснення того, що зображено на кожній з них.

Якщо суть винаходу (корисної моделі) пояснюють інші ілюстративні матеріали (наприклад, фотографії), то наводять стисле пояснення їх змісту. (Абзац третій пункту 6.7 розділу 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Таблиці нумерують окремо.

6.8. Відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу (корисної моделі).

6.8.1. У цьому розділі розкривають можливість одержання зазначеного в розділі "Суть винаходу (корисної моделі)" технічного результату при здійсненні винаходу (корисної моделі).

6.8.2. Можливість здійснення винаходу (корисної моделі), суть якого(ої) характеризують з використанням ознаки, яку подано загальним поняттям, зокрема, на рівні функціонального узагальнення, підтверджують

або описом засобу для реалізації цієї ознаки безпосередньо в матеріалах заявки, або посиланням на відомість такого засобу чи методів його одержання. (Пункт 6.8.2 розділу 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

6.8.3. Якщо для характеристики винаходу (корисної моделі) використовують виражені у вигляді інтервалу значень кількісні ознаки, то у прикладах здійснення винаходу мають бути наведені відомості, що підтверджують можливість одержання технічного результату у межах зазначеного інтервалу. (Пункт 6.8.3 розділу 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

6.9. Підпис.

Опис винаходу (корисної моделі) підписують у тому самому порядку, що й заяву про видачу патенту. (Пункт 6.9 розділу 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

7. Формула винаходу (корисної моделі).

7.1. Призначення формули винаходу (корисної моделі) і вимоги до формули.

7.1.1. Формула винаходу (корисної моделі) призначена для визначення обсягу правової охорони, яка надається патентом. (Пункт 7.1.1 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

7.1.2. Формула винаходу (корисної моделі) повинна виражати його(її) суть і викладатися ясно та стисло. (Пункт 7.1.2 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

7.1.3. Формула винаходу (корисної моделі) визнається такою, що виражає суть винаходу (корисної моделі), якщо вона містить сукупність його (її) суттєвих ознак, достатню для досягнення зазначеного заявником технічного результату. (Пункт 7.1.3 розділу 7 з змінами, внесеними згідно з

Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

7.1.4. Формула винаходу (корисної моделі) повинна базуватися на описі й характеризувати винахід (корисну модель) тими самими поняттями, що містить опис винаходу (корисної моделі).

7.1.5. Ознаки винаходу (корисної моделі) у формулі винаходу (корисної моделі) викладають таким чином, щоб забезпечити можливість їх ідентифікації, тобто однозначного розуміння їх змісту фахівцем на основі відомого рівня техніки.

7.1.6. Якщо заявка містить креслення, то для кращого розуміння ознак, зазначених у формулі винаходу (корисної моделі), у їх взаємозв'язку з відповідними позиціями на кресленнях допускається після зазначення ознаки у формулі винаходу (корисної моделі) проставляти відповідні позиції в дужках. При цьому зазначення позиції не обмежує обсяг правової охорони, що визначається формулою.

7.1.7. Характеристика ознаки винаходу (корисної моделі) у формулі винаходу (корисної моделі) не може бути замінена посиланням на опис чи креслення. Заміна допускається у виняткових випадках, коли неможливо виразити ознаку інакше. Заявник повинен показати, що така необхідність існує.

7.1.8. Ознаку винаходу (корисної моделі) доцільно характеризувати загальним поняттям (що виражає функцію, властивість тощо), яке охоплює різні окремі форми його реалізації, якщо саме ці характеристики, які містяться в загальному понятті, забезпечують у сукупності з іншими ознаками досягнення зазначеного заявником технічного результату.

Якщо таке поняття відсутнє або узагальнення неправомірне, то ознака винаходу (корисної моделі) може бути виражена як альтернатива.

Ознака винаходу (корисної моделі) може бути виражена як альтернатива за умови, що така ознака при будь-якому зазначеному в альтернативі виборі у сукупності з іншими ознаками забезпечує досягнення одного і того самого технічного результату.

7.2. Структура формули винаходу (корисної моделі).

Формула винаходу (корисної моделі) може бути одноланковою чи багатоланковою і включати відповідно один або декілька пунктів.

7.2.1. Одноланкову формулу винаходу (корисної моделі) застосовують для характеристики одного винаходу (корисної моделі) сукупністю суттєвих ознак, які не мають розвитку чи уточнення щодо окремих випадків його виконання або використання.

7.2.2. Багатоланкову формулу винаходу (корисної моделі) застосовують для характеристики одного винаходу (корисної моделі) з розвитком і(або) уточненням сукупності його (її) ознак стосовно деяких випадків виконання і використання винаходу (корисної моделі) або для характеристики групи винаходів.

7.2.3. Багатоланкова формула, що характеризує один винахід (корисну модель), має один незалежний пункт і наступний (наступні) за ним залежний (залежні) пункт (пункти).

7.2.4. Багатоланкова формула, що характеризує групу винаходів, має декілька незалежних пунктів, кожний з яких характеризує один з винаходів групи. При цьому кожний з винаходів групи може бути охарактеризований із залученням залежних пунктів, підпорядкованих відповідному незалежному пункту.

7.2.5. При складанні багатоланкової формули дотримуються таких правил:

незалежні пункти, як правило, не повинні містити посилань на інші пункти формули, однак такі посилання допускаються, якщо вони дають змогу викласти даний незалежний пункт без повторення в ньому повністю змісту інших пунктів;

залежні пункти формули групуються разом з тим незалежним пунктом, якому вони підпорядковані, у тому числі, коли для характеристики різних винаходів групи залучаються залежні пункти однакового змісту;

пункти багатоланкової формули винаходу (корисної моделі) нумеруються арабськими цифрами, починаючи з 1 (у порядку їх викладення).

7.3. Складання формули винаходу (корисної моделі).

7.3.1. Пункт формули винаходу (корисної моделі) складається, як правило, з обмежувальної частини, яка включає ознаки винаходу (корисної моделі), які збігаються з ознаками найближчого аналога, у тому числі родове поняття, що характеризує призначення об'єкта, та відмітної частини, яка включає ознаки, що відрізняють винахід (корисну модель) від найближчого аналога. (Абзац перший пункту 7.3.1 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Обмежувальна й відмітна частини пункту формули відокремлюються одна від одної виразом "який (яка, яке) відрізняється тим, що...".

Без поділу на обмежувальну й відмітну частини, зокрема, складають формулу винаходу (корисної моделі), яка характеризує: (Абзац третій пункту 7.3.1 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

індивідуальну сполуку;

штам мікроорганізму, культуру клітин рослин і тварин;

нове застосування відомого продукту чи процесу; (Абзац шостий пункту 7.3.1 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

винахід (корисну модель), що не має аналогів. (Абзац сьомий пункту 7.3.1 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Формулу (або кожний пункт багатоланкової формули) викладають одним реченням.

7.3.2. Незалежний пункт формули винаходу (корисної моделі) повинен стосуватися лише одного винаходу (однієї корисної моделі) або групи винаходів, заявлених як альтернатива. (Абзац перший пункту 7.3.2 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

У незалежний пункт формули винаходу чи корисної моделі (або в кожний незалежний пункт формули, що характеризує групу винаходів) включають сукупність ознак, достатніх для досягнення технічного

результату. Зазначена сукупність ознак визначає обсяг правової охорони.

7.3.3. При складанні незалежного пункту формули слід ураховувати, що сукупність ознак, достатніх для досягнення технічного результату, повинна бути передана певним набором ознак, властивих цьому об'єкту.

7.3.4. Незалежний пункт формули винаходу (корисної моделі) не визнається таким, що стосується одного винаходу (корисної моделі), якщо він містить: (Абзац перший пункту 7.3.4 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

викладені як альтернатива ознаки, які не забезпечують одержання того самого технічного результату, або викладені як альтернатива групи ознак, причому кожна з альтернативних груп включає кілька функціонально самостійних ознак (вузол або деталь пристрою; операція способу, речовина, матеріал або прилад, застосовані в способі; інгредієнт композиції і т. ін.), у тому числі, коли вибір однієї з таких альтернативних ознак залежить від вибору, який зроблено щодо іншої (інших) ознаки (ознак);

характеристику винаходів, які стосуються об'єктів різного виду чи сукупності засобів, кожний з яких має своє власне призначення, а в цілому зазначена сукупність не реалізує спільного призначення.

7.3.5. До залежного пункту формули винаходу (корисної моделі) включають ознаки, що розвивають чи уточнюють сукупність ознак, зазначену в незалежному пункті формули, у тому числі шляхом розвитку чи уточнення окремих ознак цієї сукупності, та необхідні лише в окремих випадках виконання винаходу (корисної моделі) або його (її) використання.

7.3.6. Обмежувальна частина залежного пункту формули включає родові поняття, що відображає призначення винаходу (корисної моделі), викладене, як правило, скорочено в порівнянні з наведеним у незалежному пункті, і містить посилання на незалежний пункт і/або залежний (залежні) пункт (пункти), якого (яких) він стосується.

7.3.7. Підпорядкованість залежних пунктів незалежному може бути безпосередньою і опосередкованою, тобто з посиланням на один або декілька

залежних пунктів.

7.3.8. Безпосередню підпорядкованість залежного пункту застосовують тоді, коли для характеристики винаходу (корисної моделі) в окремому випадку його виконання чи використання поряд із ознаками цього пункту необхідні лише ознаки, зазначені в незалежному пункті формули. (Пункт 7.3.8 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

7.3.9. Опосередковану підпорядкованість залежного пункту незалежному застосовують, якщо для зазначеної характеристики, окрім ознак незалежного пункту формули, необхідні ще й ознаки одного чи кількох інших залежних пунктів формули.

7.3.10. При підпорядкованості залежного пункту декільком пунктам формули посилання на них зазначають з використанням альтернативи.

7.3.11. У залежному пункті формули, що характеризує один об'єкт, в усіх випадках під поняттям "Пристрій за п.1" розуміють повний зміст першого пункту формули, а саме сукупність усіх без винятку ознак, наведених у його обмежувальній та відмітній частинах.

7.3.12. Якщо залежний пункт сформульовано таким чином, що має місце заміна або вилучення ознаки незалежного пункту формули, якому він підпорядкований, то залежний пункт не може бути визнаний таким, що разом із зазначеним незалежним пунктом характеризує один винахід (корисну модель). (Пункт 7.3.12 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

7.4. Підпис.

Формулу винаходу (корисної моделі) підписують у тому самому порядку, що й заяву про видачу патенту. (Пункт 7.4 розділу 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

8. Креслення.

8.1. Графічні зображення (власне креслення, схеми, діаграми тощо)

оформлюють на окремому аркуші (окремих аркушах). У правому верхньому куті кожного аркуша зазначають назву винаходу (корисної моделі).

8.2. Для пояснення суті винаходу (корисної моделі) як додаток до інших графічних матеріалів можуть бути подані фотографії. У виняткових випадках фотографії можуть бути подані як основний вид ілюстративних матеріалів, наприклад, для ілюстрації етапів виконання хірургічних операцій.

Формат фотографій повинен бути таким, щоб не виходив за розміри полів аркушів документів заявки. Фотографії малого формату слід наклеювати на аркуші встановленого формату з дотриманням вимог до якості аркуша.

9. Реферат.

9.1. Реферат є скороченим викладом змісту опису винаходу (корисної моделі), який включає назву винаходу (корисної моделі), характеристику галузі техніки, якої стосується винахід (корисна модель), і (або) галузь його (її) застосування, якщо це не зрозуміло з назви, характеристику суті винаходу (корисної моделі) із зазначенням технічного результату, якого мають досягти. Суть винаходу (корисної моделі) в рефераті характеризують шляхом вільного викладу формули, переважно такого, при якому зберігаються всі суттєві ознаки кожного незалежного пункту.

9.2. Реферат складають лише з інформаційною метою. Він не може братися до уваги з іншою метою, зокрема для тлумачення формули винаходу (корисної моделі) і визначення рівня техніки.

Реферат складають таким чином, щоб він міг служити ефективним засобом пошуку у відповідній галузі техніки.

9.3. Рекомендований обсяг тексту реферату становить до 1000 знаків.

Текст реферату слід викладати окремими короткими реченнями і уникати складних у стилістичному плані зворотів.

Математичні та хімічні формули, а також креслення можуть бути включені до реферату, якщо без них скласти реферат неможливо. Креслення, наведені в рефераті, мають бути виконані на окремому аркуші і додаватися

до реферату. Креслень має бути стільки примірників, скільки примірників містить реферат.

9.4. Реферат може містити також деякі додаткові відомості, зокрема посилання на кількість незалежних і залежних пунктів формули винаходу (корисної моделі), графічних зображень, таблиць.

10. Особливості змісту заявки на винахід щодо пристрою.

10.1. Для характеристики об'єкта винаходу „пристрій” використовують, зокрема, такі ознаки:

наявність конструктивного (конструктивних) елемента (елементів);

наявність зв'язків між елементами;

взаємне розташування елементів;

форму виконання елемента (елементів) або пристрою в цілому;

форму виконання зв'язків між елементами;

параметри та інші характеристики елемента (елементів) та їх взаємозв'язок;

матеріал, з якого виготовлено елемент (елементи) або пристрій в цілому, середовище, що виконує функцію елемента, та інші характеристики.

10.2. Особливості викладення опису винаходу.

10.2.1. У розділі опису „Відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу” наводять опис пристрою в статичному стані. При описуванні конструктивних елементів пристрою дають посилання на фігури креслень. Цифрові позначення конструктивних елементів в описі повинні відповідати цифровим позначенням на кресленнях.

10.2.2. Після описування пристрою в статичному стані описують дію (роботу) пристрою або спосіб його використання з посиланням на цифрові позначення елементів конструкції, які зображені на кресленнях і, за потреби, на інші ілюстративні матеріали (епюри, часові діаграми тощо).

У деяких випадках для кращого розуміння винаходу та стислості викладення опису допускається інша послідовність викладення цього розділу.

10.2.3. Якщо пристрій містить елемент, охарактеризований на функціональному рівні, і форма його реалізації передбачає використання багатофункціонального засобу, що програмується (настроюється), то наводять відомості, які підтверджують можливість здійснення таким засобом конкретної, призначеної йому в складі даного пристрою функції. Якщо, крім таких відомостей, наводять алгоритм, наприклад обчислювальний, то його переважно подають у вигляді блок-схеми або, якщо це можливо, у вигляді відповідного математичного виразу.

10.3. Особливості формули винаходу.

10.3.1. Пристрій у формулі характеризують у статичному стані.

У формулі можна зазначити про можливість реалізації елементом пристрою певної функції, про виконання елемента рухомим, наприклад, з можливістю повертання або обертання тощо.

10.3.2. Для усунення невизначеності при характеристиці пристрою сукупність його ознак повинна вказувати не лише на наявність елементів, а й на зв'язки між ними і/або їхнє взаємне розташування.

Посилання на елемент, який не включено до формули, допускається, якщо це посилання не призводить до невизначеності в характеристиці пристрою.

11. Особливості змісту заявки на винахід щодо речовини

11.1. Для характеристики об'єкта винаходу "речовина" використовують такі ознаки:

11.1.1. Для характеристики індивідуальних хімічних сполук, зокрема, використовують:

для низькомолекулярних сполук - якісний склад (атоми певних елементів), кількісний склад (число атомів кожного елемента); зв'язок між атомами, взаємне розташування їх у молекулі, виражене хімічною структурною формулою, чи в кристалічній решітці;

для високомолекулярних сполук - хімічний склад і структуру однієї ланки макромолекули, структуру макромолекули в цілому (лінійну,

розгалужену), періодичність ланок, молекулярну масу, молекулярно-масовий розподіл, геометрію і стереометрію макромолекули, її кінцеві та бокові групи;

для індивідуальних сполук з невизначеною структурою - фізико-хімічні та інші характеристики, у тому числі ознаки способу одержання, що дають змогу їх ідентифікувати;

для індивідуальних сполук, що належать до об'єктів генетичної інженерії, - послідовність нуклеотидів (для фрагментів нуклеїнових кислот) або фізичну карту (для рекомбінантних нуклеїнових кислот і векторів), а також послідовність амінокислот, фізико-хімічні та інші характеристики, що дають змогу їх ідентифікувати.

11.1.2. Для характеристики композицій, зокрема, використовують:

якісний (інгредієнти) склад;

кількісний (вміст інгредієнтів) склад;

структуру композиції;

структуру інгредієнтів.

11.1.3. Для характеристики речовин, одержаних шляхом ядерного перетворення, зокрема, використовують:

якісний (ізотопний) склад елемента, кількісний склад (число протонів та нейтронів);

основні ядерні характеристики: період напіврозпаду, тип та енергію випромінювання (для радіоактивних ізотопів).

11.1.4. Для характеристики композицій невизначеного складу, зокрема, використовують фізико-хімічні, фізичні та утилітарні показники та ознаки способу одержання.

11.2. Особливості викладення опису винаходу.

11.2.1. До назви винаходу, що є індивідуальною сполукою, включають її найменування за однією з прийнятих у хімії номенклатур (переважно міжнародної номенклатури хімічних сполук IUPAC); також може бути включене зазначення її конкретного призначення, а для біологічно активних сполук - вид біологічної активності.

11.2.2. При викладенні розділу "Відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу" для винаходу, що є новою індивідуальною сполукою з визначеною структурою, наводять визначену відомими методами структурну формулу, фізико-хімічні константи, описують спосіб, яким вона вперше була одержана, і показують можливість застосування цієї сполуки за певним призначенням. (Пункт 11.2.2 розділу 11 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

11.2.3. Для індивідуальної сполуки, що є об'єктом генетичної інженерії, наводять послідовність нуклеотидів (для фрагментів нуклеїнових кислот) або фізичну карту (для рекомбінантних нуклеїнових кислот і векторів), а також послідовність амінокислот, фізико-хімічні та інші характеристики, що дають змогу їх ідентифікувати. Описують спосіб, яким нова індивідуальна сполука була вперше одержана, і показують можливість застосування цієї сполуки за певним призначенням.

11.2.4. Для біологічно активної сполуки наводять показники кількісних характеристик активності та токсичності і, за необхідності, вибірність дії та інші показники.

11.2.5. Якщо винаходом є група (ряд) нових індивідуальних сполук з визначеною структурою, що описується загальною структурною формулою, то слід підтвердити можливість одержання усіх сполук групи шляхом наведення загальної схеми способу одержання, а також, принаймні, одного прикладу одержання конкретної сполуки групи (ряду). Якщо група (ряд) містить сполуки з різними за хімічною природою радикалами, то кількість прикладів повинна бути достатньою для підтвердження можливості одержання сполук із цими різними радикалами. Для одержаних сполук також наводять їх підтвержені відомими методами структурні формули, фізико-хімічні константи, а також докази можливості реалізації зазначеного призначення із підтвердженням такої можливості щодо деяких сполук з різними за хімічною природою радикалами.

11.2.6. Якщо нова сполука одержана з використанням штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин, то слід навести відомості

про спосіб біосинтезу за участю цього штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин, дані про нього, а, за необхідності, і про його депонування.

11.2.7. Якщо нові сполуки є біологічно активними, то наводять показники їх активності і токсичності і, за потреби, вибірність дії та інші показники.

11.2.8. Якщо винахід є проміжною сполукою, то слід показати можливість одержання з неї нового кінцевого продукту з конкретним призначенням чи з біологічно активними властивостями або можливість переробки її у відомий кінцевий продукт.

11.2.9. Якщо винахід є засобом для лікування, профілактики або діагностики певного захворювання, то наводять достовірні дані, що підтверджують його придатність для лікування, профілактики або діагностики зазначеного захворювання. За можливості, наводять відомості, які пояснюють вплив використання цього засобу на етіопатогенез захворювання. Бажано наводити відомості про клінічні випробування із зазначенням способу і дози приймання засобу, результати його випробування на гостру токсичність та спосіб складання рецептури.

11.2.10. Якщо винахід є композицією (сумішшю, розчином, сплавом тощо), то в наведених прикладах зазначають інгредієнти, що входять до складу композиції, їх характеристику і кількісне співвідношення. Якщо композиція містить нову сполуку, то описують спосіб одержання композиції і цієї сполуки.

11.2.11. В усіх прикладах уміст кожного інгредієнта зазначають у такому одиничному значенні, яке відповідає зазначеному у формулі винаходу інтервалу значень (при вираженні кількісного співвідношення інгредієнтів у формулі винаходу у відсотках за масою або за об'ємом сумарний вміст усіх інгредієнтів, що зазначені в прикладі, має дорівнювати 100%).

11.3. Особливості формули винаходу.

11.3.1. У формулу, яка характеризує індивідуальну хімічну сполуку будь-якого походження, включають її назву або позначення. У формулу може

бути включене призначення або вид біологічної активності. Для сполуки з визначеною структурою включають структурну формулу, а для сполуки із невизначеною структурою - фізико-хімічні та інші характеристики, що дають змогу її ідентифікувати, зокрема:

для антибіотиків та інших низькомолекулярних речовин - джерело виділення (штам мікроорганізму або культуру клітин рослин чи тварин), елементний склад, молекулярну масу, оптичну активність речовини, дані спектрального аналізу, колір і фізичний стан речовини, її розчинність та реакції забарвлювання;

для нативних ферментів - джерело виділення (штам мікроорганізму або культуру клітин рослин чи тварин), субстратну специфічність, молекулярну масу, рН-оптимум, термо- а рН-стабільність, ізоелектричну точку, константу Міхаеліса, інгібітор ферменту;

для моноклональних антитіл - джерело одержання (штам мікроорганізму або культуру клітин рослин чи тварин), клас (підклас) імуноглобуліну і тип легких ланцюгів, специфічність, характеристику антигену - мішені, константу сполучення, молекулярну масу, ізоелектричну точку і, залежно від природи антигену, - комплемент - сполучну або нейтралізуючу, або літичну, або аглютинуючу, або преципітувальну активність, або цитотоксичність (у кількісному вираженні);

для протективних антигенів – штам – джерело виділення, локалізацію і природу антигену в структурах штаму, метод виділення, біохімічний склад (для антигенів полісахаридної природи - клад моносахаридів, для антигенів білкової природи – амінокислотний склад та інше), молекулярну масу, ізоелектричну точку і(або) ізоелектричну рухливість.

11.3.2. Для об'єктів генетичної інженерії до формули винаходу включають послідовність нуклеотидів (для фрагментів нуклеїнових кислот) і опис фізичної карти (для рекомбінантних нуклеїнових кислот), а також послідовність амінокислот, фізико-хімічні та інші характеристики, що дають змогу її ідентифікувати, зокрема, походження (складові частини), фізичну карту із зазначенням генетичних маркерів і регуляторної ділянки,

конюгативність (для плазмід), ємкість вектора, спектр хазяїв (для векторів), послідовність нуклеотидів стороннього фрагмента нуклеїнової кислоти (структури гена) і назву речовини, що кодується (для рекомбінантних нуклеїнових кислот і фрагментів нуклеїнових кислот).

11.3.3. У формулу винаходу, що характеризує композицію, включають якісний (інгредієнти) склад та, за необхідності, кількісний (вміст інгредієнтів) склад композиції, її структуру та структуру інгредієнтів.

11.3.4. Відмітні ознаки винаходу, що є композицією, уводяться у формулу за допомогою дієслова "містить" з поясненням "додатково", якщо це необхідно для підкреслення введення інгредієнта в композицію.

Кількісний вміст інгредієнтів композиції слід виражати в будь-яких однозначних одиницях, як правило, двома значеннями, які характеризують мінімальну (нижню) і максимальну (верхню) межі вмісту, при цьому вміст одного з інгредієнтів можна характеризувати словом "решта".

Зазначення кількісного вмісту антибіотиків, ферментів, анатоксинів тощо можна характеризувати в інших одиницях, ніж одиниці решти компонентів у композиції, наприклад, у тис. од. відносно масової кількості решти інгредієнтів композиції.

11.3.5. Для композицій, призначення яких визначається лише активним початком, а інші компоненти є нейтральними носіями із кола тих, що традиційно застосовуються у композиціях цього призначення, допускається зазначення у формулі лише цього активного початку і, за необхідності, його кількісного вмісту у складі композиції, у тому числі виразом "ефективна кількість".

Іншим варіантом характеристики такої композиції може бути додаткове зазначення у формулі винаходу інших компонентів (нейтральних носіїв) у формі загального поняття, наприклад, "цільова добавка". У цьому випадку, за потреби, зазначається кількісне співвідношення "активного початку" і "цільової добавки".

11.3.6. Якщо як ознака винаходу зазначена складна відома речовина, то допускається використання її специфічної назви з обов'язковим зазначенням

функції або властивостей цієї речовини та її основи. У цьому випадку в описі винаходу має бути наведене джерело інформації, у якому ця речовина описана, і за необхідності, наведений повний склад і спосіб одержання цієї речовини.

12. Особливості змісту заявки на винахід щодо штаму мікроорганізму, культури клітин рослин і тварин

12.1. Для характеристики об'єкта винаходу "штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин" використовують такі ознаки:

12.1.1. Для характеристики індивідуальних штамів мікроорганізмів, зокрема, використовують:

культурально-морфологічні характеристики із зазначенням температури вирощування та віку культури (характеристику вегетативних клітин, колоній, повітряного і субстрактного міцелію для мікроміцетів та актиноміцетів, стадії росту в рідкому середовищі для бактерій; дріжджів, мікроводоростей);

фізіолого-біохімічні характеристики (характерні метаболіти, відношення до температури, кисню, рН, використання джерел азоту та вуглецю);

хемо- та генотаксономічну характеристику;

каріологічну характеристику (для еукаріот);

маркерні характеристики: генетичну, антигенну, біохімічну, фізіологічну;

біотехнологічну характеристику: назву корисної речовини, яку виробляє штам, або інше призначення штаму із зазначенням стабільності корисної властивості при тривалому культивуванні, рівень активності (продуктивності);

вірулентність, антигенну структуру, імуногенність, серологічні особливості, онкогенність, чутливість до антибіотиків, антагоністичні властивості (для штамів мікроорганізмів медичного та ветеринарного призначення);

характеристику батьківських штамів (партнерів), принцип гібридизації (для штамів гібридних мікроорганізмів).

Використовують також інші характеристики, що дають змогу ідентифікувати індивідуальні штами мікроорганізмів.

12.1.2. Для характеристики індивідуальних штамів культур клітин рослин або тварин, зокрема, використовують:

родовід культур;

число пасажів на час паспортизації;

стандартні умови вирощування;

культуральні властивості;

ростові (кінетичні) характеристики;

характеристику культивування в організмі тварини (для гібрида);

цитогенетичні (каріологічні) характеристики;

цитоморфологічні характеристики;

здатність до морфогенезу (для клітин рослин);

дані щодо приналежності до певного виду (для клітин тварин);

онкогенність (для культур клітин тварин, включаючи гібридоми);

маркерні характеристики: цитогенетичні, імунологічні, біохімічні, фізіологічні;

контамінаційні характеристики (найпростіші гриби, дріжджі, бактерії, мікоплазми, віруси);

біотехнологічні характеристики: назву і (або) характеристику корисної речовини, яку продукує культура, чи інше призначення культури із зазначенням стабільності корисної властивості при тривалому культивуванні, вихід продукту в середовище, рівень активності (продуктивності);

кріоконсерваційні характеристики та інші характеристики, що дають змогу ідентифікувати індивідуальні штами культури клітин рослин або тварин.

12.1.3. Для характеристики консорціумів мікроорганізмів, культур клітин рослин і тварин додатково до зазначених для індивідуальних штамів ознак, зокрема, використовують: походження (джерело виділення), фактор і

умови адаптації а селекції, таксономічний склад, подільність, число і домінуючі компоненти, культурально-морфологічні і фізіолого-біохімічні ознаки індивідуальних компонентів, типи і фізіологічні особливості консорціуму в цілому, співвідношення і заміність штамів, характеристики нових індивідуальних штамів та інші характеристики, що дають змогу їх ідентифікувати.

12.2. Особливості викладення опису винаходу.

12.2.1. До назви винаходу, що є штамом мікроорганізму або культурою клітин рослин чи тварин, уключають латинську наукову назву роду і виду мікроорганізму або культури клітин рослин чи тварин, прізвище (прізвища) автора (авторів) виду і призначення штаму мікроорганізму або культури клітин рослин чи тварин. Назва мікроорганізму або культури клітин рослин чи тварин має бути викладена відповідно до вимог міжнародних кодексів бактеріологічної, ботанічної і зоологічної номенклатур. Наприклад, для бактерій мають бути вказані назви, які входять у "Схвалені списки назв бактерій" або в доповнення до них, які публікуються в "International Journal of Systematic and Evolutionary Microbiology".

Назви мікроорганізмів, які не увійшли до зазначеного списку або доповнення до нього, можуть бути наведені у формі неназваного виду - "Sp." (Species) із зазначенням несправжньої назви в дужках з позначкою "inv.", наприклад, "Штам бактерій *Bacillus* "Sp." (*B.amulolyticum*) "inv." - продуцент амілази".

12.2.2. Характеризуючи найближчий аналог винаходу, що є штамом мікроорганізму, культурою клітин рослин і тварин, наводять також відомості про вихід цільового продукту в середовище, про рівень активності (продуктивності) і спосіб їх визначення (тестування). Якщо штам є продуцентом речовини, то додатково наводять відомості про продуковану речовину.

12.2.3. При викладенні відомостей, які підтверджують можливість здійснення винаходу, для штаму мікроорганізму, культури клітин рослин і тварин зазначають номенклатурні дані і дані про походження штаму або

культури клітин рослин чи тварин; дані щодо кількісного і якісного складів живильних середовищ (посівного та ферментаційного), умов культивування (температура, рН, питомий масоперенос O₂, освітлення тощо), часу ферментації, рівня активності (продуктивності) штаму і способів її визначення (тестування), характеристики біосинтезу, корисних (цільових) продуктів, виходу продукту в середовище. Для продуцентів нових продуктів (наприклад, антибіотиків, ферментів, моноклональних антитіл тощо) зазначають спосіб виділення та очищення цільових продуктів.

Можливість здійснення винаходу, що є штамом мікроорганізму, культурою клітин рослин чи тварин, підтверджують посиленням на те, де або як може бути одержаний цей штам мікроорганізму, культура клітин рослин чи тварин.

12.2.4. Можливість одержання штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин підтверджують шляхом опису способу його одержання таким чином, щоб фахівець у відповідній галузі міг реалізувати винахід за описом або наданням відомостей про депонування штаму мікроорганізму в офіційній колекції - депозитарії. При цьому дата депонування має передувати даті подання заявки, а якщо заявлено пріоритет, то даті її пріоритету.

12.2.5. Відомості про депонування штаму мікроорганізму мають містити:

назву й місцезнаходження депозитарію, у якому здійснено депонування;

дату депонування у цьому депозитарії;

реєстраційний номер, присвоєний депонованому штаму мікроорганізму.

Депонування штаму мікроорганізму з метою патентної процедури вважається таким, що відбулося, якщо воно здійснено в депозитаріях України, перелік яких наведено у додатку 2. Якщо заявник є іноземною особою чи особою, що проживає або має постійне місцезнаходження поза межами України, або якщо даний штам мікроорганізму не може бути задепонованим у депозитаріях України, то депонування здійснюється у будь-

якій установі, яка має статус міжнародного органу з депонування відповідно до Будапештського договору про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури (Будапешт, 1977, переглянутий у 1980 р. (995_039)).

12.2.6. Для консорціумів мікроорганізмів і культур клітин рослин і тварин зазначають метод перевірки наявності компонентів, метод виділення (селекції) і ознаки, за якими проводилася селекція, стабільність консорціуму як такого при тривалому культивуванні, стійкість до зараження побічними мікроорганізмами.

12.3. Особливості формули винаходу.

У формулу, яка характеризує штам мікроорганізму, культуру клітин рослин чи тварин, включають латинські назви роду і виду мікроорганізму (культури клітин рослин чи тварин), до якого належить штам мікроорганізму (культура клітин рослин чи тварин), призначення таму мікроорганізму (культури клітин рослин чи тварин) і якщо штам мікроорганізму депоновано, то назву або аббревіатуру офіційної колекції - позитарію та реєстраційний номер депонованого об'єкта.

13. Особливості змісту заявки на винахід щодо процесу (способу)

(Назва розділу 13 із змінами, внесеними згідно з Наказом

Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

13.1. Для характеристики об'єкта винаходу "процес" використовують, зокрема, такі ознаки:

наявність дії або сукупності дій;

порядок виконання таких дій у часі (послідовно, одночасно, у різних сполученнях тощо);

умови виконання дій: режим, використання речовин (вихідної сировини, реагентів, каталізаторів тощо), пристроїв (пристосувань, інструментів, обладнання тощо), штамів мікроорганізмів, культур клітин рослин чи тварин. (Пункт 13.1 розділу 13 із змінами, внесеними згідно з

Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

13.2. Особливості викладення опису винаходу.

13.2.1. До назви винаходу, що є процесом одержання високомолекулярної сполуки невизначеного складу, включають назву цієї сполуки і, за потреби, її призначення.

До назви винаходу, що є процесом одержання речовини (суміші невизначеного складу), включають призначення чи біологічно активні властивості цієї речовини.

13.2.2. У розділі "Рівень техніки" для винаходу, що є процесом одержання нової індивідуальної сполуки, у тому числі високомолекулярної сполуки або об'єкта генетичної інженерії, наводять відомості про процес одержання її відомого структурного аналога.

Якщо винахід є процесом одержання суміші невизначеного складу з конкретним призначенням або біологічно активними властивостями, то аналогом може бути процес одержання суміші з тим самим призначенням або тими самими біологічно активними властивостями.

13.2.3. У розділі опису "Відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу" наводять посилання на послідовність дій (заходів, операцій) щодо матеріальних об'єктів, а також на умови проведення цих дій, конкретні режими (температура, тиск тощо) і, якщо це необхідно, на пристрої, речовини, штами мікроорганізмів, культури клітин рослин чи тварин, які при цьому використовують. (Пункт 13.2.3 розділу 13 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

13.2.4. При використанні в процесі нових речовин розкривають процес їх одержання.

відомих засобів (пристроїв, речовин і штамів мікроорганізмів, культур клітин рослин чи тварин), достатньо посилання на ці засоби. При використанні невідомих засобів наводять їх характеристику. При використанні штаму мікроорганізму, культури клітин рослин чи тварин наводять посилання на те, де або як може бути одержаний відповідний штам

мікроорганізму або культура клітин рослин чи тварин.

13.2.5. Можливість одержання штаму мікроорганізму підтверджують шляхом опису процесу його одержання таким чином, щоб фахівець у відповідній галузі міг реалізувати винахід за описом, або наданням відомостей про його депонування в офіційній колекції - депозитарії. При цьому дата депонування має передувати даті подання заявки, а якщо заявлено пріоритет, то даті її пріоритету.

13.2.6. Для винаходу, що є процесом одержання індивідуальної хімічної сполуки невизначеної структури, зазначають потрібні для її ідентифікації дані про вихідні реагенти для одержання цієї сполуки, а також відомості, які підтверджують можливість реалізації зазначеного заявником призначення, у тому числі бажано навести відомості про властивості, що обумовлюють її призначення.

13.2.7. Для винаходу, що є процесом одержання суміші невизначеного складу та(або) структури, крім даних про вихідні реагенти для одержання цієї суміші, зазначають дані, необхідні для її ідентифікації, та відомості, які підтверджують можливість реалізації вказаного заявником призначення, у тому числі бажано навести дані про властивості, що обумовлюють призначення цієї суміші.

13.2.8. Для винаходу, що є процесом одержання нової групи (ряду) сполук, яку можна описати загальною структурною формулою, наводять, принаймні, один приклад одержання конкретної сполуки групи (ряду). Якщо група (ряд) містить сполуки з різними за хімічною природою радикалами, то кількість прикладів повинна бути достатньою для підтвердження можливості одержання сполук з цими різними радикалами. Для сполук, що входять до групи (ряду), наводять підтвержені відомими методами структурні формули і їх фізико-хімічні характеристики. В описі слід також дати відомості про призначення або біологічно активні властивості нових сполук.

13.2.9. Якщо винахід є процесом лікування, профілактики або діагностики певного захворювання, то наводять достовірні дані, що підтверджують його придатність для лікування, профілактики або

діагностики зазначеного захворювання. За можливості, наводять відомості, які пояснюють вплив на етіопатогенез захворювання або зв'язок між етіопатогенезом і діагностичними показниками, що використовуються.

13.2.10. Для винаходу, що є процесом одержання виробу, деякі елементи якого чи сам виріб виготовлені з матеріалу невизначеного складу і структури, наводять дані про властивості використовуваного матеріалу та експлуатаційні характеристики цих елементів і (або) виробу в цілому. (Пункт 13.2 розділу 13 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

13.3. Особливості формули винаходу.

13.3.1. Для усунення невизначеності при характеристиці процесу сукупність його ознак повинна вказувати не лише на наявність дій з матеріальними об'єктами, а і на порядок (послідовність) їх виконання в часі. (Пункт 13.3.1 розділу 13 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

13.3.2. Для характеристики дії (заходу, операції тощо) як ознаки процесу треба використовувати дієслова активного стану, дійсного способу, теперішнього часу, третьої особи множини, наприклад, "нагрівають", "зволожують", "загартовують" тощо. (Пункт 13.3.2 розділу 13 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

14. Особливості змісту заявки на винахід щодо нового
застосування відомого продукту чи процесу

*(Назва розділу 14 із змінами, внесеними згідно з Наказом
Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)*

14.1. Для характеристики об'єкта винаходу "нове застосування відомого продукту чи процесу" використовують такі ознаки: (Абзац перший пункту 14.1 розділу 14 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

коротка характеристика об'єкта, що застосовується, достатня для його

ідентифікації;

зазначення нового призначення цього об'єкта.

14.2. Особливості викладення опису винаходу.

14.2.1. Назва винаходу щодо нового застосування відомого продукту чи процесу повинна починатися зі слова "Застосування", після якого наводиться назва відомого продукту або процесу і зазначається його нове застосування. (Пункт 14.2.1 розділу 14 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

14.2.2. При описуванні рівня техніки аналогами об'єкта винаходу "нове застосування відомого продукту чи процесу" мають бути, відповідно, відомі продукти чи процеси (способи) того самого призначення, що й винахід.

Якщо об'єктом винаходу є нове застосування відомого продукту чи процесу, то при описуванні винаходу наводять характеристику відомого об'єкта (із зазначенням бібліографічних даних джерела інформації, у якому він описаний), а також відомості щодо його відомого і нового застосування і, якщо це можливо, відомості щодо властивостей, які обумовлюють можливість його нового застосування. (Пункт 14.2.2 розділу 14 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

14.2.3. У розділ опису "Відомості, які підтверджують можливість здійснення винаходу" включають відомості, що підтверджують можливість застосування відомого продукту чи процесу, як це передбачено винаходом. (Пункт 14.2.3 розділу 14 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

14.3. Особливості формули винаходу.

Якщо об'єктом винаходу є нове застосування відомого продукту чи процесу, то формула має таку структуру: "Застосування ... (дають назву чи характеристику продукту чи процесу) як ... (зазначають нове призначення зазначеного продукту чи процесу)". (Абзац другий пункту 14.3 розділу 14 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

15. Особливості змісту заявки на корисну модель

Для характеристики корисної моделі використовують ознаки, наведені у пунктах 10.1, 11.1, 12.1, 13.1 та 14.1 Правил.

Опис і формулу корисної моделі викладають відповідно до пунктів 10.2, 10.3, 11.2, 11.3, 12.2, 12.3, 13.2, 13.3, 14.2 та 14.3 Правил. (Розділ 15 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

16. Подання заявки

16.1. Відповідно до статті 12 Закону (3687-12) заявку подає до Установи особа, яка бажає одержати патент і має на це право. Заявку безпосередньо подають або надсилають на адресу Укрпатенту. (Абзац перший пункту 16.1 розділу 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Разом із заявкою може бути подано її електронну копію на дискеті чи компакт-диску CD-R. Така копія надається як сукупність файлів, кожен з яких є електронною копією окремого документа заявки. Документи повинні бути підготовлені, як правило, у редакторі WORD, тексти документів - у форматі RTF з використанням одного із шрифтів: Times New Roman, Arial Cyr, розмір 9, для зображення спеціальних символів – шрифт Symbol, для зображення математичних формул – у форматі Microsoft Equation. (Пункт 16.1 розділу 16 доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Відповідно до статті 13 Закону (3687-12) датою подання заявки є дата одержання Установою матеріалів, що містять принаймні:

заяву у довільній формі про видачу патенту, викладену українською мовою; (Абзац четвертий пункту 16.1 розділу 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

відомості про заявника та його адресу, викладені українською мовою;
матеріал, що справляє враження опису винаходу (корисної моделі), викладений українською або іншою мовою. Якщо вказаний матеріал

викладено іншою мовою, то для збереження дати подання заявки його переклад на українську мову повинен надійти до Установи протягом двох місяців від дати подання заявки. (Абзац шостий пункту 16.1 розділу 16 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

16.2. За дорученням заявника заявку може бути подано через представника. (Абзац перший пункту 16.2 розділу 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Іноземні особи та особи без громадянства, які проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, у відносинах з Установою реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності, якщо інше не передбачено міжнародними угодами. (Абзац другий пункту 16.2 розділу 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Якщо до складу заявників входить фізична особа, яка проживає, чи юридична особа, яка має постійне місцезнаходження на території України, то заявку може бути подано без залучення представника за умови зазначення адреси для листування в Україні.

Якщо в заяві зазначено два або декілька заявників, то один з них може бути призначений іншими заявниками як їх представник. (Абзац четвертий пункту 16.2 розділу 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

16.3. Будь-яка дія представника або будь-яка дія щодо нього має наслідки дії, що здійснена відповідним заявником чи заявниками або щодо них. (Пункт 16.3 розділу 16 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

16.4. Якщо заявку подають через представника, то до заявки слід додати видану заявником довіреність, що засвідчує його (її) повноваження, або її копію. (Абзац перший пункту 16.4 розділу 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від

26.02.2004).

Якщо довіреність викладена мовою оригіналу, то до неї додають переклад українською мовою.

Довіреність має бути подана разом з документами заявки.

Довіреність може стосуватися однієї або декількох заявок, зазначених у ній.

Якщо довіреність видано на ведення справ за декількома заявками, то до кожної заявки додається копія довіреності.

У довіреності зазначається:

повне ім'я особи, якій вона видана;

обсяг повноважень, які надаються особі, на ім'я якої видано довіреність;

дата її вчинення, без якої довіреність вважається недійсною.

Довіреність підписується особою, яка її видала. Якщо довіреність видається юридичною особою України, то підпис особи, що має на це повноваження, засвідчується печаткою.

Строк дії довіреності не може перевищувати трьох років. Якщо в довіреності зазначено більший строк, то довіреність дійсна три роки від дати її вчинення. Якщо строк дії довіреності не зазначений, то вона вважається дійсною протягом одного року від дати її вчинення.

Форма і строк дії довіреності, виданої поза межами України, визначаються за законом країни, де була видана довіреність.

Довіреність представнику, зареєстрованому в Установі, для представництва особи, що проживає за межами України, може бути видана як самим заявником, так і його представником, що має відповідну довіреність, видану заявником. У цьому разі до Установи необхідно подати обидві довіреності. (Абзац тринадцятий пункту 16.4 розділу 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)

16.5. Будь-яке призначення представника може бути скасоване особами, які здійснили це призначення, або їх правонаступниками.

Представник може відмовитись від свого призначення шляхом надання підписаного ним повідомлення. (Пункт 16.5 розділу 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

16.6. Заявку може бути подано з використанням факсимільного зв'язку. У цьому разі датою подання заявки вважається день одержання Укрпатентом її факсимільної копії (останньої її частини в разі подання матеріалів заявки в різні дні) за умови, що оригінал заявки разом із супровідним листом, що ідентифікує факсимільну копію, одержано протягом 14 днів від зазначеного дня.

Якщо оригінал заявки одержано після спливу зазначеного строку або він відрізняється за своїм змістом від факсимільної копії заявки, датою подання заявки вважається дата одержання Укрпатентом її оригіналу, а зміст факсимільної копії до уваги не береться.

Якщо факсимільна копія заявки або її частина не може бути прочитана, вона вважається неподаною в частині, що не може бути прочитана.

У разі подання заявки з використанням факсимільного зв'язку у вихідний, святковий чи інший неробочий день, що визначений відповідно до закону, або після закінчення робочого дня в Укрпатенті, датою подання заявки за дотримання умов, викладених в абзаці першому цього пункту, вважається перший наступний робочий день. (Розділ 16 доповнено пунктом 16.6 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

16.7. За подання заявки сплачується збір у порядку та розмірі, установлених Порядком сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 року № 1716 (1716-2004-п) (далі – Порядок). Документ про сплату збору повинен надійти до Укрпатенту разом із заявкою або протягом двох місяців від дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

Документом про сплату збору вважається виписка з особового банківського рахунку Укрпатенту, яка дає можливість ідентифікувати заявку.

У разі відсутності у виписці з особового банківського рахунку зазначення номера заявки, а також у разі сплати збору в іншій валюті, ніж встановлена для заявника згідно з графою 3 чи 4 додатка до Порядку (1716-2004-п), документом про сплату збору є розрахунковий документ на паперовому носії (платіжне доручення, касовий чек, квитанція тощо), що міститься в матеріалах заявки, відповідає вимогам Порядку та засвідчений в установленому порядку відповідальним виконавцем банку.

Датою надходження документа про сплату збору вважається дата зарахування суми збору на поточний рахунок Укрпатенту. У зв'язку з цим зарахування збору за подання заявки повинно бути здійснено до надходження заявки до Установи або протягом двох місяців від дати подання заявки, якщо клопотання про продовження цього строку не було подано.

У разі зарахування суми збору до надходження заявки, клопотання до Укрпатенту датою надходження документа про сплату збору вважається дата надходження до Укрпатенту цієї заяви, якщо вона надійшла:

протягом трьох місяців від дати зарахування суми збору за умови, що в цей період розмір відповідного збору залишився незмінним;

протягом одного місяця від дня введення в дію зміненого розміру збору.

У разі, якщо дата зарахування збору на поточний рахунок Укрпатенту є пізнішою, ніж допустима згідно із законом кінцева дата його сплати, датою надходження документа про сплату збору вважається дата, зазначена в розрахунковому документі на паперовому носії, що відповідає вимогам, встановленим Порядком (1716-2004-п).

Документ про сплату збору вважається таким, що відповідає встановленим вимогам, якщо він оформлений відповідно до цього пункту та пункту 5 Порядку (1716-2004-п), а сплачена сума збору відповідає розміру встановленого збору за подання заявки з урахуванням:

складу заявників;

кількості пунктів формули;

наявності електронного примірника змісту заявки на дискеті чи компакт-диска CD-R.

Якщо заявник має пільги щодо сплати збору за подання заявки або звільнення від такої сплати, то до заявки додаються клопотання про надання пільги з копією документа, що підтверджує право на звільнення чи часткове звільнення від сплати зазначеного збору. (Пункт 16.7 розділу 16 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 223 (з.0460-05) від 14.04.2005).

16.8. Довіреність, якщо заявка подається через представника заявника, має бути оформлена відповідно до пункту 16.4 Правил. (Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

16.9. Якщо заявник бажає скористатись правом пріоритету, то він повинен відповідно до частини 2 статті 15 Закону (3687-12) протягом трьох місяців від дати подання заявки до Установи подати заяву про пріоритет з посиланням на дату подання і номер попередньої заявки та копію попередньої заявки, якщо ця заявка була подана в іноземній державі - учасниці Паризької конвенції (995_123) про охорону промислової власності. Якщо попередніх заявок декілька, то додають копії всіх попередніх заявок. За потреби, Установа може зажадати переклад попередньої заявки (попередніх заявок) українською мовою. (Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

16.10. Якщо заява про пріоритет та копія попередньої заявки надійшли до Установи пізніше встановленого строку, то строк, пропущений заявником через непередбачені і незалежні від нього обставини, може бути продовжений на 2 місяці з дати закінчення зазначеного строку (якщо до заяви про встановлення пріоритету та копії попередньої заявки буде додано документ про сплату збору за продовження строку).

17. Особливості подання заявки на секретний винахід

(корисну модель)

17.1. Заявку на секретний винахід або секретну корисну модель подає до Укрпатенту безпосередньо заявник.

Якщо винахід (корисну модель) створено з використанням інформації, зареєстрованої у Зводі відомостей, що становлять державну таємницю України, чи згідно із Законом України "Про державну таємницю" (3855-12), то заявка подається до Укрпатенту через режимно-секретний орган заявника або через компетентний орган місцевої державної адміністрації за місцезнаходженням (для юридичних осіб) чи за місцем проживання (для фізичних осіб) заявника (частина 3 статті 12 Закону (3687-12)).

17.2. Заявка на секретний винахід (корисну модель) повинна містити:

заяву про видачу патенту України на секретний винахід (корисну модель); (Абзац другий пункту із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

опис винаходу (корисної моделі);

формулу винаходу (корисної моделі);

креслення (якщо на них є посилання в описі).

Заяву про видачу патенту України на секретний винахід (корисну модель) слід подавати українською мовою за формою, яка наведена в додатку 3 до Правил. (Абзац восьмий пункту із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Вимоги до змісту документів заявки викладені у пунктах 5-8 Правил.

17.3. Документи заявки на секретний винахід (корисну модель), а саме: заяву про видачу патенту України на секретний винахід (корисну модель), опис і формулу секретного винаходу (корисної моделі), креслення, якщо такі є, подають у двох примірниках. Документи, які потребують подальшого перекладу, можуть бути подані мовою оригіналу в одному примірнику, а їх переклад - у двох примірниках.

17.4. За подання заявки сплачується збір згідно з пунктом 16.7 цих Правил. (Розділ 17 доповнено пунктом 17.4 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 223 (з.0460-05) від 14.04.2005).

17.5. Згідно із Законом України "Про державну таємницю" (3855-12)

патентування секретного винаходу або секретної корисної моделі в іноземних державах не дозволяється.

18. Подання міжнародної заявки

*(Назва розділу із змінами, внесеними згідно з Наказом
Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004)*

18.1. Компетентне відомство-одержувач відповідно до правила 19 Інструкції.

18.1.1. Установа є компетентним відомством-одержувачем для прийняття та реєстрації міжнародних заявок, якщо хоча б один із заявників є громадянином України або особою, яка проживає на її території, незалежно від того, чи є він заявником для всіх чи лише для деяких держав.

18.1.2. Виконання обов'язків відомства-одержувача щодо прийняття міжнародних заявок в Україні, передбачених Договором, виконує Укрпатент, керуючись при цьому Договором та Інструкцією і Правилами щодо не врегульованих вищезгаданими документами питань.

18.1.3. Фізична особа вважається громадянином України або особою, що проживає на її території, якщо вона є такою згідно із законодавством України.

Будь-яку особу можна також уважати такою, що проживає в Україні, якщо вона є власником дійсного й ефективного промислового чи торгового підприємства в Україні.

Відповідно до правила 18 Інструкції будь-яку юридичну особу, якщо вона зареєстрована згідно із законодавством України як юридична особа, можна вважати громадянином України.

Якщо виникають сумніви щодо громадянства заявника чи його проживання в Україні, то Укрпатент має право зробити запит до заявника на документальне підтвердження відповідних фактів.

18.2. Мова міжнародної заявки.

Укрпатент приймає заявки, викладені російською або англійською мовами.

18.3. Кількість примірників.

Міжнародну заявку (заяву, опис, формулу винаходу (корисної моделі), креслення та реферат) подають до відомства-одержувача в трьох примірниках, кожний з яких має бути придатний для прямого репродукування, а перший (реєстраційний) примірник, що надсилають до Міжнародного бюро ВОІВ, має бути придатний для прямого репродукування в необмеженій кількості.

18.4. Адресат і адреса для листування.

Усю кореспонденцію, що передбачена процедурою Договору, надсилають на одну адресу на території України в одному примірнику:

якщо в графі IV заяви до міжнародної заявки, передбаченої правилами 3 і 4 Інструкції, зазначено агента або спільного представника і його адресу, то кореспонденцію надсилають на ім'я цієї особи і на цю адресу;

якщо в графі IV заяви зазначено адресу для листування, кореспонденцію надсилають на цю адресу на ім'я особи, зазначеної для листування;

якщо графа IV заяви не заповнена, то кореспонденцію надсилають на ім'я заявника, зазначеного в заяві першим серед осіб, які мають право подавати заявки до відомства-одержувача і на його адресу. Клопотання заявника щодо реєстрації зміни відомостей про заявника, агента, спільного представника чи винахідника (якщо таке клопотання надіслане через відомство-одержувач, а не безпосередньо до Міжнародного бюро ВОІВ) беруть до уваги і відповідні зміни адреси і адресата враховують лише за умови, якщо це клопотання містить усі потрібні відомості (уключаючи адресу і транслітерацію) і підписане всіма заявниками, яких ці зміни стосуються.

18.5. Мова листування.

Листування із заявником відомство-одержувач здійснює мовою міжнародної заявки.

18.6. Передача документів з використанням факсимільного зв'язку.

18.6.1. Якщо документи міжнародної заявки передано до Укрпатенту з

використанням факсимільного зв'язку, то дата їх подання встановлюється відповідно до пункту 16.6 Правил. При цьому разом з оригіналом заявки подають дві її копії. (Пункт в редакції Наказу Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

18.6.2. Якщо з використанням факсимільного зв'язку передано документ, що стосується міжнародної заявки, але інший, ніж документ міжнародної заявки, або аркуші заміни до неї, то Укрпатент вирішує, чи слід надсилати заявнику запит щодо оригіналу такого документа, і, за потреби, робить такий запит. (Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

18.7. Номер справи заявника.

Кореспонденція, яку надсилають заявнику, повинна містити посилання на „номер справи заявника” (не більше 12 знаків), якщо він зазначив цей номер у заяві. Заявник може проставляти „номер справи заявника” на кожному аркуші міжнародної заявки в лівому кутку верхнього поля, не нижче 1,5 см від верхнього краю аркуша (правило 11 Інструкції).

Кореспонденція, яку надсилають заявнику, не містить інших номерів, що використовує заявник, наприклад, вихідних номерів окремих листів.

18.8. Реєстрація та пересилання міжнародної заявки.

18.8.1. Міжнародна заявка, що відповідає вимогам статті 11(1) Договору, реєструється в тому разі, якщо заявник виконав вимоги частини 1 статті 37 Закону (3687-12) і вона не підпадає під положення частини 3 статті 12 Закону. При цьому реєстраційний примірник заявки, за якою сплачено "Основне мито" і збір за пересилання, надсилається до Міжнародного бюро ВОІВ. (Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

18.8.2. Якщо заявка вважається вилученою за несплату заявником міжнародного мита, то реєстраційний примірник надсилають до Міжнародного бюро ВОІВ з повідомленням про вилучення. Проте в усіх випадках реєстраційний примірник надсилають до Міжнародного бюро ВОІВ не пізніше ніж за 15 днів до закінчення 14-ти місяців від дати пріоритету.

18.8.3. Якщо реєстраційний примірник заявки надсилають до Міжнародного бюро, але „мити за пошук” за цією заявкою не сплачено, то копію для пошуку до Міжнародного пошукового органу (ФППВ, м. Москва; Європейське патентне відомство, м. Мюнхен) не передають, а в реєстраційному примірнику міжнародної заявки робиться відповідна позначка.

18.9. Відомості про міжнародну заявку.

Номер і дату подання міжнародної заявки Укрпатент може повідомити особам, які зазначили номер справи заявника або ім'я заявника і назву винаходу.

Будь-які інші відомості щодо міжнародної заявки до її публікації надаються або особисто заявнику (агенту) або за клопотанням заявника (агента) у письмовій формі – особі, яку зазначено в цьому клопотанні.

18.10. Копія документа про пріоритет.

Якщо заявник у заяві, поданій відповідно до Договору, чи в окремому листі просить відомство-одержувач надіслати до Міжнародного бюро ВОІВ завірену копію пріоритетного документа, але не оплатив її підготовку і пересилання, то Укрпатент повідомляє заявника про необхідність оплати згідно з чинними тарифами і після надходження оплати готує і відсилає копію. При цьому відповідальність за порушення строків з вини заявника несе заявник.

18.11. Наслідки міжнародної публікації.

18.11.1. Згідно із статтею 29 (1) Договору міжнародна публікація міжнародної заявки, що здійснюється російською мовою, має такі самі наслідки, як і публікація відомостей про заявку, передбачена частиною 16 статті 16 Закону (3687-12). (Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

18.11.2. Якщо міжнародна публікація здійснена іншою (не російською) мовою, то на підставі статті 29 (2) Договору вищезазначені наслідки настають лише після публікації відомостей про цю заявку в порядку, передбаченому частиною 16 статті 16 Закону (3687-12), за умови, що заявник

подасть до Укрпатенту переклад цієї заявки українською мовою. (Пункт із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 154 (з.0332-04) від 26.02.2004).

Література

1. Азимов Ч. Н. Договорные отношения в области научно-технического прогресса. – Харьков, 1981.
2. Азимов Ч.Н. Основы патентного права Украины (изобретение полезная модель, промышленный образец, товарный знак). – Харьков: Основа, 1995.- 64 с.
3. Андрощук Г.А., Работягова Л. И. Патентное право: правовая охрана изобретений. - Учебное пособие. – К.: МАУП, 1999. – 212 с.
4. Бадиця І.А Авторське, винахідницьке право, право на відкриття і міжнародний захист авторських прав. – К., 1997. – 107 с.
5. Бадиця І.А. Авторське, винахідницьке право, право на відкриття і міжнародний захист авторських прав. – К.:, 1997. – 107 с.
6. Горленко С.А. Правовая охрана наименований мест происхождения товаров. – М.: ВНИИПИ, 1998. – 110 с.
7. Гривак В.В. Знаки для товаров і послуг. – К.: Інфокон, 1997. – 131 с.
8. Гришаев С.П. Правовая охрана изобретений, промышленных образцов, полезных моделей в России и за рубежом. – М., 1993. – 72 с.
9. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник. Київ: Либідь, 2003. 200 с.
10. Договор о патентной кооперации: правила подачи и рассмотрения международной заявки. М., ВНИИПИ, 1990.
11. Жаров В.О. Право інтелектуальної власності в системі права України. Навчальний посібник. – К.: Ін-т інтелект. власн. і права, 2005. – 108 с.
12. Жуков В.И. Правовая охрана объектов научно-технического творчества // Харьк. юрид. ин-т, 1983. 94 с.
13. Збірник нормативних актів з питань промислової власності/ Уклад.: В.О. Жаров, Л.І. Ніколаєнко, В.Д. Пархоменко, Л. Петров; За ред. В.Л. Петрова, В.О. Жарова. – К.: Вища школа, 1998. – 486 с.
14. Интеллектуальная собственность: нормативно-правовые акты. – Научно-практ. Изд.: В 2-х т. / Под общ. Ред. А.Д. Святоцького, В.П. Петрова. – К.: Ин Юре, 1999.

- 15.Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. - Наук.-практ. вид.: у 4-х т. / За заг. ред. О.Д.Святоцького. (Т.3. Промислова власність.) - К.: Видавничий дім "ІнЮре", 1999.-656 с.І.
- 16.Корисна модель. / Науково-практичне видання/ За редакцією В.Л.Петрова. – Київ.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 1999. – 124 с.
- 17.Крайнев П.П., Работягова Л.І., Дятлик І.І. Патентування винаходів в Україні. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2000. 340 с.
- 18.Мельник О.М. Правова охорона знаків для товарів і послуг. Ірпінь. 2000. – 135 с.
- 19.Мельник О.М. Проблеми охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності в Україні. – Харків. 2002. – 362 с.
- 20.Нормативні документи про правову охорону об'єктів промислової власності в Україні. – К.: Державне патентне відомство України, 1992. – 290с.
- 21.Охорона інтелектуальної власності в Україні/С.О. Довгий, В.О. Жаров, В.О. Зайчик та ін. – К.: Форум, 2002. – 319 с. – Бібліогр.: с. 309-314.
- 22.Охорона промислової власності в Україні: Монографія / За ред. О.Д.Святоцького, В.Л. Петрова. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 1999. – 400 с. – Бібліогр.: с. 388-398.
- 23.Парижская конвенция по охране промышленной собственности. – Женева: ВОИС, 1996. – 46 с.
- 24.Патентное законодательство зарубежных стран. – М.: Прогресс, 1987. – Т.1. – 680 с.; - Т.2. – 806 с.
- 25.Підпригора О.О. Право промислової власності в Україні. – К.: Українська Академія внутрішніх справ. – 1996. – 146
- 26.Право інтелектуальної власності: Академ. Курс: Підручник для студентів вищих навч. Закладів / За ред. О.А. Підпригори, О.Д.Святоцького. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре”, 2002. – 672 с.

27. Правовая охрана товарных знаков, фирменных наименований и географических указаний в Германии / Под. ред. и коммент. Г.А. Андрощука, А.П. Пахаренко. – К.: Таксон, 1997. – 112 с.
28. Прахов Б.Г., Зенин Н.М. Изобретательство и патентование. – 2-е изд., перераб. И доп. – К.: Техника, 1988. – 256 с.
29. Промислова власність: Законодавчі та нормативні акти. У 3-х т. / Укладач П.М. Цибульок. – К.: Укр. ІНТЕЛ, 1998, Т.1.: Законодавство України з питань промислової власності. – 138 с.; Т. 2.: Відомчі нормативні акти України з питань промислової власності. – 310 с.; Т.3.: Міжнародні угоди з питань промислової власності. 124 с.
30. Сергеев А.П. Патентное право. – М. Изд-во БЕК, 1994. 191 с.
31. Сусліков Л.М., Дьордяй В.С. Патентознавство. Навчальний посібник. – Київ Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
32. Цибульков П.М. Основи інтелектуальної власності / Навчальний посібник. – К.: „Ін-т. ін тел. власн. і права”, 2005. – 108 с.

Навчальне видання

ДЕЙНИЧЕНКО Григорій Вікторович
ДУБ Володимир Васильович

ПАТЕНТОЗНАВСТВО

Навчальний посібник

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК №2319 від 19.10.2005 р.

Підп. до друку 29.12.05 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Друк офс.
Обл.-вид.арк.- 11,6 Умов. Друк.арк.- 13,06 Тираж 1000 прим. Зам.№

Харківський державний університет харчування та торгівлі.
61051. Харків-51, вул. Клочківська, 333.
ДОД ХДУХТ. Харків-51, вул. Клочківська, 333.